

Проблему збереження ландшафтного та біологічного різноманіття неможливо вирішити в умовах фрагментації природного середовища, шляхом тільки заповідання.

Необхідна інша ідея – розбудова екологічної мережі, яка поєднає ці фрагменти в єдине ціле.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

УДК 502.7 (477.54) (0.3)
P32

Авторський колектив:

Клімов О. В., Надточій Г. С., Філатова О. В., Клімов Д. О., Гайдріх І. М.

P32 Регіональна екологічна мережа Харківської області. / О. В. Клімов, Г. С. Надточій, О. В. Філатова та інш. – Харків: Вид-во Іванченка І.С. 2026. – 125с.

ISBN 978-617-8742-02-7.

Видання розраховано на працівників органів законодавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фахівців з територіального планування, науковців, громадськості та інших зацікавлених осіб.

УДК 502.7 (477.54) (0.3)

Наукове видання

*Клімов Олександр Васильович
Надточій Ганна Семенівна
Філатова Ольга Віталіївна
Клімов Дмитро Олександрович
Гайдріх Інна Миколаївна*

**РЕГІОНАЛЬНА
ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Підписано до друку 06.04.2026 р. Гарнітура Таймс Нью Роман.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Друк цифровий
Ум. друк. арк. 7,3. Наклад 300 прим. Зам. 06-04.

Видавництво та друк ФОП Іванченко І.С.

пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м. Харків, 61135

тел.:+38(050/093) 40-243-50

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовників та розповсюджувачів видавничої продукції

ДК № 4388 від 15.08.2012 р.

www.monograf.com.ua

© О. В. Клімов,
Г. С. Надточій,
О. В. Філатова,
Д. О. Клімов,
І. М. Гайдріх, 2026.

ISBN 978-617-8742-02-7

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1 ВСЕЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОМЕРЕЖА	5
2 НАЦІОНАЛЬНА ЕКОМЕРЕЖА УКРАЇНИ.....	6
3 ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	11
3.1 Основні принципи формування екомережі	11
3.2 Просторова основа екомережі області	12
4 РЕГІОНАЛЬНА СХЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОМЕРЕЖІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	13
4.1 Призначення регіональної схеми.....	13
4.2 Єдина територіальна структура регіональної схеми	15
4.2.1 Територіальні структури загальнодержавного значення.....	18
4.2.1.1 Придонецький природний регіон	18
4.2.1.2 Галицько-Слобожанський природний коридор.....	22
4.2.1.3 Сіверсько-Донецький природний коридор.....	25
4.2.2 Територіальні структури місцевого значення	28
4.2.2.1 Орільський природний коридор.....	29
4.2.2.2 Оскільський природний коридор.....	31
4.2.2.3 Берестовий природний коридор	33
4.2.2.4 Самарський природний коридор	35
4.2.2.5 Берецький природний коридор.....	36
4.2.2.6 Балаклійсько-Синихинський природний коридор.....	37
4.2.2.7 Удянський природний коридор	39
5 МІСЦЕВІ СХЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОМЕРЕЖІ.....	41
5.1 Богодухівський район	41
5.2 Ізюмський район	44
5.3 Берестинський район	48
5.4 Куп'янський район	51
5.5 Лозівський район	55
5.6 Харківський район	58
5.7 Чугуївський район	61
ЗАКЛЮЧЕННЯ.....	64
ЛІТЕРАТУРА.....	65
ДОДАТКИ	81
Переліки видів рослин і тварин, що потребують особливої охорони в Харківській області.....	81

ПЕРЕДМОВА

Вся різноманітність форм живого на різних рівнях його організації – є біорізноманіття.

З поєднання безперервності форм і функцій випливає необхідність збереження цієї єдності на Землі.

Саме порушення цілісності та єдності, в першу чергу, автотрофного фотосинтезуючого компоненту біосфери – є найбільшою загрозою, що наближає світ до екокатастрофи.

Цей процес є результатом фрагментації рослинного покриву, яка відбувається внаслідок його виснажливого використання, цілеспрямованого знищення чи повної загибелі через суттєві зміни умов існування, дію негативних факторів тощо.

Така фрагментація, перш за все, зменшує чисельність популяцій, а також помітно знижує генетичні можливості, і тим самим призводить до зменшення сталості та еволюційної здатності біосистем.

Тому, в рамках Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття було прийнято рішення про створення Всеєвропейської екологічної мережі, що базується на ідеології цілісності біосфери, взаємопов'язаності та нерозривності її складових систем усіх рівнів.

Екомережа – єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ), а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і, відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України, підлягають особливій охороні.

1 ВСЕЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОМЕРЕЖА

Ідея екомережі є інтегральною в організації збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, і на європейській арені вона вже набула певного розвитку. Підхід щодо створення Європейської (Всеєвропейської) екомережі є практично відпрацьованим і на сьогоднішній день низка країн уже оголосила про створення національних екомереж з елементами європейського значення.

Всеєвропейська екомережа як фізична мережа природних чи напівприродних територій європейського значення є головним напрямком реалізації Всеєвропейської стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, що була затверджена на конференції міністрів докілья країн Європи у м. Софія в 1995 році. Програма її створення передбачає:

- а) розробку критеріїв для виділення ключових районів, екокоридорів, відновлювальних районів та буферних зон, з урахуванням біогеографічних зон Європи;
- б) відбір екосистем, типів середовищ існування (екотопів), видів та ландшафтів європейського значення;
- в) визначення конкретних ділянок для збереження, покращення або відновлення екосистем, середовищ існування, видів та їх генетичного різноманіття, а також ландшафтів європейського значення;
- г) розробку керівних принципів (директив), які забезпечать максимально послідовне та ефективно здійснення заходів щодо створення екомережі.

У Всеєвропейській стратегії також сформульовані основні завдання зі створення екомережі, а саме: 1) збереження всього комплексу екосистем, середовищ існування, видів та їх генетичного різноманіття, а також ландшафтів європейського значення; 2) забезпечення достатнім простором природних середовищ для збереження видів; 3) створення необхідних умов для розселення та міграції видів; 4) забезпечення відновлення компонентів ключових екосистем, які зазнали руйнації; 5) захист систем від потенційних негативних факторів.

2 НАЦІОНАЛЬНА ЕКОМЕРЕЖА УКРАЇНИ

Згідно Закону України «Про екологічну мережу України», основним завданням національної екомережі є збільшення площі земель країни з природними ландшафтами до рівня, достатнього для збереження їх різноманіття, близького до притаманного їм природного стану, та формування їх територіально єдиної системи, побудованої відповідно до забезпечення можливості природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин, яка б забезпечувала збереження природних екосистем, видів рослинного і тваринного світу та їх популяцій. При цьому національна екологічна мережа має відповідати вимогам щодо її функціонування у Всеєвропейській екологічній мережі та виконувати провідні функції щодо збереження біологічного різноманіття й сприяти збалансованому та невиснажливому використанню біологічних ресурсів у господарській діяльності.

Шляхом формування національної екологічної мережі необхідно провести:

- визначення просторової структури екологічної мережі з метою систематизації та визначення шляхів об'єднання природних середовищ існування популяцій видів дикої флори і фауни у територіально цілісний комплекс;
- визначення площі окремих елементів екологічної мережі для забезпечення сприятливих умов існування, вільного розселення та міграції видів рослин і тварин;
- обґрунтування та опрацювання організаційних, економічних, науково-практичних та інших заходів щодо забезпечення процесу формування та захисту екологічної мережі;
- визначення ділянок для формування складових елементів національної екологічної мережі – природних регіонів, природних коридорів загальнодержавного значення, їх місця у структурі земельних угідь;
- оптимізацію площі, структури, стану елементів екологічної мережі, підвищення статусу їх охорони;
- резервування та подальше надання статусу заповідним територіям, багатим на біорізноманіття, особливо старовіковим природним угрупованням, прирусловим, гірським і байрачним лісам, цілинним землям, типовим та унікальним екосистемам і ландшафтам, середовищам існування рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин, геологічним утворенням, еталонним типам ґрунтів тощо;

- узгодження питань, пов'язаних із транскордонним поєднанням елементів екологічних мереж суміжних країн з елементами національної екологічної мережі України з метою розбудови Всеєвропейської екологічної мережі;
- інформування населення про роль екологічної мережі в дотриманні екологічної рівноваги в регіонах, участь місцевих органів виконавчої влади та населення у збереженні ландшафтного різноманіття.

Основні положення щодо формування екомережі України наведені у Законі України «Про загальнодержавну програму формування національної екомережі України на 2000-2015 роки».

Національна екологічна мережа включає територіальні структури загальнодержавного і місцевого значення, які визначаються за науковими, правовими, технічними, організаційними та фінансово-економічними критеріями.

До структур національної екологічної мережі загальнодержавного значення належать:

- природні регіони, де зосереджені існуючі та такі, що створюватимуться, природно-заповідні території. Насамперед, це регіони Карпат, Кримських гір, Донецького кряжу, Приазовської височини, Подільської височини, Полісся, витоків малих річок, окремих гирлових ділянок великих річок, прибережно-морської смуги, континентального шельфу тощо;
- основні комунікаційні елементи національної екологічної мережі, а саме: широтні природні коридори, що забезпечують природні зв'язки зонального характеру, Поліський (лісовий), Галицько-Слобожанський (лісостеповий), Південноукраїнський (степовий), а також меридіональні природні коридори, просторово обмежені долинами великих річок – Дніпра, Дунаю, Дністра, Західного Бугу, Південного Бугу, Сіверського Дінця, які об'єднують водні й заплавні ландшафти – шляхи міграції численних видів рослин і тварин.

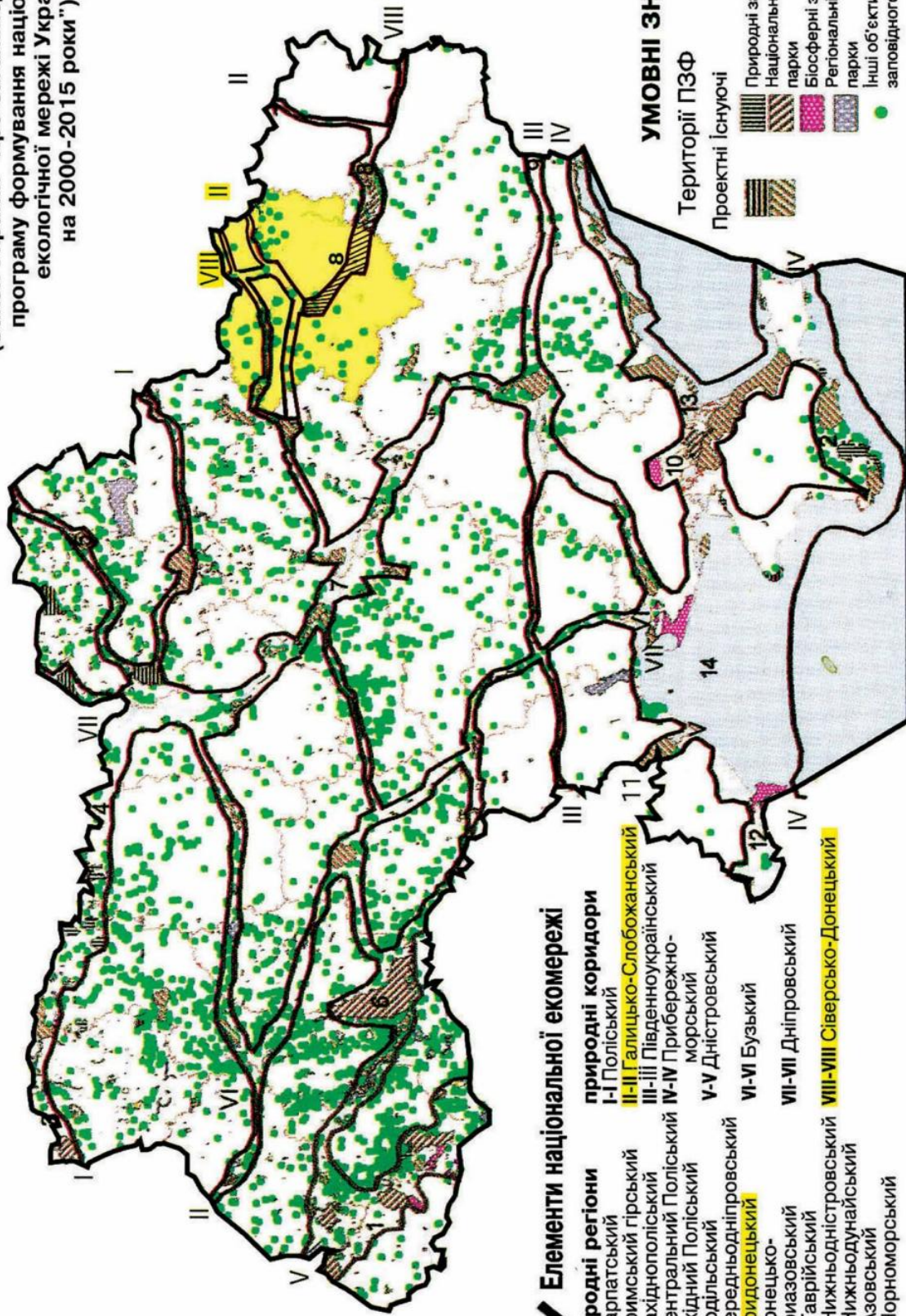
Окремий природний коридор, що має міжнародне значення, формує ланцюг прибережно-морських природних ландшафтів Азовського і Чорного морів, який оточує територію України з півдня (табл. 2.1., рис. 2.1.).

Таблиця 2.1. Основні територіальні структури національної екологічної мережі загальнодержавного значення (Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»)

Структури екологічної мережі	Розташування (за фізико-географічними умовами)	Основні території та об'єкти – складові екологічної мережі
Природні регіони		
Карпатський	Карпатська гірська країна	біосферні заповідники: Карпатський, Розточанський, Східні Карпати; природний заповідник Горгани; національні природні парки: Синевир, Карпатський, Ужанський, Сколівські Бескиди, Гуцульщина
	Передкарпаття та Опілля	національний природний парк Галицький
Кримський гірський	Кримська гірська країна	природні заповідники: Кримський, Ялтинський гірсько-лісовий, Карадазький, Опуцький; національні природні парки: Севастопольський, Чатир-Даг
Західно-Поліський	Західне Полісся	біосферний заповідник Західне Полісся; природні заповідники: Черемський, Рівненський, Південнополіський
Центральний Поліський	Придніпровське Полісся	біосферний заповідник Поліський; природні заповідники: Дніпровський, Деснянський, національні природні парки: Мезинський, Ічнянський, Голосіївський, Коростишівський
Східний Поліський	Східне Полісся	національні природні парки: Середньосеймський, Деснянсько-Старогутський, Тростянецько-Ворсклянський
Подільський	Подільська височина	природний заповідник Медобори; національні природні парки: Подільські Товтри, Кременецькі Гори, Центрально-Подільський, Савранський ліс, Дністровський каньйон
Середньодніпровський	Середнє Придніпров'я	Український лісостеповий біосферний заповідник; національні природні парки: Черкаський Бір, Холодний Яр, Середньо-Придніпровський, Трахтемирівський, Переяслав-Хмельницький, Чорноліський; Канівський природний заповідник
Придонецький	долина р. Сіверський Донець	національні природні парки: Святі Гори, Сіверсько-Донецький, Слобожанський, Гомільшанський

Донецько-Приазовський	Донецький кряж, Приазовська височина	Український степовий природний заповідник; національні природні парки: Приазовський, Меотида
Таврійський	Дніпровсько-Молочанське межиріччя	біосферні заповідники: Чорноморський, Асканія-Нова; національні природні парки: Нижньодніпровський, Азово-Сиваський
Нижньо-Дністровський	пониззя долини р. Дністер	Нижньодністровський національний природний парк
Нижньо-Дунайський	пониззя долини р. Дунай	Дунайський біосферний заповідник
Азовський	Азовське море	природні заповідники: Казантипський, Опукський; національні природні парки: Азово-Сиваський, Сиваський, Меотида
Чорноморський	північно-східний шельф Чорного моря	національні природні парки: Велике філофорне поле, Зернова, Мале філофорне поле, Джарилгач, Кінбурнська коса
Природні коридори		
Поліський	зона лісів	ліси першої та другої груп, болота
Галицько-Слобожанський	зона лісостепу	ліси першої та другої груп, лісосмуги, луки, пасовища
Південно-Український	зона степів	лісосмуги, пасовища, сіножаті
Прибережно-морський	прибережна морська смуга Азовського і Чорного морів	внутрішні морські води, морські коси, мілини, пляжі, острови
Дністровський	долина р. Дністер	заплавні луки, чагарники, схиліві землі з незначним рослинним покривом, ліси, водні об'єкти
Бузький	долини річок Західного і Південного Бугу	заплавні луки, чагарники, сіножаті, схиліві землі з незначним рослинним покривом, ліси, водні об'єкти
Дніпровський	долина р. Дніпро	заплавні луки, чагарники, сіножаті, схиліві землі з незначним рослинним покривом, ліси, водні об'єкти
Сіверсько-Донецький	долина р. Сіверський Донець	заплавні луки, чагарники, сіножаті, схиліві землі з незначним рослинним покривом, ліси, водні об'єкти

Рис. 2.1 СХЕМА ПРОЕКТНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ УКРАЇНИ
(Закон України "Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки")

3 ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Основні принципи формування екомережі

Основні принципи формування екомережі в Харківській області розроблені відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі в Україні на 2000-2015 роки» № 1989-III (2000 р.) та затверджені рішенням Харківської облради «Про затвердження Програми формування національної екологічної мережі в області на 2002-2015 роки» від 21.05.2002 року.

Після прийняття Закону України «Про екологічну мережу України» № 1864-IV (2004 р.) програма була доповнена та скорегована.

Відповідно до прийнятих законодавчих документів, формування екомережі області здійснюється шляхом проектування регіональної схеми екомережі, яка узгоджується із Зведеною схемою формування екомережі України та затверджується облрадою після її погодження із територіальним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

Проектування екомережі передбачає:

а) нанесення на планово-картографічні матеріали територій та об'єктів, включених до переліків екомережі;

б) визначення територій, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну, історико-культурну цінність та встановлення передбачених законом обмежень на їх забудову й інше використання;

в) обґрунтування необхідності включення територій та об'єктів до переліків екомережі, резервування територій для цих потреб, надання природоохоронного статусу, введення обмежень для відновлюваних, буферних та сполучних територій для забезпечення формування екомережі як єдиної просторової системи;

г) розроблення рекомендацій щодо визначення режиму територій та об'єктів ПЗФ й інших територій, що підлягають особливій охороні, відновлюваних, буферних та сполучних територій, які пропонується створити, а також щодо необхідності вилучення і викупу земельних ділянок.

Розробка проектних рішень спирається на вивчення просторових особливостей ландшафтного і біологічного різноманіття та мережі природних територій, що підлягають особливій охороні на Харківщині. Просторова представленість біологічного різноманіття знаходиться в тісному зв'язку з ландшафтами, які зберегли свій природний стан.

3.2 Просторова основа екомережі області

З основних завдань та структури Всеєвропейської екомережі впливають загальні принципи організації й показники національної екомережі України, серед них такі, як цілісність, ієрархічність і надійність. Все це може бути досягнуто єдністю системи природних ядер – ключових елементів екомережі, територій з максимальним біологічним і ландшафтним різноманіттям та коридорами, що їх з'єднують.

Все вищевикладене є загальними принципами формування національної екологічної мережі, які вимагають більш детального опрацювання на початку роботи з проєктування екомережі області.

При плануванні екомережі Харківської області був використаний підхід, який дозволив реалізувати основні європейські й національні завдання, поставлені перед екологічною мережею. Насамперед використовувався басейновий підхід у формуванні екомережі в регіоні, де річкові долини концентрують основні площі збережених у природному стані безперервних природних ландшафтів. Особливе місце в структурі екомережі належить природним коридорам, які вирішують поставлені завдання за допомогою поєднання природних ядер, головним чином, через долини річок. Не менш важлива роль у формуванні екомережі повинна належати гідрографічній мережі території.

Природні комплекси в регіоні найкраще представлені по долинах річок, де вони майже повсюдно зберегли безперервність і високу ландшафтну і біологічну різноманітність. Таким чином, вони фактично є природним каркасом Харківщини, де репрезентовані майже всі ценотичні комплекси, характерні для регіону: ліси, степи, луки й водно-болотні угіддя, хоча деякі й представлені фрагментарно.

Ці особливості річкових долин уже використані при розробці загальнодержавної програми створення національної екологічної мережі України, у якій для формування меридіональних природних коридорів загальнодержавного значення планується використовувати долини річок.

Таким чином, для планування й формування екологічної мережі Харківщини найбільш оптимально використати за її просторову основу гідрографічну мережу регіону з таких причин:

- безперервність природних територій, як єдиної системи, що збереглась по річкових долинах;
- долини річок, об'єднані в єдину гідрографічну мережу як природний каркас регіону – є найбільш сприятливими територіями для збереження ландшафтного і біологічного різноманіття та функції біокомунікації.

Використання гідрографічного підходу як просторової основи для планування й формування екологічної мережі області найбільш повно забезпечить оптимізацію сільськогосподарських ландшафтів та поліпшення охорони природних комплексів, особливо збереження водно-болотних угідь.

4 РЕГІОНАЛЬНА СХЕМА ФОРМУВАННЯ ЕКОМЕРЕЖІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Екомережа Харківської області проєктується та формується шляхом розроблення регіональної схеми та складових її місцевих схем формування екомереж районів.

Регіональна екомережа – це єдина територіальна система, де присутність територіальних структур (природних коридорів та регіону) загальнодержавного та місцевого значення робить її невід’ємною частиною єдиної національної екомережі.

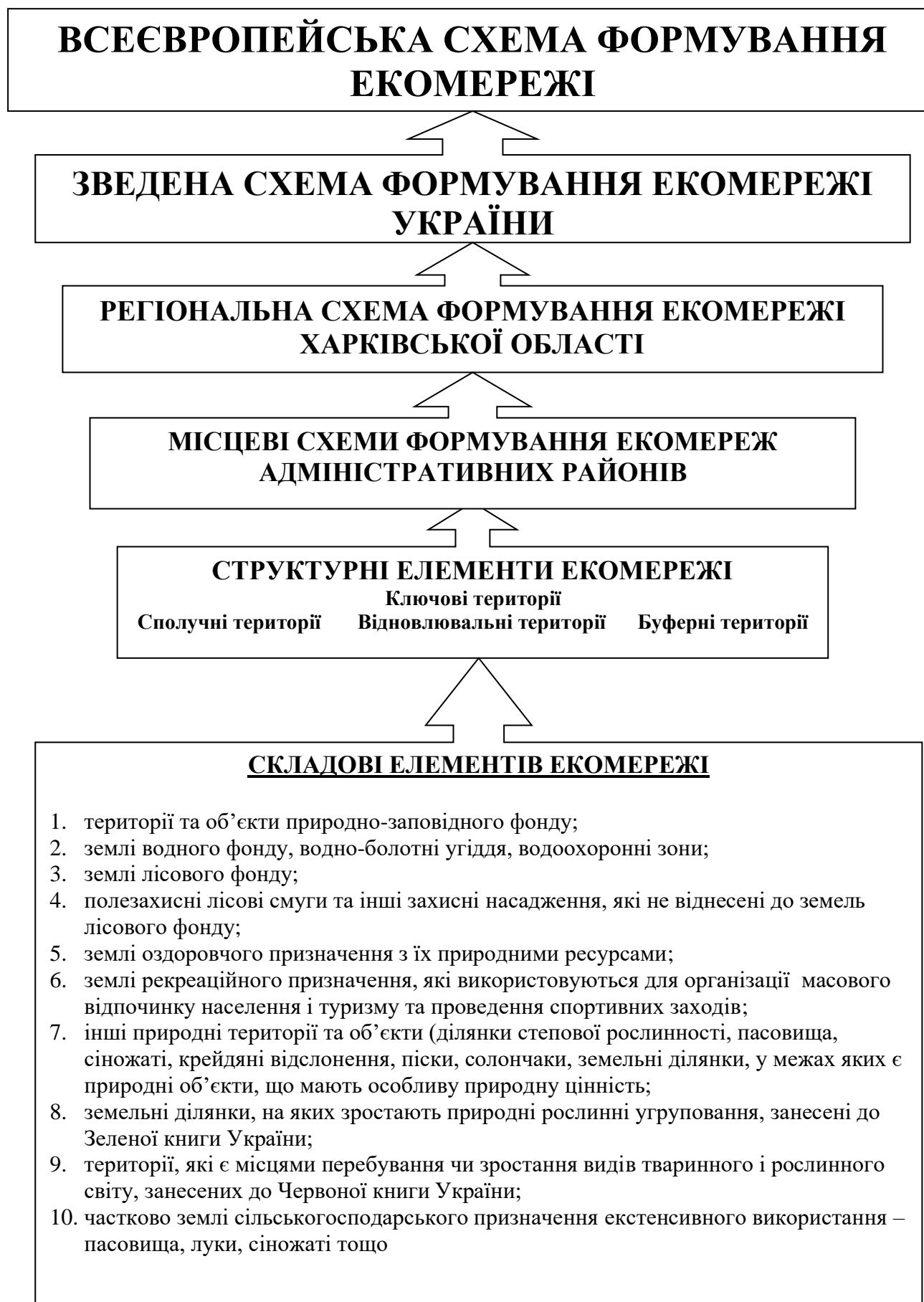
4.1 Призначення регіональної схеми

Регіональна схема екологічної мережі призначена для використання при:

- плануванні створення структурних елементів екомережі;
- плануванні створення нових природних територій та об’єктів, що підлягають особливій охороні;
- визначенні завдань для розробки землепорядкувальної документації щодо зміни цільового призначення земель на територіях природоохоронного призначення;
- визначенні місця екомережі в лісовпорядкувальних матеріалах;
- розробці технічних умов щодо відтворення природних комплексів на землях, що підлягають ренатуралізації;
- розробці проєктів організації поліфункціональних територій природно-заповідного фонду;
- визначенні водно-болотних угідь міжнародного значення;
- визначенні природних середовищ існування видів рослин і тварин різних категорій захищеності відповідно до міжнародних конвенцій та національних нормативно-правових актів;
- плануванні цільових акцій у галузі збереження ландшафтного і біотичного різноманіття;
- розробці проєктних матеріалів з планування території на обласному рівні;
- встановленні обсягів робіт в обласній щорічній спеціальній бюджетній програмі формування екомережі.

На підставі проєктних рішень регіональної схеми формування екомережі визначаються складові національної екомережі, які, у свою чергу, є основою для Зведеної схеми формування національної екомережі України (рис. 4.1).

Рис. 4.1 Загальна схема формування екомережі

4.2 Єдина територіальна структура регіональної схеми

Складові елементів екологічної мережі області обґрунтовані концептуальними положеннями формування національної екологічної мережі в Законі України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки» та в Законі України «Про екологічну мережу України» і представлені на рис. 2.1. В Харківській області площа таких земель, які можуть бути включені до екомережі, складає 221009,1 га.

До регіональної схеми екомережі належать територіальні структури загальнодержавного та місцевого значення (рис. 4.2).

Територіальні структури загальнодержавного значення

Природний регіон – Придонецький, розташований у долині р. Сіверський Донець.

Природні коридори:

широтний Галицько-Слобожанський (лісостеповий) – проходить долинами рр. Мерла, Мерчик, Черемушна, Мож, Сіверський Донець, Великий Бурлук, Нижня Дворічна та Оскіл;

меридіональний Сіверсько-Донецький – включає заплавні луки, чагарники, сіножаті, схиліві землі з незначним рослинним покривом, ліси, водні об'єкти.

Територіальні структури місцевого значення

Природні коридори:

Природного походження:

Орільський – долина р. Оріль;

Оскільський – долина р. Оскіл;

Берестовий – долина р. Берестова;

Самарський – долина р. Самара;

Берецький – долина р. Берека;

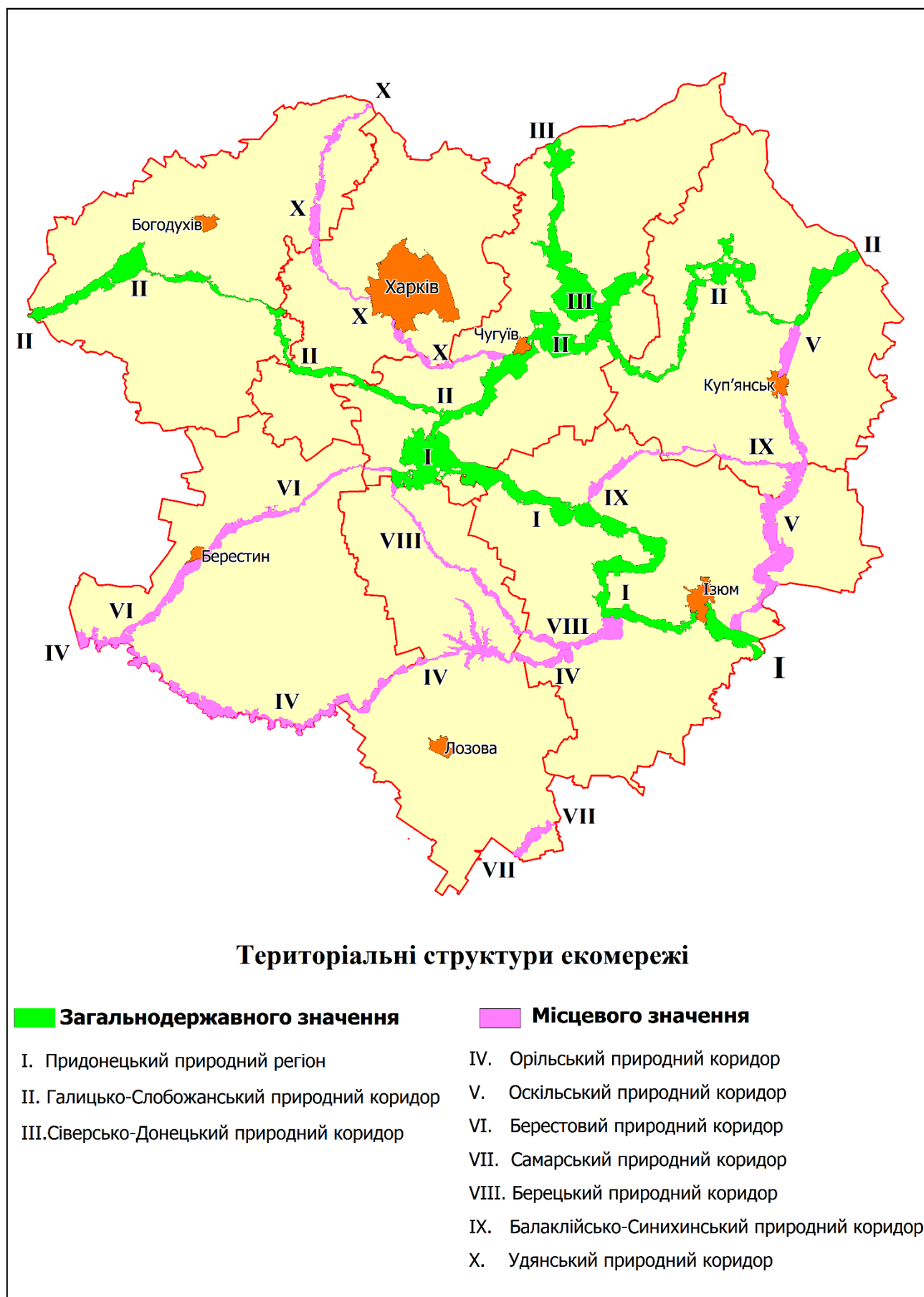
Балаклійсько-Синихинський – долини рр. Волоська Балаклійка та Синиха;

Удянський – долина р. Уди.

Штучного походження:

лісосмуги вздовж залізниць (табл. 4.1.)

Рис. 4.2 Регіональна схема екологічної мережі Харківської області

Таблиця 4.1. Лісосмуги вздовж залізниць, що входять до складу екомережі

№	Залізнична дистанція	Громади
1.	Сумська, Харківська	Богодухівська, Харківська
2.	Сумська, Харківська	Коломацька, Валківська, Харківська
3.	Лубенська, Харківська	Зачепилівська, Берестинська, Нововодолазька, Харківська
4.	Харківська	Лозівська, Первомайська, Зміївська, Харківська
5.	Харківська	Близнюківська, Барвінківська
6.	Харківська	Ізюмська, Балаклійська, Зміївська, Харківська
7.	Куп'янська, Харківська	Куп'янська, Шевченківська, Чугуївська, Харківська
8.	Куп'янська	Куп'янська, Великобурлуцька, Вовчанська
9.	Куп'янська	Борівська, Куп'янська, Дворічанська
10.	Харківська	Дергачівська
11.	Харківська	Золочівська

Важливим етапом процесу подальшого формування екомережі області, згідно із законодавством, є вибір структурних елементів екомережі, до яких належать ключові, сполучні, буферні та відновлювані території.

Ключові території екомережі включають території та об'єкти ПЗФ, водно-болотні угіддя й інші території, у межах яких збереглися найбільш цінні природні комплекси.

Буферні території екомережі включають території навколо ключових територій екомережі, які запобігають негативному впливу господарської діяльності на суміжних територіях.

Сполучні території екомережі – території, що забезпечують зв'язки між ключовими територіями та цілісність екомережі.

Відновлювані території екомережі включають території, що являють собою порушені землі, деградовані і малопродуктивні землі та землі, що зазнали впливу негативних процесів і стихійних явищ, інші території, важливі з точки зору формування просторової цілісності екомережі.

4.2.1 Територіальні структури загальнодержавного значення

До територіальних структур загальнодержавного значення регіональної схеми області належать ті, які є складовими частинами схеми проєктних елементів загальнодержавного значення національної екомережі України, а саме: Придонецький природний регіон та Галицько-Слобожанський і Сіверсько-Донецький природні коридори.

4.2.1.1 Придонецький природний регіон

Придонецький природний регіон розташований у степовій зоні Харківської, Донецької та Луганської областей України і простягається з північного заходу на південний схід вздовж долини р. Сіверський Донець. Північно-західна межа регіону пролягає на кордоні лісостепової та степової зони в центральній частині Харківщини (Чугуївський район). Південно-східна межа пролягає в західній частині Луганщини (Сватівський і Сіверськодонецький райони).

У межах природного регіону розміщені великі малопорушені природні території та об'єкти, що мають високу природоохоронну цінність, такі як: національні природні парки (НПП) «Гомільшанські ліси» (Харківська область), «Святі гори» (Донецька область) та регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Ізюмська лука» (Харківська область). Тут знаходяться типові для північного степу України природні ландшафти, що зумовлюють природні процеси, спрямовані на стабілізацію екологічної рівноваги на сході України. Різноманіття ландшафтів зумовило чисельність біотопів та значне біорізноманіття. На території природного регіону охороняється близько 200 рідкісних видів рослин і тварин, численні середовища існування, що підлягають охороні в Європі, Україні та на Харківщині.

Незважаючи на те, що природний регіон простягається степовою зоною, його територія має найбільшу лісистість на сході України, що відповідає екологічному оптимуму. Фактично, найбільші суцільні лісові масиви лежать у межах природного регіону і приурочені до нагірного правобережжя, заплави, призаплавної частини долини річки та борової тераси. Тут поширені нагірні й байрачні діброви, соснові ліси, штучні та природні заплавні ліси з дуба звичайного (*Quercus robur*), вільхи чорної (*Alnus glutinosa*), видів тополі (*Populus* sp.), верби (*Salix* sp.) тощо. Вони відіграють значну

кліматоутворюючу, ґрунтозахисну, водозахисну роль та є рефугіумом лісової біоти серед степового агроландшафту. Типові зональні флоро-ценотичні комплекси півдня лісостепової та півночі степової зони (нагірні й байрачні ліси, лучні й справжні степи) поєднані тут з рідкісними галофітними й кретофільними ценозами, що є унікальними для Східного регіону та України в цілому.

Основним призначенням Придонецького природного регіону є збереження великих природних елементів ландшафту, місць існування та популяцій типової й рідкісної біоти Задонецько-Донського краю в середній течії р. Сіверський Донець.

Харківська ділянка природного регіону

У межах Харківської області Придонецький природний регіон проходить долиною р. Сіверський Донець у Зміївській, Балаклійській та Ізюмській територіальних громадах (ТГ). Основну площу регіону складають землі вкриті лісом – 68%. До водного фонду належить переважно русло річки та стариці в заплаві Сіверського Дінця.

До складу структурного елемента Придонецького природного регіону віднесені ключові території, що включають 12 об'єктів ПЗФ, 5 територій та об'єктів, які зарезервовані для наступного заповідання, та 4 водно-болотні угіддя.

Особливостями данного природного регіону є:

- значна його лісистість, що перевищує в декілька разів лісистість суміжних територій;
- перевага серед ключових територій великих за площею об'єктів. Так, майже половина з них має площу понад 1000 га, що забезпечує збереження великих життєздатних популяцій біоти, і лише 6 територій – меншу за 100 га;
- значне ландшафтне різноманіття переважної більшості ключових територій, яке забезпечує збереження в природному й напівприродному стані типових зональних та інтразональних комплексів;
- велика рекреаційна цінність, яка пов'язана з мальовничістю ландшафтів, різноманіттям біоти та розміщенням у межах природного регіону комплексних природоохоронних об'єктів – національного природного та регіонального ландшафтного парків.

Багатство фітобіоти природного регіону пояснюється його ландшафтним різноманіттям та незначним у порівнянні з суміжними територіями антропогенним

порушенням. Долинне розташування репрезентує в його складі всі типи зональних й інтразональних ценозів, характерних для півдня лісостепової зони – півночі степової зони. На правобережжі представлена рослинність нагірних дібров, байрачних лісів, лучних і справжніх степів, крейдяних відслонень. У заплаві – інтразональна прибережно-водна і справжня водна рослинність, заплавні ліси й луки, серед яких на півдні природного регіону проявляються ознаки засолення. На лівобережжі зростають соснові ліси та трапляються унікальні галофітні угруповання на лесовій терасі.

На території природного регіону репрезентовані понад 20 природних екосистем та 16 із 30 властивих для Харківщини рідкісних, реліктових і типових рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України (ЗКУ). Регіонально рідкісні ценози представлені 31 угрупованням із 43. Раритетна флора представлена майже 150 видами вищих судинних рослин. Серед них до Європейського червоного списку (ЄЧС) внесено 6 видів, до Червоної книги України (ЧКУ) (Перелік..., 2021) – 29, регіонально рідкісні – 113 видів. Половина рідкісних видів належить до лісових та степових.

Найбагатшим у фітоценотичному та флористичному відношенні в межах природного регіону є національний природний парк «Гомільшанські ліси». Саме тут налічується 9 угруповань, занесених до ЗКУ, 13 угруповань із Зеленого списку Харківської області (ЗСХ) та 94 рідкісні види рослин, із яких 2 занесені до ЄЧС і 22 – до ЧКУ. Значне раритетне фіторізноманіття властиве для водно-болотного угіддя, що лежить у місці злиття річок Сіверський Донець та Оскіл, а також для регіонального ландшафтного парку «Ізюмська Лука».

Придонецький природний регіон відрізняється виключним фауністичним різноманіттям. Раритетна фауна хребетних у межах регіону представлена понад 120 видами. Серед них до ЄЧС занесено 16 видів (ссавці – 5, птахи – 7, плазуни – 3, кісткові риби – 1), до ЧКУ (Перелік..., 2021) – 68 видів (ссавці – 24, птахи – 29, плазуни – 3, земноводні – 1, кісткові риби – 10, круглороті – 1), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 35 видів (ссавці – 2, птахи – 20, плазуни – 3, земноводні – 4, кісткові риби – 6).

Придонецький природний регіон відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства птахів Європи й України. У межах Харківської області у природному регіоні знаходяться три ІВА території (Important Bird Areas), що мають Європейський та національний статус: «Ізюмська Лука», «Озеро Лиман»,

«Гомільшанська лісова дача». Ці ІВА території підтримують існування 77 SPEC видів птахів (Види Загальноєвропейської Природоохоронної Значимості – Species of European Conservation Concern, SPEC), серед яких 73 види включені до Додатків II, III Бернської конвенції, 49 видів – до Додатку II Боннської конвенції. Серед SPEC видів 3 види мають статус «Глобально вразливий»: орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), могильник (*Aquila heliaca*), підорлик великий (*Clanga clanga*). Саме на території Придонецького природного регіону спостерігається найбільша в Харківській області концентрація гніздових поселень цих рідкісних хижих птахів, занесених до ЄЧС та ЧКУ. Територія природного регіону має виключну екологічну цінність як резерват гніздової популяції журавля сірого (*Grus grus*) (ЧКУ), який мешкає тут на південній межі свого гніздового ареалу. Тут знаходяться найбільші за чисельністю та щільністю гніздування поселення журавлів, а також найбільші в Харківській області осінні передміграційні скупчення цього виду.

Через територію Придонецького природного регіону пролягають важливі міграційні шляхи птахів. Під час сезонних міграцій тут пролітає понад 180 видів птахів, серед яких 1 вид включений до Додатку I (знаходяться під загрозою знищення), 122 види – до Додатку II (статус яких не є сприятливим) «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція); 71 вид занесено до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» (AEWA), 4 види занесені до ЄЧС, 23 види – до ЧКУ. Особливу цінність для охорони перелітних птахів мають водно-болотні угіддя природного регіону (Лиманська система озер, урочище «Горіла Долина», заплави річок Сіверський Донець та Оскіл). У межах природного регіону знаходиться також найбільше в Харківській області місце зимівлі водоплавних птахів (озеро Лиман – водойма-охолоджувач Зміївської ТЕС).

Придонецький природний регіон забезпечує збереження понад 30 раритетних видів ссавців. Серед них видра річкова (*Lutra lutra*) (ЄЧС, ЧКУ), горностай (*Mustela erminea*) (ЧКУ), норка європейська (*Mustela lutreola*) (ЄЧС, ЧКУ). Можливе мешкання хохулі звичайної (*Desmana moschata*), занесеної до ЄЧС та ЧКУ. На території природного регіону знаходяться чисельні поселення бобра європейського (*Castor fiber*).

Територія природного регіону має також значну екологічну цінність для збереження в природному стані середовища існування популяції міноги української (*Eudontomyzon mariae*) – рідкісного виду класу Круглоротих, занесеного до ЧКУ.

У межах Придонецького природного регіону зосереджені унікальні фауністичні комплекси, які не мають аналогів як у Харківській області, так і в цілому в Україні, що представлені на території національного природного парку «Гомільшанські ліси», водно-болотних угідь Лиманської системи озер, урочища «Горіла Долина», регіонального ландшафтного парку «Ізюмська Лука», водно-болотного угіддя, що розташоване в місці злиття річок Сіверський Донець та Оскіл.

4.2.1.2 Галицько-Слобожанський природний коридор

Галицько-Слобожанський природний коридор – базовий лісостеповий коридор України, він простягається від р. Сян на заході, охоплюючи Розточчя, Опілля, Карпати, Поділля, Придніпров'я, Полтавщину, Слобожанщину до річок басейну Сіверського Дінця та Дону на сході. Таким чином, у смугу цього базового природного коридору потрапляють ділянки басейнів усіх річок першої величини, зони ендемічності Карпат та Поділля, пралісові ділянки – букові та смерекові в Карпатах, діброви Поділля та Слобожанщини, сосняки Слобожанщини, грабняки Розточчя, степові ділянки Опілля, Придніпров'я, реліктові крейдяні ценози Сіверського Дінця, рефугіуми реліктових угруповань у Карпатах, на Опіллі, Поділлі.

Галицько-Слобожанський (лісостеповий) природний коридор, на відміну від інших, має: найбільшу протяжність, сильно звивисту конфігурацію та розгалуження у східній частині на північну і східну гілки. За своїм географічним положенням та значенням він є центральним і перетинає весь Лісостеп.

Основним призначенням природного коридору є збереження біорізноманітності унікальних для України центральноєвропейських ялицево-сосново-букових, реліктових присередземноморських звичайнодубових, скельнодубових пралісів, дубово-грабових і унікальних для рівнинної частини України пухнастодубових лісів та центральноєвропейських лучних степів, які знаходяться на межі ареалу, а також причорноморських степів. Особливо цінною є його частина, розташована на схід від Харкова на території Старобільщини, що має риси давнього лісостепу. Саме тут збереглася реліктова крейдяна так звана «гісопова флора» з численними ендемами, зокрема костриця крейдяна (*Festuca cretacea*), левкочайник запашний (*Matthiola fragrans*), дворядник крейдяний (*Diploaxis cretacea*), шоломниця крейдяна (*Scutellaria cretica*), гісоп крейдяний (*Hyssopus cretaceus*), смілка крейдяна

(*Silene cretacea*) та багато інших, які пов'язують Старобільські степи з Донськими та Волзькими. Велику роль на цій території відіграють і чагарникові степи.

Харківська ділянка природного коридору

У межах Харківської області природний коридор пролягає територіями Краснокутської, Богодухівської, Валківської, Нововодолазької, Харківської, Зміївської, Чугуївської, Печенізької, Шевченківської, Великобурлуцької та Дворічанської громад, а саме долинами рр. Мерла та Мерчик – басейн р. Дніпро; рр. Черемушна, Мож, Сіверський Донець, Великий Бурлук, Нижня Дворічна та Оскіл – басейн р. Дон. Коридор має протяжність близько 280 км. Площа його складає 76743 га.

Основну площу коридору складають землі сільськогосподарського призначення – 44862,4 га, це переважно пасовища та сіножаті. Серед них 1350,9 га рілля в заплавах річкових долин, тут необхідні роботи з відновлення їх природного стану. Ліси займають площу 17891,8 га.

До структурних елементів коридору включені: 43 ключові території, площею 28415,8 га.

До їх складу входять 21 територія та об'єкт ПЗФ площею 8485,1 га. Крім них – три водно-болотні угіддя загальною площею майже 6,4 тис. га і 19 територій та об'єктів, які зарезервовані для включення до складу ПЗФ у майбутньому, загальною площею понад 12 тис. га.

Багате фіторізноманіття природного коридору представляє практично всі властиві для Лісостепу України типи рослинності. На відносно невеликій території репрезентуовані флористичні і ценотичні особливості Східноєвропейської провінції, Середньоросійської лісостепової підпровінції, Харківського та Вовчансько-Куп'янського геоботанічних округів. Фітоценотичне різноманіття природного коридору у достатній мірі охоплює і відображає характерні риси рослинності відповідних геоботанічних районів.

Фітоценотичне різноманіття і флористичне багатство рослинного покриву природного коридору репрезентують фітобіоту широкого спектру екосистем. Їх розмаїття характеризує зональні риси та підкреслює регіональну специфіку рослинності регіону. «Харківська» гілка Галицько-Слобожанського природного коридору, що забезпечує збереження 16 синтаксонів рослинного покриву із ЗКУ (понад 50% рідкісних ценозів, характерних для області), у тому числі: типових для України звичайнодубових пралісів –

5 угруповань; унікальних для рівнинної частини України центральноєвропейських лучних степів, які зберегли риси давнього лісостепу та знаходяться на межі ареалу – 7 угруповань; типових для України реліктових водних рослин – 3 угруповання та одне лучне угруповання. Їх місцезростання відзначені на 33 (78%) ключових територіях. Крім того, тут охороняється 37 синтаксонів із ЗСХ, тобто 86% рідкісних фітоценозів рослинного покриву Харківщини. Серед них угруповання: лісові – 13, степові – 3, крейдяних степів – 5, лучні – 10, болотні – 5, водні – 1.

Мережа центрів біорізноманіття Галицько-Слобожанського природного коридору в межах Харківської області репрезентує і забезпечує охорону 148 раритетного виду вищих спорових та судинних рослин, тобто понад половину кількісного складу видів, рідкісних у Європі (12 видів, 52% від можливої на Харківщині кількості), Україні (33 види, 55% від можливої кількості), Харківщині (103 види, 51% від можливої кількості).

Особливе значення має збереження в межах Галицько-Слобожанського природного коридору ценотичного і флористичного різноманіття унікальної реліктової, так званої «гісопової флори» з численними рідкісними, ендемічними та реліктовими видами (5 угруповань, 29 видів).

Разом з тим рослинність дослідженого регіону дуже трансформована і фрагментована внаслідок антропогенної діяльності (розорювання, випасання, лісомеліоративні заходи, прокладання доріг, рекреація тощо). Часто негативні антропогенні зміни ценозів мають незворотній характер. Відбувається деградація корінних угруповань рослинності та їх інтенсивна синантропізація. Належною охороною не забезпечені майже всі рідкісні угруповання.

У складі фауністичних комплексів Галицько-Слобожанського природного коридору в межах Харківської області представлено понад 60 раритетних видів наземних хребетних тварин, серед яких 4 види занесено до ЄЧС (ссавці – 1, птахи – 1, плазуни – 2), 35 видів – до ЧКУ (ссавці – 12, птахи – 14, плазуни – 2, земноводні – 1, кісткові риби – 6), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 24 види (ссавці – 1, птахи – 13, плазуни – 4, земноводні – 3, кісткові риби – 3).

Галицько-Слобожанський природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства птахів Європи й України. У межах Харківської області в природному коридорі розташована ІВА територія «Долина р. Мжа» (№75 – за національним кодом, №044 – за європейським кодом).

Галицько-Слобожанський природний коридор забезпечує охорону понад 40% гніздових поселень «харківської» популяції журавля сірого (*Grus grus*) (ЧКУ), розташованих у заплавах рр. Мерла, Коломак, Черемушна, Мож, Сіверський Донець, Великий Бурлук.

Широтний Галицько-Слобожанський природний коридор, поєднуючи долини річок басейну Дніпра і Дону на території Харківської області, виконує важливу роль міграційного шляху для перелітних птахів. По коридору пролітає понад 200 видів птахів, серед яких 145 видів занесені до Додатків I, II Конвенції про збереження мігруючих видів тварин (Боннська конвенція) (Додаток I (знаходяться під загрозою знищення) – 9 видів; Додаток II (статус яких не є сприятливим) – 136 видів), 82 види – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів», 11 видів – до Додатку I Директиви Ради Європи щодо охорони птахів.

4.2.1.3 Сіверсько-Донецький природний коридор

Меридіональний Сіверсько-Донецький природний коридор проходить на північному сході України. Північна межа його знаходиться на кордоні Вовчанської громади Харківської області та Белгородської області Російської Федерації, а південна – на кордоні Луганської області та Ростовської області Російської Федерації. У північній частині він проходить на межі лісостепової і степової зони, а в центральній та південно-східній частині – степовою зоною. Тобто він простягається територією України, поєднуючись з широтним Галицько-Слобожанським природним коридором на північній межі Печенізької громади Харківської області, перетинаючи його у Чугуївській та Зміївській громадах, де переходить у Придонецький природний регіон.

Основне призначення Сіверсько-Донецького природного коридору – забезпечення обміну генофондом, міграції птахів, поширення видів, підтримання екологічної рівноваги долинних екосистем р. Сіверський Донець, а також збереження рідкісних реліктових водних та заплавних ценозів, звичайнодубових та звичайнососнових пралісів, рефугіїв центральноєвропейських лучних степів, причорноморських степів, реліктової крейдяної флори.

Харківська ділянка природного коридору

У межах Харківської області природний коридор проходить долиною р. Сіверський Донець у Вовчанській, Печенізькій та Чугуївській громадах. Він має площу

– 41146,4 га. До складу структурних елементів коридору включені: ключові території площею 24045,3 га. Основну площу коридору складають землі лісового фонду. Значні площі належать до водного фонду, це переважно акваторія Печенізького водосховища.

Ключовими територіями є 8 об'єктів ПЗФ загальною площею 15444,4 га, 4 території, які зарезервовані для включення до складу ПЗФ у майбутньому загальною площею близько 4,2 тис. га, та два водно-болотних угіддя, що розташовані на площі понад 7,6 тис. га.

Особливі умови цих територій створює Печенізьке водосховище, що простягається межами двох громад і суттєво впливає на гідрологічний режим, мікроклімат та біорізноманіття природного коридору.

Значне фіторізноманіття природного коридору пояснюється його пограничним положенням на межі лісостепової та степової зони і наявністю зональних та інтразональних ландшафтів. Тут на правобережжі (лісостепова зона) представлена рослинність нагірних дібров та фрагменти крейдяних степів; у заплаві – інтразональна рослинність заплавних лісів та луків, прибережно-водна та справжня водна рослинність; на лівобережжі (стєпова зона) – ценози соснових лісів та степів.

На ключових територіях природного коридору зареєстровані 14 рідкісних, реліктових та типових рослинних угруповань, занесених до ЗКУ: 4 дібровні, 5 справжні водні, 5 степові. Регіонально рідкісні ценози представлені також 14 угрупованнями, властивими для луків, соснових лісів, крейдяних відслонень, прибережно-водної рослинності.

У складі рідкісної флори налічується 83 види вищих судинних рослин. Серед них до ЄЧС занесені 2 види: козельці українські (*Tragopogon ucrainicus*) та пирій ковилолистий (*Elytrigia stipifolia*), до ЧКУ – 20 (переважно представники родини Зозулинцеві (Orchidaceae), що зростають на заплавних луках та роду Ковила (*Stipa*), що поширені у степах). Рідкісними для Харківщини є 67 видів рослин, що представляють усі ценотичні групи (лісові, лучні, степові, крейдяні, галофітні, псамофітні, водні). Найбільша кількість рідкісних видів властиві для степів та лісів (майже 60%) .

Найбагатшим у фітоценотичному та флористичному відношенні в межах природного коридору є регіональний ландшафтний парк «Печенізьке Поле». Саме тут налічується 9 із 14 угруповань, занесених до ЗКУ, та 3 угруповання із ЗСХ. Рідкісна флора нараховує 44 види, із яких 1 вид занесений до ЄЧС і 11 – до ЧКУ.

У складі фауністичних комплексів Сіверсько-Донецького природного коридору в межах Харківської області представлено понад 130 раритетних видів наземних хребетних, із яких до ЄЧС занесено 16 видів (ссавці – 6, птахи – 6, плазуни – 3, кісткові риби – 1), до ЧКУ – 83 види (ссавці – 30, птахи – 39, плазуни – 3, земноводні – 1, кісткові риби – 10), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 36 (ссавці – 2, птахи – 21, плазуни – 3, земноводні – 4, кісткові риби – 6).

Сіверсько-Донецький природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства птахів Європи й України. У межах Харківської області у природному коридорі розташовано дві ІВА території: «Лівобережжя в зоні Печенізького водосховища» (№399 – за національним кодом, № 046 – за загальноєвропейським кодом; територія підтримує існування глобально вразливого виду, занесеного до ЧКУ – орлана-білохвоста (*Haliaeetus albicilla*); під час осінньої міграції тут спостерігаються декілька десятків цих птахів) та «Долина р. Велика Бабка» (№ 404 – за національним кодом). Тут знаходяться поселення журавля сірого (*Grus grus*) (ЧКУ), регіонально рідкісних видів (чаплі рудої (*Ardea purpurea*), крячка білокрилого (*Chlidonias leucopterus*), крячка річкового (*Sterna hirundo*)), лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), чаплі сірої (*Ardea cinerea*), чепури великої (*Ardea alba*), мартина звичайного (*Chroicocephalus ridibundus*), мартина жовтоногого (*Larus cachinnans*), крячка чорного (*Chlidonias niger*), чайки (*Vanellus vanellus*), коловодника звичайного (*Tringa totanus*) тощо).

Сіверсько-Донецький природний коридор виконує важливу роль міграційного шляху для перелітних птахів. По коридору пролітає понад 180 видів птахів, серед яких 127 видів занесено до Додатку II «Конвенції про охорону мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 80 видів – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів». Особливу цінність як місця відпочинку та живлення для мігруючих водоплавних і навколводних птахів мають Печенізьке водосховище та ставки Печенізького рибоводного господарства. Під час сезонних міграцій тут концентруються багатотисячні зграї гусей та качок. Лісові масиви по берегах водосховища і русла річки служать міграційними шляхами для птахів чагарниково-лісового комплексу (соколоподібних, горобцеподібних тощо).

4.2.2 Територіальні структури місцевого значення

Територіальні структури національної екологічної мережі місцевого значення визначаються відповідними регіональними програмами та регіональними схемами формування екологічної мережі.

Задача структур місцевого значення – забезпечення сприятливих умов існування, вільного розселення та міграції видів рослин і тварин у межах регіону (адміністративної області). Мережа елементів місцевого значення доповнює мережу елементів загальнодержавного значення, об'єднуючи природне середовище регіону в територіально цілісний комплекс.

У регіональній схемі екомережі Харківської області запроектовано 7 природних коридорів місцевого значення: Орільський, Оскільський, Берестовий, Самарський, Березький, Удянський та Балаклійсько-Синихинський. Вони простягаються долинами річок і охоплюють характерні для області природні ландшафти, різноманіття яких зумовлює значне ценотичне та флористичне багатство.

Дослідження рослинного покриву показало, що в межах усіх природних коридорів найпоширеніші заплавні трав'янисті ценози – це луки різних підтипів, прибережна і справжня водна рослинність. У північних районах області це справжні заплавні луки, у південних – засолені їх варіанти. Поширення лісів підпорядковане загальній фізико-географічній зональності і відноситься переважно до лісостепової зони, з невеликими ділянками заплавних лісів у межах майже всіх природних коридорів, найбільш поширені вони в Березькому, Орільському та Балаклійсько-Синихинському. Унікальні крейдяні степи з численними видами кретофільної флори властиві для північних ділянок Оскільського природного коридору.

У межах природних коридорів місцевого значення виділені 59 ключових територій загальною площею 47899,8 га. З них 17 занесені до ПЗФ області, 13 водно-болотних угідь і 29 зарезервовані для подальшого заповідання.

Аналіз рідкісної фітобіоти ключових територій показав, що тут поширені 12 із 30 рідкісних рослинних угруповань, занесених до ЗКУ: 1 – лучне, 3 – лісові, 3 – водні та 5 степових. До ЗСХ занесені 32 характерних переважно для заплавних ландшафтів ценози. Це складає майже дві третини всіх властивих для Харківщини. Раритетна флора рідкісних рослинних угруповань нараховує 123 види (43% властивих для області). Серед них 9 видів

занесені до ЄЧС (гісоп крейдяний (*Hyssopus cretaceus*), дрік донський (*Genista tanaitica*), катран Буша (*Crambe aspera*), переломник Козо-Полянського (*Androsace villosa subsp. koso-poljanskii*), пирій ковилолистий (*Elytrigia stipifolia*), полин суцільнобілий (*Artemisia hololeuca*), ранник крейдовий (*Scrophularia cretacea*), смілка крейдова (*Silene cretacea*), фіалка Лавренка (*Viola lavrenkoana*)), 25 видів занесено до ЧКУ та 89 – до Переліку регіонально рідкісних видів.

У межах природних коридорів місцевого значення представлене значне різноманіття фауністичних комплексів. Раритетна фауна хребетних репрезентована понад 70 видами із ЄЧС, ЧКУ, Переліку регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018).

4.2.2.1 Орільський природний коридор

Орільський природний коридор простягається долинами рр. Оріль, Орілька, Бритаї та гирлом р. Берека, а також Краснопавлівським і Орільківським водосховищами, з'єднуючи між собою структури національної екомережі загальнодержавного значення: Дніпровський природний коридор та Придонецький природний регіон.

Основне призначення Орільського природного коридору – забезпечення вільного розселення та міграції видів птахів між річковими долинами річок басейну Дніпра та Сіверського Дінця, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору в природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить через Зачепилівську, Сахновщинську, Лозівську та Барвінківську громади і займає площу понад 21 тис. га.

Весь природний коридор розташований у степовій зоні і переважно охоплює трав'янисті фітоценози. Домінують ценотичні комплекси, властиві для заплав степових річок, а саме: заболочені та засолені варіанти заплавних луків. Крім них, представлені справжні луки, прибережно-водна та справжня водна рослинність. Заболочені землі та відкриті водні ділянки в межах коридору мають значні прощі. Найбільшими водними об'єктами є Краснопавлівське та Орільківське водосховища, що побудовані при створенні каналу Дніпро-Донбас на р. Попільна та р. Орілька. На лівих берегах рр. Оріль, Орілька та Бритаї є цілинні ділянки зі справжньою і псамофітною степовою рослинністю. Ліси в межах природного коридору лише заплавні, переважно у Зачепилівській громаді в заплаві р. Орчик. Незначні площі ріллі передбачається привести до напівприродного стану.

У межах природного коридору виділені 15 ключових територій загальною площею понад 10000 га. З них лише близько 1600 га є територією ПЗФ. Це 6 заказників місцевого значення, серед яких переважають орнітологічні території. Чотири ключові території представлені водно-болотними угіддями, мають найбільші площі (від майже 625 га до 3570 га), серед яких два – території водосховищ з їх прибережними смугами і два – у заплаві р. Оріль з комплексом типових ценозів. Пропонується створити ще 5 об'єктів ПЗФ, основним завданням яких також буде охорона орнітофауни та фрагментів цілинних степів.

Рідкісна фітобіота в межах ключових територій природного коридору нараховує 12 рідкісних угруповань та 36 видів рослин. До ЗКУ внесено 4 степових угруповання, 8 – до ЗСХ, це переважно формації, властиві для засолених та справжніх луків. Серед рідкісної флори один вид – фіалка Лавренка (*Viola lavrenkoana*) з ЄЧС, 8 – із ЧКУ (степові: 3 види ковили (*Stipa* sp.), сон лучний (*Pulsatilla pratensis*); лучні: тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum*), рястка Буше (*Ornithogalum boucheanum*), рябчик малий (*Fritillaria meleagroides*), косарики тонкі (*Gladiolus tenuis*)) та 27 видів, переважно степові та галофітні, що охороняються на Харківщині.

У складі фауністичних комплексів Орільського природного коридору представлено понад 70 раритетних видів наземних хребетних тварин, серед яких до ЄЧС занесено 9 видів (ссавці – 3, птахи – 4, плазуни – 2), до ЧКУ – 32 види (ссавці – 9, птахи – 21, плазуни – 2), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 30 видів (ссавці – 1, птахи – 22, плазуни – 3, земноводні – 4).

Орільський природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства птахів Європи й України: у його складі знаходиться ІВА територія «Долина р. Оріль» (№ 037 – за європейським кодом, № 83 – за національним кодом).

У межах Орільського природного коридору представлені унікальні для Харківської області водно-болотні та лучні гніздові орнітокомплекси. Тут розташовані найчисленніші в області колонії мартина звичайного (*Larus ridibundus*), мартина жовтоногого (*Larus cachinnans*), крячка білощокого (*Chlidonias hybrida*) та крячка білокрилого (*Chlidonias leucopterus*) (регіонально рідкісні види), куликів (серед яких кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*) (ЧКУ), грицик великий (*Limosa limosa*) (ЧКУ) та пісочник малий (*Charadrius dubius*) (регіонально рідкісний вид), чепури великої (*Egretta alba*), пірникози сірощокої

(*Podiceps grisegena*) (ЧКУ), пірникози чорношийої (*Podiceps nigricollis*) (регіонально рідкісний вид). У Орільському природному коридорі сконцентровані найчисленніші в області гніздові поселення гуски сірої (*Anser anser*), у значній кількості гніздиться лебідь-шипун (*Cygnus olor*). Тут також селиться журавель сірий (*Grus grus*) (ЧКУ).

Орільський природний коридор виконує важливу роль міграційного шляху для перелітних птахів. По коридору пролітає понад 170 видів птахів, серед яких 115 видів включені до Додатку II «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 67 видів – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів», серед яких: казарка червоновола (*Rufibrenta ruficollis*) (ЧКУ, ЄЧС, ЧС МСОП). Найбільшу цінність для перелітних водоплавних птахів як місця зупинки для відпочинку та живлення мають Краснопавлівське й Орільківське водосховища. Тут під час весняної та осінньої міграції концентруються багатотисячні зграї гусей та качок.

4.2.2.2 Оскільський природний коридор

Оскільський природний коридор займає долину р. Оскіл від сел. Дворічна до місця впадіння в р. Сіверський Донець, з'єднуючи елементи національної екомережі: Галицько-Слобожанський природний коридор та Придонецький природний регіон загальнодержавного значення.

Основне призначення Оскільського природного коридору – забезпечення вільного розселення та міграції видів рослин і тварин між річковими долинами річок Сіверського Дінця та Дону, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору в природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить степовою зоною через Дворічанську, Куп'янську, Борівську та Ізюмську громади і займає площу понад 22 тис. га.

У його межах представлені всі властиві для Харківщини флороценотичні комплекси. На правобережжі долини р. Оскіл збереглися окремі ділянки справжніх і чагарникових степів та кленово-липових дібров. Унікальними тут є кретофільні фітоценози на виходах крейдяних порід. На лівому березі зростають соснові ліси з фрагментами борів природного походження. У заплаві значні площі належать водному фонду – це русло р. Оскіл та Оскільське водосховище зі старицями і затоками. Тут

представлена прибережно-водна і справжня водна рослинність. У заплаві поширені справжні, засолені та заболочені луки, а також заплавні ліси із дуба звичайного (*Quercus robur*), видів верби (*Salix* sp.) і тополі (*Populus* sp.), вільхи чорної (*Alnus glutinosa*). У межах цього коридору майже немає розораних земель, які необхідно приводити до природного стану.

У межах коридору виділені 8 ключових територій загальною площею близько 9 тис. га. З них 6750,6 га є територією ПЗФ, яка належить регіональному ландшафтному парку «Червонооскільський», трьом ботанічним та одному ентомологічному заказникам місцевого значення. Серед них найбільше різноманіття рідкісної фітобіоти властиве РЛП «Червонооскільський» та унікальним невеликим за площею ботанічним заказникам місцевого значення «Крейдяний» та «Коробочкине», які є рефугіумами крейдяної флори. Пропонується створити ще 3 об'єкти ПЗФ. У межах природного коридору виділене водно-болотне угіддя – Оскільське водосховище, яке є одним з найбільших в області.

Різноманітний ландшафт зумовлює значну цінність фітобіоти природного коридору. У межах ключових територій зареєстровані 8, тобто майже третина всіх властивих для Харківщини рідкісних рослинних угруповань, занесених до ЗКУ, та майже половина – 19 угруповань, рідкісних для області. Це угруповання широколистяних лісів, степів, крейдяних відслонень, справжніх луків, водних рослин. Раритетна флора нараховує 72 види рослин. Серед них 7 видів крейдяної флори, що занесені до ЄЧС, 15 переважно степових і кретофільних видів, занесених до ЧКУ, та 50 різноманітних за фітоценотичною приналежністю регіонально рідкісних видів рослин. У фітосозологічному відношенні це найцінніший елемент місцевого значення в екомережі Харківщини.

У складі фауністичних комплексів Оскільського природного коридору представлено 45 раритетних види наземних хребетних тварин, серед яких до ЄЧС занесено 3 види (ссавці – 1, птахи – 1, плазуни – 1), до ЧКУ – 22 види (ссавці – 3, птахи – 14, плазуни – 2, кісткові риби – 6), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 33 види (ссавці – 1, птахи – 9, плазуни – 4, земноводні – 2, риби – 1).

Оскільський природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства орнітофауни регіону. У складі лісових орнітокомплексів долини р. Оскіл та узбережжя Оскільського водосховища представлені раритетні види хижих птахів, занесені до ЄЧС, ЧКУ: скопа (*Pandion haliaetus*), шуліка

чорний (*Milvus migrans*), орел-карлик (*Hieraaetus pennatus*), підорлик великий (*Aquila clanga*), могильник (*Aquila heliaca*), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*) та регіонально рідкісні види (Перелік..., 2018): осоїд (*Pernis apivorus*), боривітер звичайний (*Falco tinnunculus*). У затоках водосховища та на заплавах озер розташовані чисельні поселення лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), гніздиться гуска сіра (*Anser anser*). У межах коридору знаходяться поселення журавля сірого (*Grus grus*) (ЧКУ).

Оскільський природний коридор виконує важливу роль міграційного шляху для перелітних птахів. По коридору пролітає понад 170 видів птахів, серед них 121 вид занесений до Додатку II «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 69 видів – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів». Під час весняної й осінньої міграції в акваторії Оскільського водосховища концентруються багатотисячні зграї гусей (4 види) та качок. Лісові масиви по берегах водосховища служать міграційними шляхами для птахів чагарниково-лісового комплексу.

4.2.2.3 Берестовий природний коридор

Берестовий природний коридор пролягає долиною р. Берестова від її витоків до впадіння у р. Оріль, з'єднуючи елементи національної екомережі: Галицько-Слобожанський природний коридор та Придонецький природний регіон загальнодержавного значення з Орільським природним коридором місцевого значення.

Основне призначення Берестового природного коридору – забезпечення вільного розселення та міграції видів рослин і тварин Харківської області, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору у природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить через Зачепилівську, Берестинську, Кегичівську, Нововодолазьку та Зміївську громади і займає площу понад 8 тис. га.

Коридор проходить на межі лісостепової та степової зон і включає як трав'янисті, так і лісові фітоценози в заплаві та на правому березі р. Берестова. У заплаві переважає лучний тип рослинності з окремими ділянками природних та штучних лісів. Найбільші площі під болотистими луками, поширені також засолені та справжні луки. Болотисті луки вздовж понизь переходять у смугу прибережної, а далі у водоймах – водної

рослинності. До водного фонду належать незначні площі. На схилах правого берега поширені суходільні луки та фрагменти справжніх і чагарникових степів.

У межах коридору виділені 10 ключових територій загальною площею близько 6,0 тис. га. З них три заказники місцевого значення, що розташовані на площі 389,2 га і належать до ПЗФ. Найбільша територія – водно-болотне угіддя – має площу понад 3,8 тис. га. Передбачено створити 6 ключових територій, три з яких увійдуть до складу запроєктованого регіонального ландшафтного парку «Слобідський», що буде створений для охорони залишків фортифікаційних споруд Української укріпленої лінії, яка була збудована протягом 1731-1742 років силами українського козацтва та селян.

Рідкісна рослинність ключових територій нараховує 10 угруповань. Серед них дві формації справжньої водної рослинності та три степової, занесені до ЗКУ, 5 угруповань, що зростають переважно на засолених луках, охороняються в Харківській області. У складі рідкісної флори ключових територій 31 вид рослин: катран Буша (*Crambe aspera*) (ЄЧС), сон лучний (*Pulsatilla pratensis*) (ЧКУ), 2 види ковили (*Stipa* sp.) (ЧКУ) та 2 представники родини Зозулинцеві (Orchidaceae) (ЧКУ), 25 регіонально рідкісних видів властивих для справжніх степів, заплавлених луків, лісів та водних угруповань.

У складі фауністичних комплексів Берестового природного коридору представлено понад 30 раритетних видів наземних хребетних тварин, серед яких до ЄЧС занесені 3 види (ссавці – 1, птахи – 1, плазуни – 1), до ЧКУ – 10 видів (ссавці – 3, птахи – 5, плазуни – 1, земноводні – 1), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 18 видів (ссавці – 1, птахи – 10, плазуни – 3, земноводні – 4).

Берестовий природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття й кількісного багатства гніздової орнітофауни та мігруючих птахів. У заплаві р. Берестова зосереджені численні поселення гуски сірої (*Anser anser*), лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), качок, чепури великої (*Ardea alba*), куликів (серед яких рідкісні види, занесені до ЧКУ – кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*), грицик великий (*Limosa limosa*) та регіонально рідкісний вид – пісочник малий (*Charadrius dubius*). У заболочених вільшняках гніздиться журавель сірий (*Grus grus*) (ЧКУ).

4.2.2.4 Самарський природний коридор

Самарський природний коридор простягається долиною р. Самара в межах Харківської області, з'єднуючи елементи національної екомережі: Дніпровський природний коридор з Сіверсько-Донецьким природним коридором.

Основне призначення Самарського природного коридору – забезпечення вільного розселення та міграції видів рослин і тварин між річковими долинами Дніпра та Сіверського Дінця, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору у природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить Близнюківською громадою і займає площу понад 2 тис. га. Це найбільш південний і короткий у межах області коридор, який охоплює всю протяжність заплави р. Самара в межах Харківської області. У його складі переважають заплавні флористичні комплекси, властиві для степових річок басейну Дніпра. Це заплавні луки, де домінують засолені та заболочені підтипи, трапляються справжні луки. Незначні площі зайняті заплавними лісами та руслом річки і старицями.

На території природного коридору немає об'єктів ПЗФ, є лише одне водно-болотне угіддя – заплава р. Самара, де і пропонується створити в складі екомережі заказник місцевого значення поблизу с. Добровілля.

До складу рідкісної фітобіоти належать 3 рідкісні для області рослинні формації та 5 видів рослин, що властиві заплавному засоленим лукам.

У складі фауністичних комплексів Самарського природного коридору представлено понад 25 раритетних видів хребетних тварин, з яких до ЄЧС занесені 3 види (савці – 1, птахи – 1, плазуни – 1), до ЧКУ – 9 видів (савці – 2, птахи – 6, плазуни – 1), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 13 видів (савці – 1, птахи – 9, плазуни – 2, земноводні – 1).

Самарський природний коридор виконує важливу роль у збереженні видового різноманіття й кількісного багатства гніздової орнітофауни та мігруючих видів птахів у степовій зоні Харківщини. Долина р. Самара є ІВА територією №84/№043. У заплаві знаходяться колоніальні поселення чепури великої (*Ardea alba*), куликів (серед яких рідкісні види, занесені до ЧКУ – кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*), грицик великий

(*Limosa limosa*) та регіонально рідкісний вид – пісочник малий (*Charadrius dubius*). У водно-болотних угіддях зосереджені численні поселення гуски сірої (*Anser anser*).

Під час весняної та осінньої міграції в заплаві концентруються для відпочинку та живлення численні зграї гусей, качок, куликів та інших птахів водно-болотного комплексу. По природному коридору пролітає понад 150 видів птахів, серед яких 90 видів включені до Додатку II «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 60 видів – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів».

4.2.2.5 Берецький природний коридор

Берецький природний коридор займає долину р. Берека, з'єднуючи елемент національної екомережі Придонецький природний регіон з Орільським природним коридором місцевого значення.

Основне призначення Берецького природного коридору – забезпечення вільної міграції птахів на південь Харківської області водно-болотними угіддями долини р. Берека, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору у природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить Первомайською, Лозівською, Барвінківською та Балаклійською громадами і займає площу понад 7 тис. га.

Весь коридор пролягає степовою зоною і містить переважно трав'янистий тип рослинності. У заплаві річки це справжні, засолені та болотисті луки, що по берегах водойм переходять у прибережно-водну рослинність. На схилах правого та лівого берегів збереглися незначні ділянки справжніх і чагарникових степів. Деревний тип рослинності представлений сосновими лісами на боровій терасі лівого берега (заповідне урочище «Бір») та фрагментами заплавних лісів, серед яких трапляються й штучно створені.

У межах коридору виділені 11 ключових територій загальною площею понад 5 тис. га. Серед них лише дві території площею 808,7 га зараз входять до ПЗФ. Три території належать до водно-болотних угідь і ще 6 передбачено створити у складі екомережі. Половина з останніх є складовими елементами запроектованого регіонального ландшафтного парку «Слобідський», який передбачено створити вздовж фортифікаційних споруд Української укріпленої лінії, що будувалась протягом 1731-1742 років силами українського козацтва та селян на лівому березі р. Берека.

Раритетна фітобіота ключових територій досить різноманітна. Вона нараховує 16 угруповань та 35 рідкісних видів рослин. До ЗКУ належать формації степів (ковили Лессінга (*Stipa lessingiana*), ковили волосистої (*Stipa capillata*) та осоки низької (*Carex humilis*)) і справжньої водної рослинності (латаття білого (*Nymphaea alba*), глечиків жовтих (*Nuphar lutea*), сальвінії плаваючої (*Salvinia natans*)), до регіональних списків – 10 угруповань, серед яких лише дві степові формації, а інші властиві для заплавної фітоценозів. До ЄЧС включений лише один вид – катран Буша (*Crambe aspera*), до ЧКУ – 6 степових, лучних і водних видів рослин. Охороняються в межах Харківщини 28 видів рослин, серед яких переважають степові.

У складі фауністичних комплексів природного коридору представлено близько 20 раритетних видів наземних хребетних, з яких до ЄЧС занесені 2 види (ссавці – 1, птахи – 1), до ЧКУ – 8 видів (ссавці – 2, птахи – 5, плазуни – 1), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 8 видів (ссавці – 1, птахи – 6, плазуни – 1).

Долина р. Берека та Берецьке водосховище відіграють значну роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства гніздової орнітофауни та мігруючих птахів. У заплаві річки знаходяться поселення журавля сірого (*Grus grus*) (ЧКУ), спостерігаються його осінні передміграційні скупчення. В угіддях розташовані поселення луня лучного (*Circus pygargus*) (ЧКУ), регіонально рідкісних видів ((чаплі рудої (*Ardea purpurea*), крячка білокрилого (*Chlidonias leucopterus*), очеретянки індійської (*Acrocephalus agricola*)), лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), чепури великої (*Ardea alba*). У значній кількості гніздиться гуска сіра (*Anser anser*). Тисячні зграї гусей зупиняються для живлення та відпочинку в заплаві річки під час сезонних міграцій. У міграційний період по коридору пролітає понад 150 видів птахів, серед яких 80 видів включені до Додатку II «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 63 види – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів».

4.2.2.6 Балаклійсько-Синихинський природний коридор

Балаклійсько-Синихинський природний коридор проходить долинами річок Волоська Балаклійка та Синиха, з'єднуючи елемент національної екомережі Придонецький природний регіон з місцевим Оскільським природним коридором.

Основне призначення Балаклійсько-Синихинського природного коридору – забезпечення вільної міграції птахів у меридіанному напрямку через центрально-східну частину Харківської області, а також збереження безперервності ландшафтів природного коридору у природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить через Балаклійську, Чугуївську, Шевченківську та Куп'янську громади і займає площу понад 2 тис. га.

Коридор проходить через центрально-східну частину області у меридіанному напрямку. Його територія вкрита в основному трав'янистими фітоценозами, властивими для заплавної частини рельєфу степової зони басейну р. Сіверський Донець. Це різноманітні типи луків: остепнені, справжні, засолені, болотисті, прибережна та справжня водна рослинність. Фрагментарно на правих берегах річок та по балкових системах представлені угруповання справжніх і лучних степів, а також байрачних лісів. Заплавні ліси мало поширені, переважно вони зростають у західній частині коридору. Незначні площі ріллі передбачається привести до напівприродного стану.

У межах коридору виділені 7 ключових територій загальною площею понад 1,2 тис га. З них лише дві території – загальнозоологічний заказник «Лиман» (площа 131,0 га) та ентомологічний заказник «Кравцівський» (площа 22,0 га) – належать до ПЗФ. Найбільшу площу (700 га) має водно-болотне угіддя в заплаві р. Волоська Балаклійка. Пропонується створити ще 5 об'єктів ПЗФ.

Рідкісна фітобіота в межах ключових територій природного коридору нараховує 10 рідкісних угруповань та 26 видів рослин. До ЗКУ занесено 3 степові формації, 2 лісові асоціації та 1 формація справжніх водних рослин, до ЗСХ – 4 переважно галофітні формації. Серед рідкісної флори 3 види ковили (*Stipa* sp.) із ЧКУ та 23 переважно степові й галофітні види, що охороняються на Харківщині. Найбагатше раритетне фіторізноманіття притаманне водно-болотному угіддю в заплаві р. Волоська Балаклійка. Тут поширені майже всі степові та заплавні рідкісні види й угруповання, місцезростання яких зареєстровано в межах коридору.

У складі фауністичних комплексів природного коридору представлено понад 10 раритетних видів наземних хребетних, з яких до ЄЧС занесені 2 види (ссавці – 1, плазуни – 1), до ЧКУ – 6 видів (ссавці – 2, птахи – 3, плазуни – 1), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 6 видів (ссавці – 1, птахи – 4, плазуни – 1).

Природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття й кількісного багатства гніздової орнітофауни та мігруючих птахів. В угіддях знаходяться поселення луня лучного (*Circus pygargus*) (ЧКУ), гуски сірої (*Anser anser*), лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), чепури великої (*Ardea alba*), чаплі рудої (*Ardea purpurea*) (регіонально рідкісний вид), колонії крячків, куликів. Під час сезонних міграцій у заплавах річок природного коридору зупиняються для відпочинку та живлення численні зграї водно-болотних та навколоводних птахів (гуси, качки, чаплі, кулики, мартини, крячки).

4.2.2.7 Удянський природний коридор

Удянський природний коридор проходить долиною р. Уди, з'єднуючи елемент національної екомережі Галицько-Слобожанський природний коридор з територією Російської Федерації.

Основне призначення Удянського природного коридору – забезпечення вільної міграції птахів через північ Харківської області до Російської Федерації, а також збереження безперервності природних ландшафтів природного коридору у природному стані.

Природний коридор у межах Харківської області проходить через Золочівську, Дергачівську, Харківську та Чугуївську громади і займає площу понад 9 тис. га.

Це крайній північно-західний коридор на Харківщині. Весь він пролягає лісостеповою зоною і містить переважно трав'янистий тип рослинності, властивий для справжніх та болотистих заплавної луки з фрагментами справжніх і чагарникових степів на правому березі річки. Деревний тип рослинності представлений незначними за площею нагірними дібровами, сосновими та заплавними лісами. У межах коридору є невеликі ділянки, які належать до водного фонду, а також ріллі, що підлягають переведенню у категорію сіножатей та пасовищ.

У природному коридорі виділені 6 ключових територій загальною площею понад 2 тис. га. Лише одна з них – гідрологічний заказник «Крюківський» – належить до ПЗФ. Передбачається створення 3 об'єктів ПЗФ, найбільший з яких – ландшафтний заказник «Золочівський» вздовж Рогозянського водосховища, де будуть охоронятися нагірні діброви, степові та заплавні ландшафти. У межах природного коридору виділені два водно-болотні угіддя.

На території природного коридору зареєстровані 32 види раритетної флори та місцезростання 12 рідкісних рослинних угруповань. Серед них 2 лісові асоціації дібров, 1 лучна та 2 водні рослинні формації, що занесені до ЗКУ; 2 лісові, 4 заплавні та 1 степове угруповання, що охороняється на Харківщині. До ЧКУ належать 11 видів, з яких 7 видів представники родини Зозулинцевих (Orchidaceae), косарики тонкі (*Gladiolus tenuis*), що властиві для заплавних луків, 2 степові види ковили (*Stipa* sp.), а також тюльпан дібровний (*Tulipa quercetorum*), що зростає у дубових лісах. У складі регіонально рідкісної флори переважають степові, лісові та лучні види, які представлені майже порівну, поодинокі трапляються псамофітні, галофітні, водні й борові види рослин.

У складі фауністичних комплексів Удянського природного коридору представлено близько 40 раритетних видів наземних хребетних, серед яких до ЄЧС занесені 3 види (ссавці – 1, птахи – 1, плазуни – 1), до ЧКУ – 8 видів (ссавці – 3, птахи – 10, плазуни – 2), до регіонально рідкісних видів (Перелік..., 2018) – 17 видів (ссавці – 1, птахи – 10, плазуни – 2, земноводні – 4).

Удянський природний коридор відіграє важливу роль у збереженні видового різноманіття та кількісного багатства птахів регіону. У заплаві р. Уди та в затоках Рогозянського водосховища розташовані поселення луня лучного (*Circus pygargus*) (ЧКУ), сови болотяної (*Asio flammeus*) (ЧКУ), регіонально рідкісних видів ((чаплі рудої (*Ardea purpurea*), крячка білокрилого (*Chlidonias leucopterus*), крячка річкового (*Sterna hirundo*)), лебедя-шипуну (*Cygnus olor*), чаплі сірої (*Ardea cinerea*), мартина звичайного (*Chroicocephalus ridibundus*), крячка чорного (*Chlidonias niger*), чайки (*Vanellus vanellus*), коловодника звичайного (*Tringa totanus*). У складі лісових орнітокомплексів представлені рідкісні хижі птахи: орел-карлик (*Hieraaetus pennatus*) (ЧКУ), шуліка чорний (*Milvus migrans*) (ЧКУ). У вільшнях гніздиться журавель сірий (*Grus grus*) (ЧКУ).

По природному коридору в міграційний період пролітає понад 170 видів птахів, серед яких 113 видів включені до Додатку II «Конвенції про збереження мігруючих видів тварин» (Боннська конвенція), 68 видів – до Додатку II «Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів». Особливу цінність для пролітних птахів має Рогозянське водосховище, де концентруються численні зграї водоплавних та навколоводних птахів.

5 МІСЦЕВІ СХЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОМЕРЕЖІ

5.1 Богодухівський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і виступають в ролі міграційних шляхів рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долини річок Мерли та Мокрого Мерчика – основа Галицько-Слобожанського природного коридору загальнодержавного значення.

Долина річки Уди – основа Удянського природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного району компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.1., 5.2.).

Галицько-Слобожанський природний коридор загальнодержавного значення

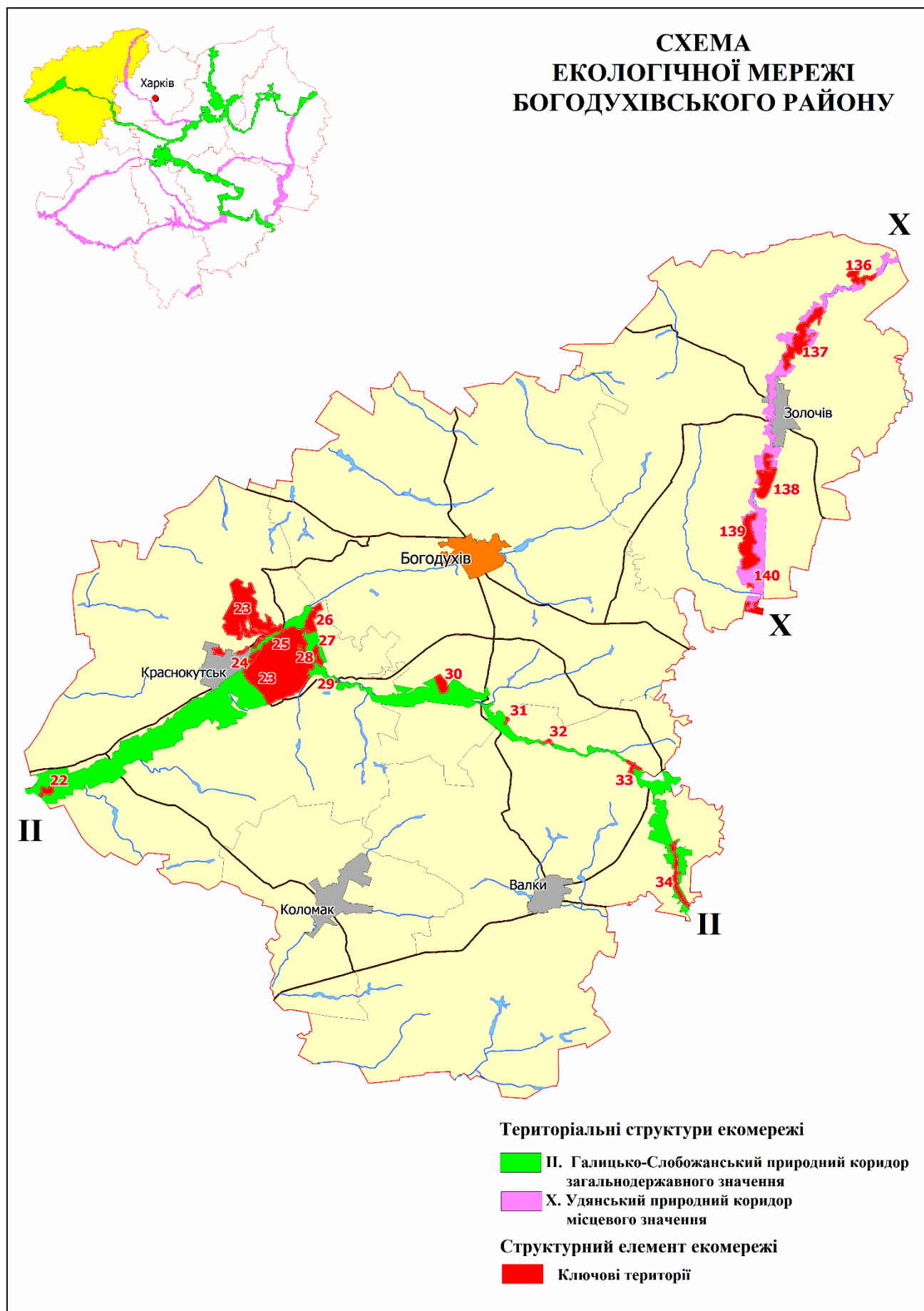
Таблиця 5.1. Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
22	Капранський	Ботанічний заказник місцевого значення	Краснокутська	74,9
23	Слобожанський	Національний природний парк	Краснокутська	5244,0
24	Оберіг	Загальнозоологічний заказник місцевого значення	Краснокутська	84,2
25	Володимирівська дача	Лісовий заказник місцевого значення	Краснокутська	699,0
26	Мурафський	Ботанічний заказник місцевого значення	Краснокутська	223,0
27	Наталіївський парк	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	Краснокутська	48,0
28	Мурафська дача	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення	Краснокутська	5,2
29	Мурафа	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення	Краснокутська	0,6
30	Шарівський	Ботанічний заказник місцевого значення	Богодухівська	146,0
31	Мокромерчицький	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Валківська	9,0
32	Новомерчицьке	Заповідне урочище місцевого значення (зарезервована територія)	Валківська	16,0
33	Золочівський	Ландшафтний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Валківська	52,0
34	Черемушний	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Валківська	197,0
Всього				6798,9

Удянський природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.2. Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа га
136	Малакошарський	Ландшафтний заказник місцевого (зарезервована територія)	Золочівська	180,0
137	Снігівський	Гідрологічний заказник місцевого (зарезервована територія)	Золочівська	615,0
138	Литвинівський	Ландшафтний заказник місцевого (зарезервована територія)	Золочівська	455,0
139	Рогозянський	Ландшафтний заказник місцевого (зарезервована територія)	Золочівська	636,0
140	Малорогозянський	Ентомологічний заказник місцевого значення	Золочівська	14,1
Всього				1900,1

5.2 Ізюмський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і є міграційним шляхом рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долина річки Сіверський Донець – основа двох складових національної екомережі України: Придонецького природного регіону та природних коридорів місцевого значення.

Долина річки Оскіл – основа Оскільського природного коридору місцевого значення.

Долина річки Волоська Балаклійка – основа Балаклійсько-Синихинського природного коридору місцевого значення.

Долина річки Берека – основа Берецького природного коридору місцевого значення.

Долина річки Оріль – основа Орільського природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.3 - 5.7).

Придонецький природний регіон загальнодержавного значення

Таблиця 5.3 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
5	Тюндик	Заповідне урочище	Донецька	988,0
6	Сербівський	Ботанічний заказник місцевого значення	Донецька	2,0
7	Леб'яжі озера	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Балаклійська, Донецька	2926,0
8	Крейдянська лісова дача	Ландшафтний заказник місцевого значення	Балаклійська	1477,7
9	Байрак	Ботанічний заказник місцевого значення	Балаклійська	1,0

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
10	Савинська лісова дача	Ландшафтний заказник місцевого значення	Савинська	1711,0
11	Залиман	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення (зарезервована територія)	Савинська	0,6
12	Лисогірський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Ізюмська, Куньєвська	459,0
13	Норцівський	Загальнозоологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Савинська	8,6
14	Вітрівський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Балаклійська	349,0
15	Рибчине	Ентомологічний заказник місцевого значення	Балаклійська	9,4
16	Ізюмська лука	Регіональний ландшафтний парк	Балаклійська, Ізюмська, Оскільська	5002,0
17	Караван	Ботанічний заказник місцевого значення	Оскільська	308,0
18	Донецький	Загальногеологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Оскільська	158,0
19	Кам'янська	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення (зарезервована територія)	Ізюмська	95,0
20	Сухокам'янський	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення (зарезервована територія)	Оскільська	126,0
21	Синичинський	Ландшафтний заказник місцевого значення	Оскільська	285,6
Всього				13906,9

Орільський природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.4 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
102	Куплеватське	Орнітологічний заказник місцевого значення	Барвінківська	40,0
103	Бритаї	Орнітологічний заказник місцевого значення	Барвінківська	158,0
Всього				198,0

Оскільський природний коридор місцевого значення**Таблиця 5.5 Ключові території**

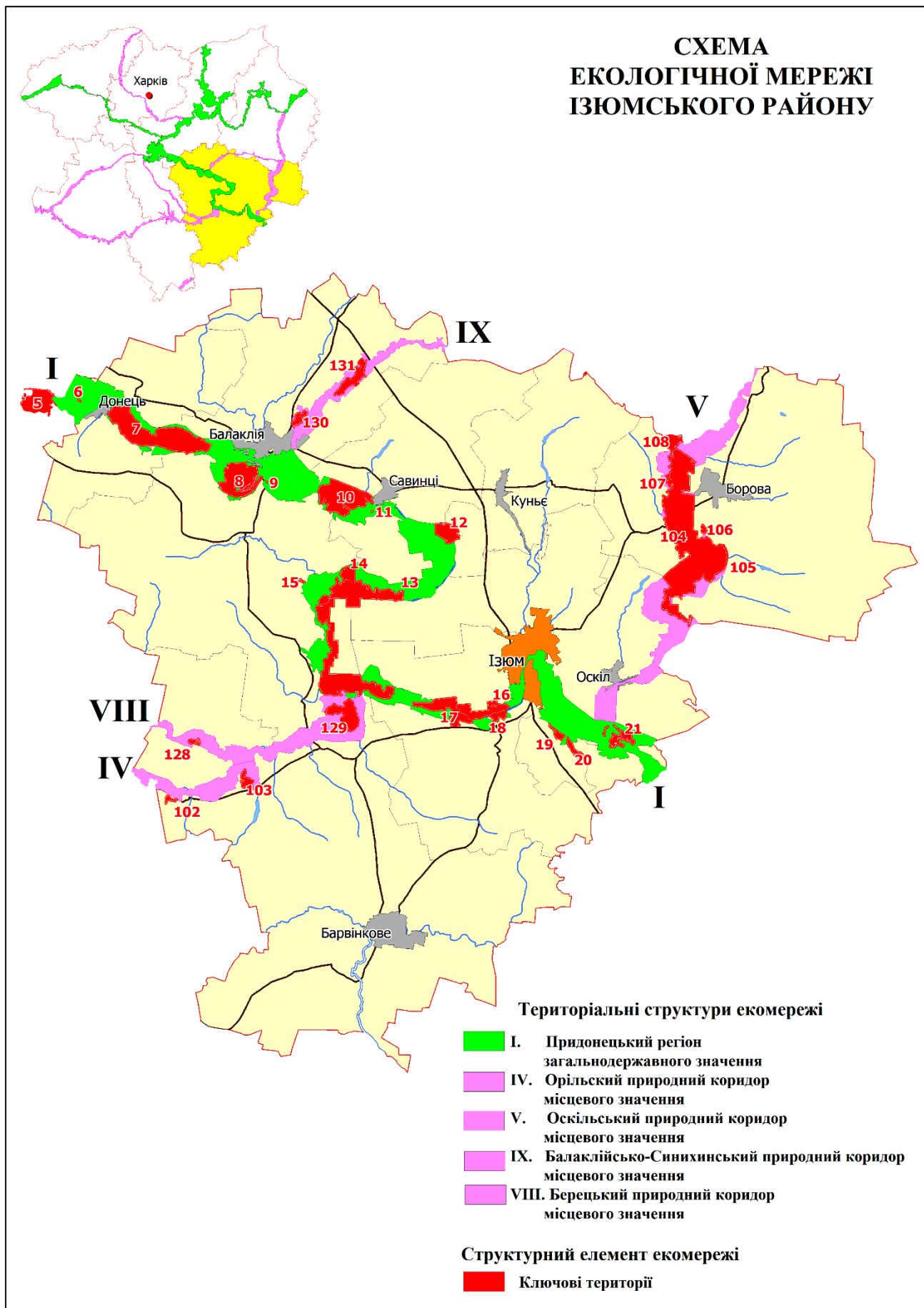
№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
104	Червонооскільський	Регіональний ландшафтний парк	Борівська	6623,0
105	Борівський	Ботанічний заказник місцевого значення	Борівська	18,0
106	Підлиманський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Борівська	43,1
107	Гаврилівський	Ентомологічний заказник місцевого значення	Борівська	43,6
108	Вишнівський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Борівська	324,0
Всього				7051,7

Берецький природний коридор місцевого значення**Таблиця 5.6 Ключові території**

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
128	Дмитрівський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Барвінківська	39,7
129	Бір	Заповідне урочище місцевого значення	Балаклійська	734,0
Всього				773,7

Балаклійсько-Синихинський природний коридор місцевого значення**Таблиця 5.7 Ключові території**

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
130	Лиман	Загальнозоологічний заказник місцевого значення	Балаклійська	131,2
131	Бригадирівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Балаклійська	462,0
Всього				593,2

5.3 Берестинський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і є міграційними шляхами рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долина річки Оріль – основа Орільського природного коридору місцевого значення.

Долина річки Берестова – основа Берестового природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.8-5.9).

Орільський природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.8 Ключові території

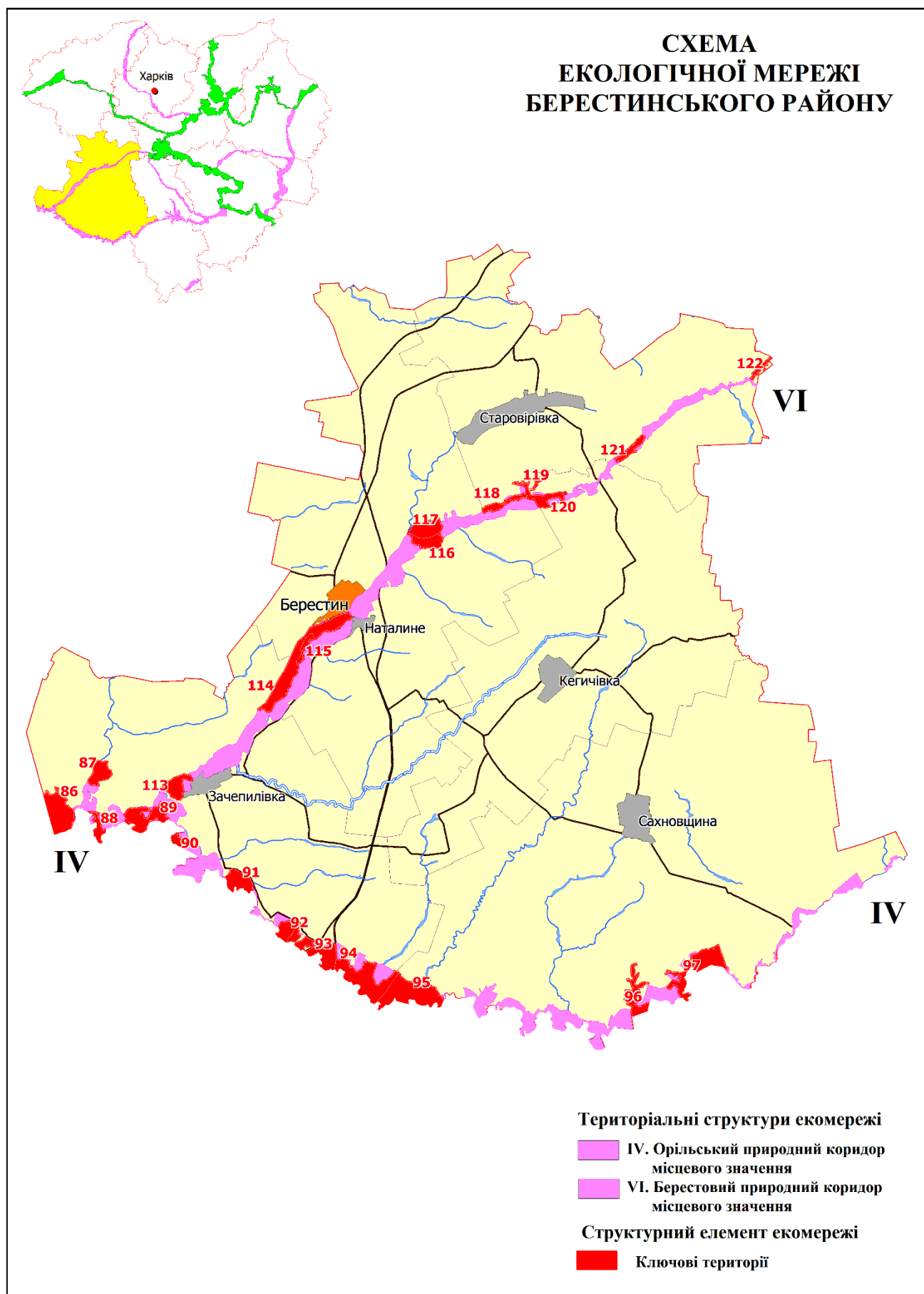
№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
86	Орчицький	Загальнозоологічний заказник місцевого значення	Зачепилівська	1006,0
87	Рунівщинський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	381,0
88	Орільський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Зачепилівська	196,0
89	Залінійний	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	714,0
90	Займанський	Орнітологічний заказник місцевого значення	Зачепилівська	157,1
91	Сомівський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	510,0
92	Новопекельний	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	338,0
93	Зіньківський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	812,0
94	Мажаровський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	1300,0

95	Бучки	Ландшафтний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Сахновщинська	1483,0
96	Дубовогрядський	Ландшафтний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Сахновщинська	440,0
97	Андріївський	Ландшафтний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Сахновщинська	1051,0
Всього				8388,1

Берестовий природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.9 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
113	Скалонівський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зачепилівська	397,0
114	Розширення Мартинівський	Водно-болотне угіддя	Берестинська, Зачепилівська	1361,0
115	Мартинівський	Орнітологічний заказник місцевого значення	Наталинська	160,0
116	Петрівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Наталинська	347,0
117	Слобідський (Іванівські фортифікаційні споруди)	Регіональний ландшафтний парк (зарезервована територія)	Берестинська	437,0
118	Слобідський (Орловські фортифікаційні споруди)	Регіональний ландшафтний парк (зарезервована територія)	Старовірівська	204,0
119	Шевченківський	Ботанічний заказник місцевого (зарезервована територія)	Кегичівська	92,0
120	Власівський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Кегичівська	272,0
121	Чаплі	Орнітологічний заказник місцевого	Старовірівська	142,2
122	Берестовий	Гідрологічний заказник місцевого значення	Зміївська, Старовірівська	87,5
Всього				3499,7

5.4 Куп'янський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і є міграційними шляхами рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долини річок Великий Бурлук, Нижня Дворічна та Оскіл – основа Галицько-Слобожанського природного коридору загальнодержавного значення.

Долина річки Оскіл – основа Оскільського природного коридору місцевого значення.

Долина річки Синиха – основа Балаклійсько-Синихинського природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.10-5.12).

Галицько-Слобожанський природний коридор загальнодержавного значення

Таблиця 5.10 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
53	Василенківський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Шевченківська	120,0
54	Гетьманівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Шевченківська	720,0
55	Аркадівський	Ботанічний заказник місцевого значення	Шевченківська	22,9
56	Великобурлуцька заплава	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Шевченківська	1395,0
57	Шишківська	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення	Шевченківська	15,0
58	Зелений Гай	Ботанічний заказник місцевого значення	Великобурлуцька	20,0
59	Голубівський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Великобурлуцька	381,0
60	Великобурлуцький степ	Регіональний ландшафтний парк	Великобурлуцька	2042,6

61	Дегтярне	Заповідне урочище	Великобурлуцька	179,0
62	Божкове	Заповідне урочище	Великобурлуцька	79,0
63	Бурлуцький	Загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення	Великобурлуцька	326,0
64	Катеринівський	Загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення	Великобурлуцька	527,0
65	Касянівка	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Великобурлуцька, Дворічанська	348,0
66	Оскільський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Дворічанська	262,0
67	Новомлинський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Дворічанська	2217,0
68	Червоний	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	49,8
69	Довгий	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Дворічанська	190,0
70	Дворічанський	Національний природний парк	Дворічанська	3131,2
71	Дворубчине	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	68,0
72	Озерний	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	44,0
73	Конопляне	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	315,9
Всього				12453,4

Оскільський природний коридор місцевого значення

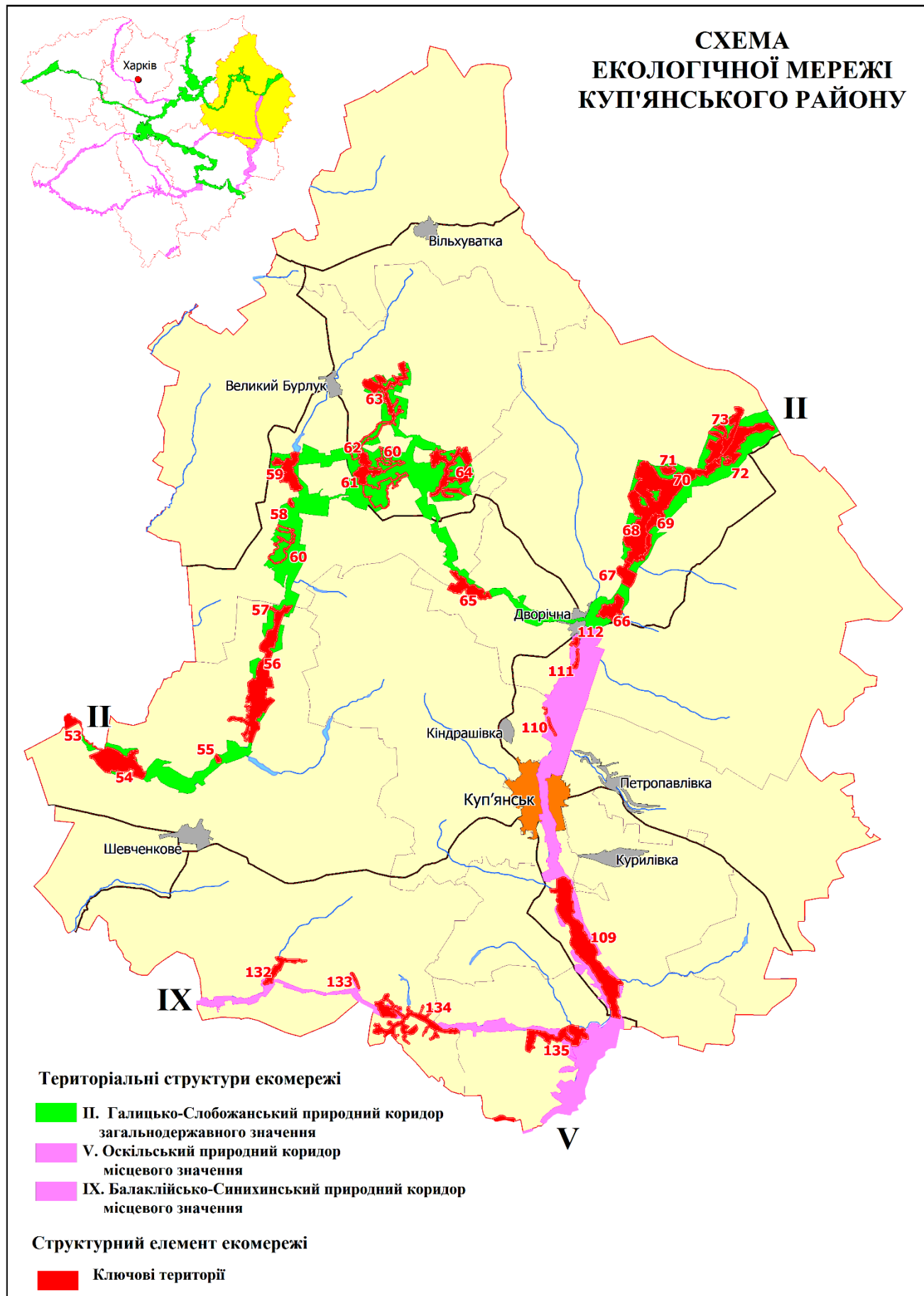
Таблиця 5.11 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
109	Пристін	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Куп'янська, Курилівська	1645,0
110	Калиновський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Кіндрашівська	32,0
111	Крейдяний	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	36,9
112	Коробочкине	Ботанічний заказник місцевого значення	Дворічанська	29,1
Всього				1743,0

Балаклійсько-Синихинський природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.12 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
132	Безмятеженський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Шевченківська	187,0
133	Кравцівський	Ентомологічний заказник місцевого значення	Шевченківська	22,0
134	Дуванка	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Шевченківська	730,0
135	Сеньківський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Курилівська	485,0
Всього				1424

5.5 Лозівський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття та є міграційними шляхами рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долина річки Берека – основа Берецького природного коридору місцевого значення.

Долини річок Оріль, Топільна та Бритаї – основа Орільського природного коридору місцевого значення.

Долина річки Самара – основа Самарського природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.13-5.16).

Придонецький природний регіон

Таблиця 5.13 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
2	Гомільшанські ліси	Національний природний парк	Олексіївська	1991,0
Всього				1991,0

Берецький природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.14 Ключові території

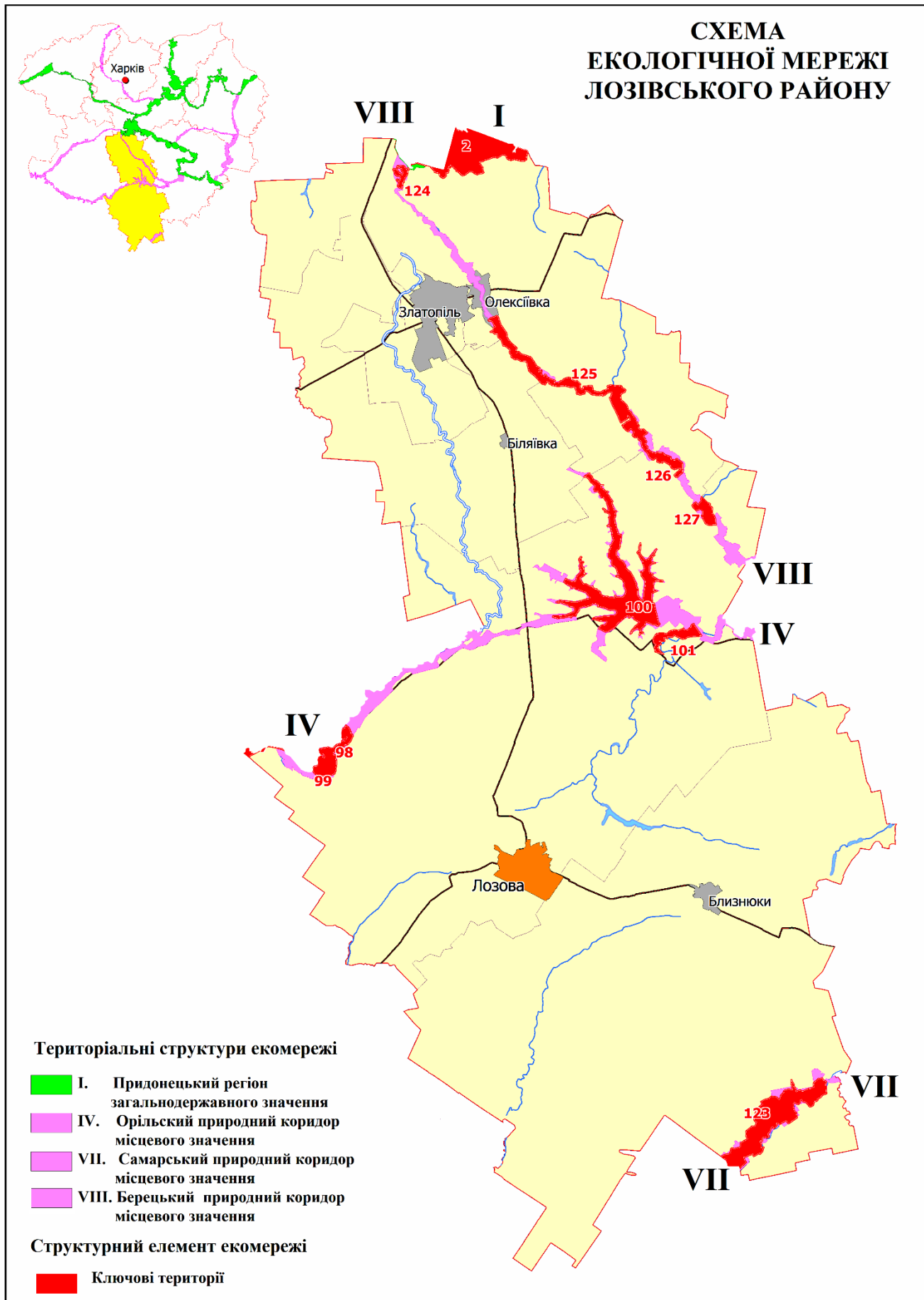
№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
124	Берецький	Ботанічний заказник місцевого значення	Олексіївська	74,4
125	Красивий	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Олексіївська, Біляївська	1600,0
126	Бунаківський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Лозівська	286,0
127	Слобідський (Слобідський форт)	Регіональний ландшафтний парк (зарезервована територія)	Лозівська	277,0
Всього				2237,4

Орільський природний коридор місцевого значення**Таблиця 5.15 Ключові території**

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
98	Орільківське водосховище	Водно-болотне угіддя	Лозівська	653,0
99	Пташиний	Орнітологічний заказник місцевого значення	Лозівська	2,0
100	Краснопавлівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Лозівська	3200,0
101	Богомолівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Лозівська	362,0
Всього				3564

Самарський природний коридор місцевого значення**Таблиця 5.16 Ключові території**

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
123	Новопавлівський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Близнюківська	2340,0

5.6 Харківський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і є міграційними шляхами рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долини річок Мерефа та Мож – основа Галицько-Слобожанського природного коридору загальнодержавного значення.

Долина річки Уди – основа Удянського природного коридору місцевого значення.

Верхів'я долини річки Берестова – основа Берестового природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.17-5.18).

Галицько-Слобожанський природний коридор загальнодержавного значення

Таблиця 5.17 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
35	Староводолазький	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Нововодолазька	42,0
36	Мереф'янський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Мереф'янська	322,0
Всього				364

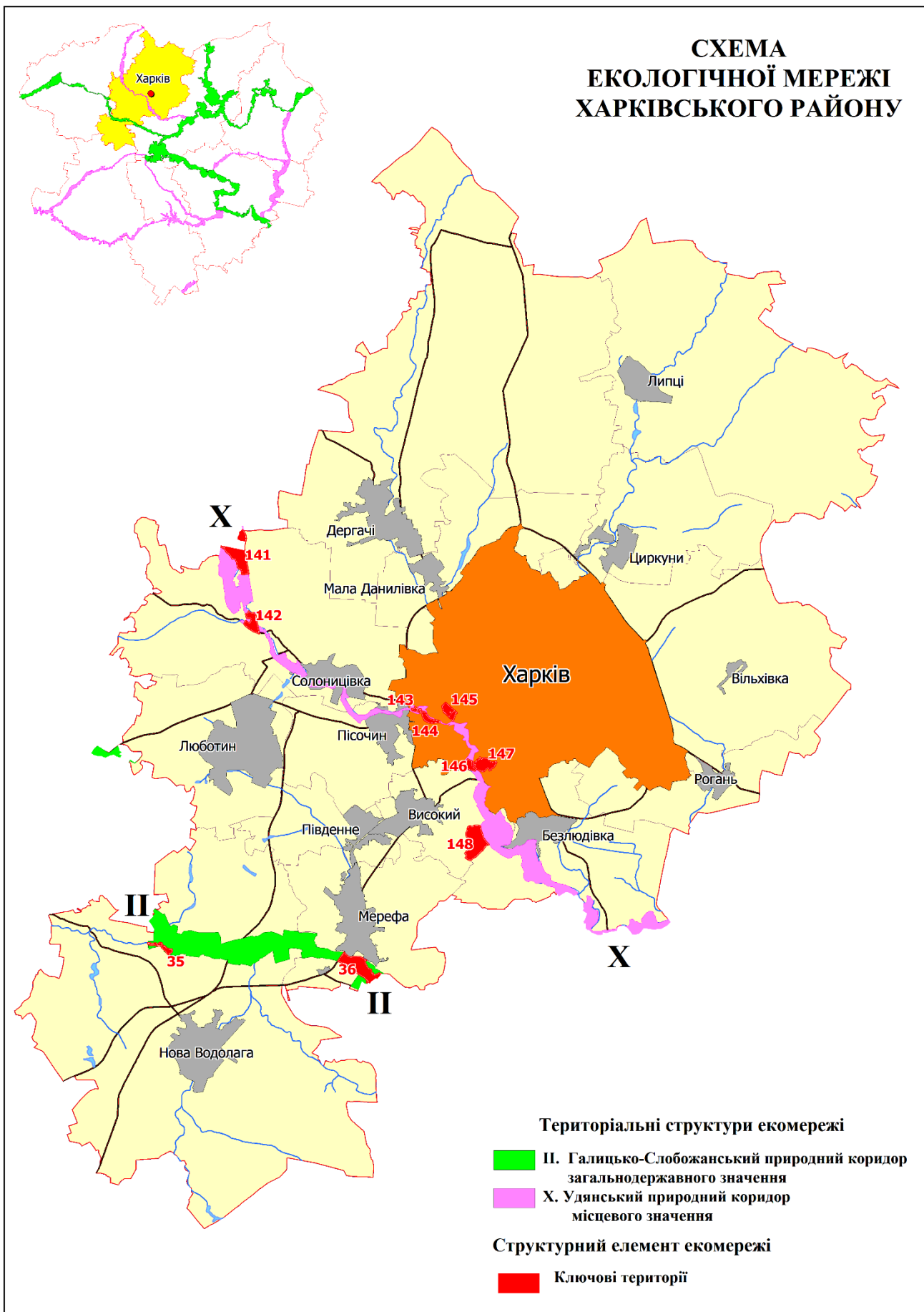
Удянський природний коридор місцевого значення

Таблиця 5.18 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
141	Мануїлівський	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Солоницівська, Золочівська	410,0
142	Дворічний Кут	Гідрологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Солоницівська	116,0
143	Залютинська	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення (зарезервована територія)	Харківська	13,0

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
144	Удянський гідропарк	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Харківська	49,0
145	Григорівський бір	Лісовий заказник місцевого значення	Харківська	76,0
146	Крюківський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Харківська	39,3
147	Жихорський	Лісовий заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Харківська	131,0
148	Хорошевський	Лісовий заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Височанська, Безлюдівська	343,0
Всього				1177,3

СХЕМА ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ

5.7 Чугуївський район

Просторову основу схеми екомережі району складають екосистеми, які ще зберегли природний стан – значне ландшафтне та біологічне різноманіття і є міграційними шляхами рослин і тварин.

Це річкові долини, які пронизують територію району.

Долина річки Сіверський Донець – основа Сіверсько-Донецького природного коридору та Придонецького природного регіону загальнодержавного значення.

Долини річок Мож та Великий Бурлук – основа Галицько-Слобожанського природного коридору загальнодержавного значення.

Долина річки Уди – основа Удянського природного коридору місцевого значення.

Структурними елементами цих природних коридорів є, у першу чергу, ключові території, які забезпечують збереження найбільш цінних і типових для даного регіону компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття (табл. 5.19-5.21).

Сіверсько-Донецький природний коридор загальнодержавного значення

Таблиця 5.19 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
74	Верхнє Придонців'я	Регіональний ландшафтний парк (зарезервована територія)	Вовчанська	3217,0
75	Холодноярське	Заповідне урочище	Вовчанська	10,0
76	Графський	Гідрологічний заказник місцевого значення	Вовчанська	497,3
77	Старосалтівський	Лісовий заказник місцевого значення	Старосалтівська	347,4
78	Хотімлянський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Старосалтівська	120,0
79	Новодонівський	Ландшафтний заказник місцевого значення	Старосалтівська	203,1
80	Печенізьке водосховище	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Старосалтівська	3416,0
81	Соколята	Ландшафтний заказник місцевого значення	Старосалтівська	501,0
82	Кулаківський	Лісовий заказник місцевого значення	Печенізька	455,0
83	Печенізька лісова дача	Ландшафтний заказник місцевого значення	Печенізька	5298,8
84	Печенізький	Ландшафтний заказник місцевого значення	Чугуївська	365,7
85	Печенізьке поле	Регіональний ландшафтний парк	Печенізька	5166,1
Всього				19597,4

Галицько-Слобожанський природний коридор загальнодержавного значення

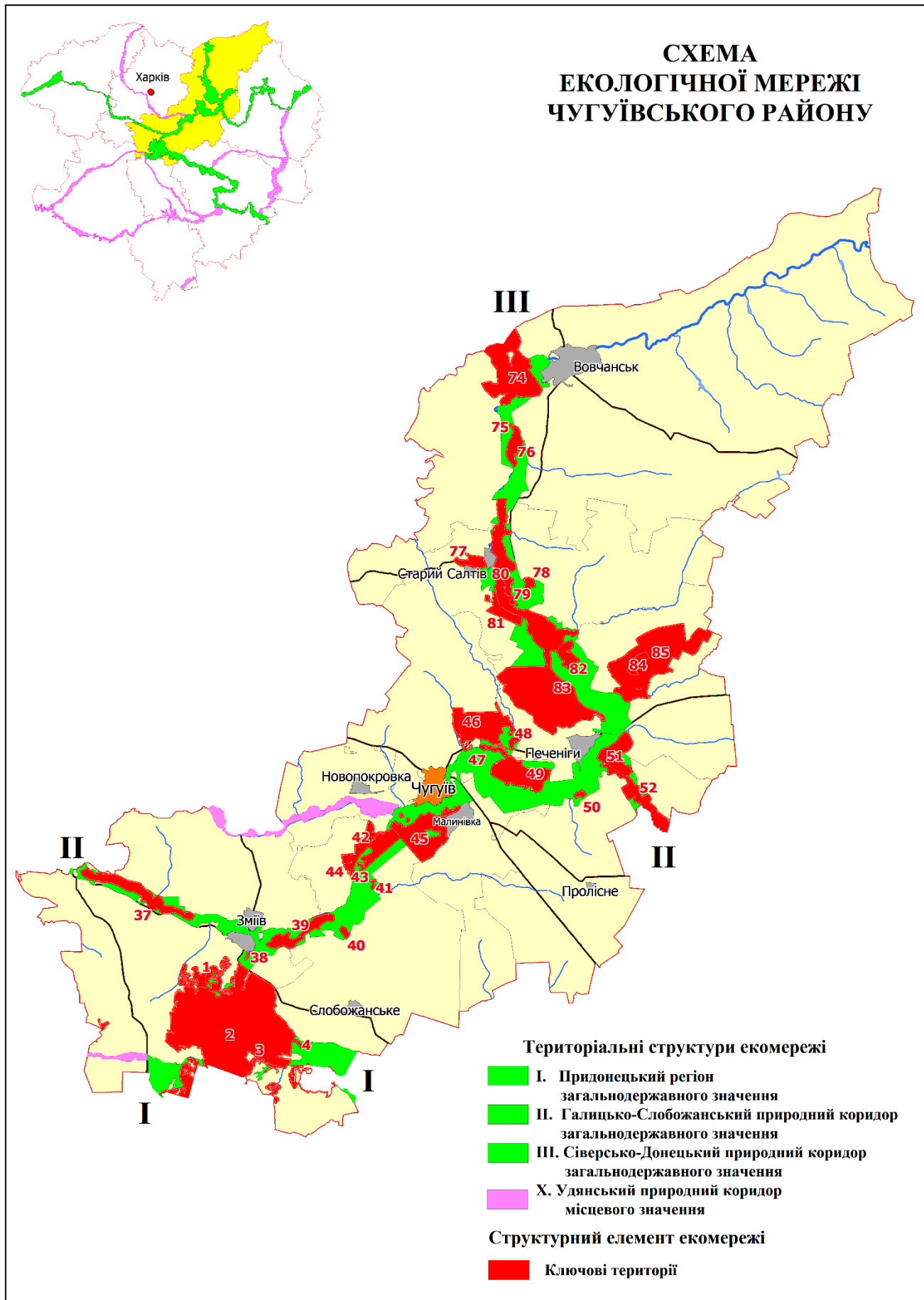
Таблиця 5.20 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
37	Можський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зміївська	1430,0
38	Зміївський	Геологічна пам'ятка природи місцевого значення (зарезервована територія)	Зміївська	17,1
39	Зідківський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Зміївська, Слобожанська	803,0
40	Шелудьківський	Ботанічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Слобожанська	78,7
41	Скрипаївський	Лісовий заказник місцевого значення	Слобожанська	27,3
42	Середньодонецький	Лісовий заказник місцевого значення	Слобожанська	1389,0
43	Цикалове	Ботанічний заказник місцевого значення	Слобожанська	10,0
44	Мохначанський	Лісовий заказник місцевого значення	Слобожанська	104,9
45	Малинівський	Ландшафтний заказник місцевого значення	Слобожанська, Малинівська, Новопокровська	2257,1
46	Кочетоцька лісова дача	Ландшафтний заказник місцевого значення	Чугуївська	2163,3
47	Кочетоцький	Ентомологічний заказник місцевого значення	Чугуївська	50,0
48	Кицівський	Ботанічний заказник місцевого значення	Печенізька	65,0
49	Пісковий	Заказник ландшафтний місцевого значення (зарезервована територія)	Малинівська	1644,0
50	Леб'яже	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Чкаловська	58,0
51	Печенізьке ТРГ	Водно-болотне угіддя	Печенізька	1052,0
52	Базаліївський	Орнітологічний заказник місцевого значення (зарезервована територія)	Чкаловська	1128,0
Всього				10847,4

Придонецький природний регіон

Таблиця 5.21 Ключові території

№	Назва території	Статус території	Територіальна громада	Площа, га
1	Гомільшанська лісова дача	Ландшафтний заказник місцевого значення	Зміївська, Слобожанська	1132,0
2	Гомільшанські ліси	Національний природний парк	Зміївська, Слобожанська	12323,76
3	Прогін	Ландшафтний заказник місцевого значення	Слобожанська	6,0
4	Озеро Борове	Ботанічний заказник місцевого значення	Слобожанська	35,4
Всього				13497,16

ЗАКЛЮЧЕННЯ

1. Регіональна екологічна мережа Харківської області є складовою частиною національної екологічної мережі України, яка формує Всеєвропейську екологічну мережу як єдину просторову систему територій країн Європи з природним або частково зміненим станом ландшафтів.

2. Основна мета формування регіональної екологічної мережі Харківської області – поліпшення умов для відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території області, збереження її ландшафтного і біологічного різноманіття.

3. Регіональна схема формування екологічної мережі складається з 3 просторових структур (природного регіону і двох природних коридорів) загальнодержавного значення та 7 природних просторових структур (природних коридорів) місцевого значення, які забезпечують функціонування національної екологічної мережі на території Харківської області як однієї з невід’ємних складових її частин.

4. Територіально регіональна схема формування екологічної мережі області складається з 7 місцевих екологічних мереж у межах адміністративних районів Харківської області, які включають: ключові, сполучні, буферні та відновлювальні території.

5. До об’єктів екологічної мережі належать 57 існуючих територій природно-заповідного фонду, 58 територій, що зарезервовані для наступного заповідання, 22 особливо цінних водно-болотних угіддя та мережа захисних лісових смуг.

6. Загальна площа екологічної мережі Харківська області складає близько 220 тис. га, що являє собою близько 6,5 % від площі області.

7. Єдина територіальна схема формування системи екологічної мережі області дозволяє забезпечити збереження найбільш уразливих елементів ландшафтного різноманіття – річкових долин, особливо заплав та прилеглих до них територій, а також з’єднати між собою залишки ділянок ландшафту, які зберегли свій природний стан.

8. Екологічна мережа створює умови для збереження біологічного різноманіття області, шляхом збереження безперервності шляхів міграції рослин та тварин, природних середовищ існування видів, які занесені до Червоної книги України та знаходяться під охороною, відповідно до міжнародних договорів, стороною яких є Україна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акулов О. Ю., Леонтьєв Д. В. Гриби, занесені до Червоної книги України, з національного природного парку “Гомільшанські ліси” // Укр. ботан. журн. – 2008. – 65, № 4. – С. 586-589.
2. Акулов О.Ю., Леонтьєв Д.В. Гриби, занесені до Червоної книги України, з національного природного парку «Гомільшанські ліси» // Укр. ботан. журн. – 2008. – 65, № 4. – С. 586-589.
3. Атемасова Т., Атемасов А. Ізюмська Лука // ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів. (За ред. О. Микитюка). — Київ: СофтАРТ, 1999. — С. 246–247.
4. Банік М. В. Катастрофічний стан популяції чайки *Vanellus vanellus* у Харківській області // Troglodytes. Праці Західноукраїнського орнітол. товариства. – 2016. – Вип.7. Регіональна орнітофауністика: історія, сучасний стан та актуальність. – С. 130–139.
5. Банік М. В., Атемасов А. А., Гончаров Г. Л., Саїдахмедова Н. Б., Надточій Г. С., Біатов А. П. Ключові водно-болотні угіддя Харківської області: сучасний стан та відповідність критеріям Рамсарської угоди // Заповідна справа в Україні. – Том. 19. – Вип. 1. – 2013. – С. 1–5.
6. Банік М. В., Пономаренко О. Л., Атемасов А. А. Структура угруповань гніздових водоплавних і водно-болотних птахів Приорелля та її зміни за останні десятиліття // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія «Біологія», вип. 29, 2017 р. – С. 109–119
7. Банік М. В., Савченко Г. О., Ронкін В. І., Тупіков А. І. Знахідки рослин Червоної книги України на північному сході України // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 15–18. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
8. Банік М. В., Тверетина В. В., Волкова Р. Є., Атемасова Т. А., Атемасов А. А., Брезгунова О. О., Влащенко А. С., Гончаров Г. Л., Коноваленко С. В., Скоробогатов В. М., Скоробогатов Є. М. Нові місцезнаходження *Daphne sophia* Kalen., (Thymeleaceae) в Україні. Укр. бот. журн. 2007. 64(4): 565–569.
9. Безроднова О. В., Іванова К. Ю. (2023). *Fritillaria meleagris* L. (Liliaceae) на території Харківської області: екологічна приуроченість, проблеми збереження. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Біологія», вип. 41, 4-16
10. Безроднова О. В., Іванова К. Ю. Новий локалітет *Dracosephalum ruyschiana* L. на території НПП «Слобожанський» // Біорізноманіття: теорія, практика, формування здоров'язбережувальної компетентності у школярів та методичні аспекти вивчення у закладах освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (присвячена пам'яті видатного вченого ботаніка П.Є. Сосіна) (30 жовтня 2020 р., м. Полтава); Полтав. нац.

- пед. ун-т імені В. Г. Короленка / За заг. ред. проф. Гриньової М.В. Полтава, 2020. – С.32–36.
11. Бенгус Ю. В. Знахідки в Харківській області комах, занесених до Червоної книги України і Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території області // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 38. – Київ; Чернівці, 2024. – С. 25–27.
 12. Бенгус Ю. В., Божко А. С. Знахідки плоскотілки червоної (*Cuscujus cinnaberinus*; Coleoptera: Cuscujidae) в Харкові та Харківській області (Україна) // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали Шостої міжнар. наук.-практ. конф. (1213 жовтня 2023 року, смт Путила, Чернівецька область, Україна) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 35. – Чернівці : Друк Арт, 2023. – С.88-89.
 13. Бенгус Ю. В., Волкова Р. Є. Знахідки рідкісних рослин в Харківській, Полтавській, Івано-Франківській, Закарпатській областях і в Криму (до 2014 року) // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 38. – Київ; Чернівці, 2024. – С. 28 – 33.
 14. Бенгус Ю. В., Неко Д. В. Тварини Червоної книги України та Резолюції 6 Бернської конвенції на території Харківської, Івано-Франківської, Сумської областей та Криму // Поширення раритетних видів біоти України, том 1 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 1. – Київ: Інститут зоології, UNCG, 2022. – С. 13–16.
 15. Бенгус Ю. В., Полетаєв В. В. Знахідки тварин Червоної книги України на території Харківської, Івано-Франківської, Запорізької областей і Криму та знахідки регіонально рідкісних тварин Харківської області // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 38. – Київ; Чернівці, 2024. – С. 34 – 37.
 16. Бенгус Ю. В., Садрицька А.І. Знахідки рослин Червоної книги України в м. Харкові та Харківській області // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 45–46.– (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
 17. Бенгус Ю.В., Неко Д.В., Волкова Р.Є., Ферлій В.К. Рослини Червоної книги України та Резолюції 6 Бернської конвенції на території Харківської, Сумської, Волинської, Івано-Франківської, Закарпатської областей та Криму // Поширення раритетних видів біоти України: Том 2 (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 27. Т.2). – Київ; Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 20-27.
 18. Бенгус Ю.В., Ферлій В.К. Гриби і лишайники Червоної книги України на території Харківської, Закарпатської та Івано-Франківської областей // Поширення раритетних видів біоти України, том 2 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 2. – Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 19.

19. Бондаренко Г. М. Знахідки рослин із крейдяних відслонень Харківської області, що включені до Червоної книги України // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 51–58. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
20. Бондаренко Г. М. Раритетна фітобіота Вовчанського (Чугуївського) району Харківської області // Поширення раритетних видів біоти України, том 2 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 2. – Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 28–32.
21. Бондарець Д. І., Чаплигіна А. Б. Птахи-дуплогнізники національного природного парку «Гомільшанські ліси» (Харківська область) // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень, Мат. І міжнар. наук.-практ. конф. (10–12 квітня 2014 р., м. Хотин). Чернівці: Друк Арт, 2014. С. 206–210.
22. Брусенцова Н. О., Безроднова О. В., Саїдахмедова Н. Б. Види рослин і мікобіоти з Червоної книги України та Бернської конвенції на території Краснокутського району Харківської області // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 84–88. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
23. Брусенцова Н. О., Бондаренко З. С., Скрильчик Ю. Є. Види тварин з Червоної книги України на території Краснокутського району Харківської області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 52–55.
24. Вітер С. Г. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України у Харківській області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 142–175.
25. Вітер С. Г. Знахідки деяких рідкісних видів рослин в Харківській області України // Знахідки видів рослин, тварин та грибів, що знаходяться під охороною, в Україні. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 19.). Вінниця: ТВОРИ, 2020. С. 41–63.
26. Влащенко А. С. Статус нічниці ставкової (*Myotis dasycneme* Voie, 1825) на території Харківської області // «Молодь і поступ біології»: перша міжнародна конференція студентів та аспірантів (11–14 квітня 2005 року, м. Львів): тези доповідей — Львів: СПОЛОМ, 2005. — С. 275–276.
27. Влащенко А. С. Сучасний стан вечірниць малої (Chiroptera) на території Харківської області // Вісник Львівського ун-ту. Сер.: біол. — 2009. — Вип. 51. — С. 145–156.
28. Влащенко С. В., Воронцова І. А. Червонокнижні комахи національного природного парку “Гомільшанські ліси” і проблеми їх дослідження // Харків: Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва. – 2014. – № 1-2. – С. 46-53.
29. Вовк О. Г. Про рідкісну фітобіоту національного природного парку “Гомільшанські ліси” // Екологія: наука, освіта, природоохоронна діяльність: Матер. Міжнар. наук.-

- практ. конф., присвяч. 15-річчю науково-дослідної лабораторії екології та освіти. – К.: Науковий світ, 2007. – С.13.
30. Вовк О. Г., Клімов О. В., Філатова О. В., Тверетінова В. В. Ботанічна характеристика проєктованого національного природного парку “Гомільшанські ліси” // Біологія та валеологія: Зб. наук. праць. – Харків: ХДПУ, 2000. – Вип.2. – С. 167-178.
31. Вовк О. Г., Надточій Г. С., Журавель М. Ю., Ключко П. В. Знахідки рослин Червоної книги України в областях лісостепової зони // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 197-202. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
32. Вовк О. Г., Філатова О. В. Созологічна цінність лісів запроєктованого регіонального ландшафтного парку “Червонооскільський”. Ліс, наука, суспільство: Матер. Міжнародної ювілейної наук. конф. УкрНДІЛГА. Харків: УкрНДІЛГА, 2005. С. 65–66.
33. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Збереження фіторізноманіття в мережі природно-заповідного фонду Куп’янського району Харківської області. Заповідна справа в Україні. 2008. Т. 14, вип. 1. С. 70–74.
34. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Охорона фітобіоти в мережі природно-заповідного фонду Куп’янського району Харківської області. Збірник наук. праць в 2-х томах. Фальцфейновські читання. Херсон: Терра, 2005. Т. 1. С. 102–104.
35. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Рідкісна фітобіота східного рукава Галицько-Слобожанського природного екокоридору. Матеріали XII з’їзду Українського ботанічного товариства. Одеса, 2006. С. 78.
36. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Роль ентомологічних заказників в збереженні фіторізноманіття Харківщини. Заповідна справа в Україні. 2003. Т.9, вип.2. С. 6–10.
37. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Сучасний стан рослинності ентомологічних заказників Харківщини. Дев’яті Каришівські читання. Зб. наук. праць. Полтава: ПДПУ, 2002. С. 77–78.
38. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В. Сучасний стан степової фітобіоти на півдні лісостепу та півночі степу Лівобережжя України та роль екомережі в її збереженні. Всеукраїнська наукова конференція «Степові і галофітні екосистеми України». Київ, 2004. (На електронному носії).
39. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В., Клімов Д. О. Охорона раритетного фіторізноманіття Галицько-Слобожанського екокоридору. Наука і соціальні проблеми суспільства: харчування, екологія, Демографія: Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції, 23–24 травня 2006 р., ХДУХТ. Харків, 2006. Ч. 2. С. 47–49.
40. Вовк О. Г., Філатова О. В., Клімов О. В., Тверетінова В. В., Улановський М. С. «Ізюмська лука» (До створення регіонального ландшафтного парку на Харківщині). Фальцфейнівські читання. Зб. наук. праць. Херсон: Терра, 2001. С. 68–70.

41. Вовк О. Г., Філатова О. В., Надточій Г. С. Мережа регіональних ландшафтних парків Харківщини. Матер. наук.-практ. семінару: Роль регіональних ландшафтних парків, як навчально-виховних центрів. Полтава: Верстка, 2002. С. 14–17.
42. Вовк О. Г., Філатова О. В., Тверетінова В. В. Репрезентативність раритетної фітобіоти на територіях природно-заповідного фонду Харківського району Харківської області. Біологія і валеологія. Збірник наукових праць. Вип. 7. Харків: ХНПУ, 2005. С. 124–133.
43. Вовк О.Г., Філатова О. В., Надточій Г. С. Заповідні території міста Харкова. В кн.: Харків – моя мала Батьківщина. Харків: ОВС, 2003. – С. 262-263.
44. Вовк О.Г., Філатова О.В. Рідкісна фітобіота територій природно-заповідного фонду Лозівського району Харківської області. Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. Матер. конф., присвяченої 80-річчю Канівського природного заповідника, м. Канів, 9-11 вересня 2003 р. Канів.: КНУ, КПЗ, 2003. С.163–164.
45. Гончаров Г.Л. Анотований список іхтіофауни національного природного парку “Гомільшанські ліси”. – Заповідна справа в Україні. – Т. 17. Вип. 1-2. – 2011. – С. 70-76.
46. Гончаров Г.Л. Знахідки риб видів, внесених до останнього видання Червоної книги України, на північному сході України // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine».– Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 207–209.
47. Гончаров Г.Л. Іхтіофауна Сіверського Дінця у межах НПП “Гомільшанські ліси” – історія вивчення та сучасний стан // Тези І Міжнар. наук.-практ. конфер. “Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології”. – Канів, 2008. – С. 45-48.
48. Гончаров Г.Л. Іхтіоценоз піщаних мілководь Сіверського Дінця у районі біологічної станції Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: біологія. Вип. 20, №1100, 2014 р. С. 122-128.
49. Гончаров Г.Л., Туразіані Г.Д. Знахідки волзького підуста *Chondrostoma variable* Jakovlev, 1870 та звичайного язя *Leuciscus idus* (Linnaeus, 1758) у басейні Сіверського Дінця (Харківська, Донецька області) // Поширення раритетних видів біоти України, том 1 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 1. – Київ: Інститут зоології, UNCG, 2022. – С. 115-118.
50. Горелова Л. М., Альохін О. О., Друльова І. В., Гамуля Ю. Г. Рідкісні та зникаючі рослини національного природного парку “Гомільшанські ліси”. – Харків: Видавничий центр Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2007. – 138 с.

51. Горєлова Л. М., Альохін О. О., Саїдахмедова Н. Б. (2006): До вивчення рідкісних судинних рослин національного природного парку “Гомільшанські ліси”. – Биол. вестник. 10 (1): 31-34.
52. Громакова А.Б. Нові та рідкісні для Лівобережної України лишайники та ліхенофільні гриби з басейну річки Сіверський Донець // Чорноморськ. бот. ж. – 2014. – Т. 10, № 4. – С. 506-514.
53. Громакова, А.Б. Нові знахідки лишайників та ліхенофільних грибів зі Східної України. // Чорноморськ. бот. ж. – 2018. – Т. 14, №3. – С. 269–278.
54. Долина р. Оріль / Булахов В. Л, Губкін А. А., Тарасенко С., Надточій Г. С., Черніков В. Ф. // ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів (за ред. О. Микитюка). — Київ: СофтАРТ, 1999. — С. 88–89.
55. Дрогваленко М. О. Окремі знахідки раритетної фауни і флори в Україні за 2011-2023 роки // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 38. – Київ; Чернівці, 2024. – С. 129 – 154.
56. Жежера М. Д., Хоменко А. М., Громакова А. Б. Знахідки Rhodophyta з Червоної книги України на території Харківської області // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 38. – Київ; Чернівці, 2024. – С. 155 – 156.
57. Зелена книга України / Під заг. редакцією член-кореспондента НАН України Я. П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
58. Іванова К. Ю., Брусенцова Н. О., Безроднова О. В. Нові знахідки рослин та грибів Червоної книги України на території Краснокутської ОТГ Харківської області за 2019-2021 роки // Поширення раритетних видів біоти України, том 2 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 2. – Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 152-153.
59. Каролінський Є. О. Знахідки бабок (Insecta: Odonata) та метеликів (Insecta: Lepidoptera), занесених до Червоної книги України, в Харківській області в 2009–2017 рр. // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 321–331.
60. Клетьонкін В. Г. Знахідки тварин Червоної книги України у Дворічанському районі Харківської області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 357–363.
61. Клетьонкін В. Г. Знахідки рідкісних Перетинчастокрилих (Insecta: Hymenoptera) у Дворічанському районі Харківської області // «Біорізноманіття степової зони України: вивчення, збереження, відтворення» (з нагоди 10-річчя створення національного природного парку «Меотида») // Праці науково-технічної конференції (с.Урзуф, 16-

- 18 жовтня 2019 року) / Серія «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 13. – Слов'янськ: Видавництво «Друкарський двір», 2019. – С. 132-137.
62. Клімов О. В., Вовк О. Г., Філатова О. В. та ін. Природно-заповідний фонд Харківської області. — Харків: Райдер, 2005. — 304 с.
63. Клімов О. В., Надточій Г. С., Філатова О. В., Клімов Д. О., Гайдріх І. М. Зникаючі природні оселища існування Європи на північному сході України. Проблеми охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки. Зб. наук. праць. Вип. 40. Харків, 2018. С. 166–175.
64. Клімов О. В., Надточій Г. С., Філатова О. В., Клімов Д. О., Гайдріх І. М. Природні комплекси міста Харкова, які потребують особливої охорони // Проблеми охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки: зб. наук. пр. / УКРНДІЕП; ХНУ імені В. Н. Каразіна. – Х.: ПП «Стиль-Іздат», 2020. — Вип. 42. – С. 146-167.
65. Клімов О. В., Філатова О. В., Надточій Г. С. та ін. Екологічна мережа Харківської області. — Харків, 2008. — 200 с.
66. Максименко Н. В., Шумілова А. В., Калиновський О. І. (2020). Екологічна цінність заплави річки Мерла для функціонування НПП «Слобожанський». Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна, серія «Екологія», 22, 21–31.
67. Мамедова Ю. П., Чаплигіна А. Б. Зустрічі рідкісних птахів у Харківській області у 2019-2021 роках // Поширення раритетних видів біоти України, том 1 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 1. – Київ: Інститут зоології, UNCG, 2022. – С. 276-282.
68. Надточій Г. С. Знахідки нових місцезростань рослин родини Зозулинцеві (Orchidaceae) на території м. Харків // Знахідки видів рослин, тварин та грибів, що знаходяться під охороною, в Україні. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 19.). Вінниця: ТВОРИ, 2020. С. 335-336.
69. Надточій Г. С. Знахідки представників родини Зозулинцеві (Orchidaceae) в долині річки Уди (Харківська область) // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 297-298. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
70. Надточій Г. С. Зустрічі рідкісних птахів у Харківській, Сумській, Полтавській областях у 2009-2017 роках // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 64–68.
71. Надточій Г. С., Філатова О. В., Клімов О. В. Збереження раритетного біорізноманіття в Орільському екокоридорі екомережі Харківської області // Зоологічна наука у сучасному суспільстві: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 175-річчю заснування кафедри зоології. – К.: Фітосоціоцентр, 2009. – С. 330–333.

72. Надточій Г., Ручкін М., Черніков В. Долина р. Мжа // ІВА території України: території, важливі для збереження видового різноманіття та кількісного багатства птахів / За ред. О. Микитюка. — Київ: СофтАРТ, 1999. — С. 250–251.
73. ПЕРЕЛІК видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 15 лютого 2021 року № 111. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0370-21#n17>
74. ПЕРЕЛІК видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 19 січня 2021 року № 29. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-21#Text>
75. Перелік видів судинних рослин флори України, занесених до Європейського Червоного списку тварин і рослин, що знаходяться під загрозою зникнення у світовому масштабі (1991). Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Судинні_рослини_флори_України,_занесені_до_Європейського_червоного_списку
76. Прилуцький О. В., Леонт'єв Д. В., Бенгус Ю. В. Знахідки грибів з Червоної книги України на території Харківської області // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 324. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
77. Прилуцький О.В. *Nurocrea minutispora* – новий для України вид з Національного природного парку “Гомільшанські ліси” // Від молекули до біосфери: Мат-ли міжнар. наук. конф. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006. – С. 91.
78. Природні комплекси міста Харкова, які потребують особливої охорони / О. В. Клімов, Г. С. Надточій, О. В. Філатова та ін. — Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2023. — 96 с.
79. Саїдахмедова Н. Б., Банік М. В., Громакова А. Б., Кривохижа М. В. НПП Дворічанський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.2. Національні природні парки. Київ: Фітосоціоцентр. 2012. С. 191–205.
80. Саїдахмедова Н.Б. *Orchis laxiflora* Lam. у Харківській області і стан його місцезнаходження // Біологія: від молекули до біосфери: Матер. III Міжнар. конф. молод. наук. – Харків: СПД ФО Михайлов Г.Г., 2008. – С. 452–453.
81. Саїдахмедова Н. Б., Банік М. В., Громакова А. Б. та ін. НПП Дворічанський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.2. Національні природні парки / Під ред. В.А. Онищенко і Т.Л. Андрієнко. — К.: Фітосоціоцентр, 2012. — С. 191–205.
82. Саїдахмедова Н. Б., Філатова О. В., Клімов О. В., Прилуцький О. В., Акулов О. Ю., Біатов А. П. Національний природний парк «Гомільшанські ліси». У кн.:

- Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.2. Національні природні парки. Київ: Фітосоціоцентр, 2012. С. 152–175.
83. Сідоровський С. А., Кришталь Є. Ю., Утевський С. Ю. «Червонокнижні» ракоподібні Харківської області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 248–249.
84. Сідоровський С. А., Кришталь Є. Ю. Рідкісні види ракоподібних природно-заповідних територій Харківської області // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. 2017. Серія «Біологія», Т. 28. – С. 96–200.
85. Сіра О. Є., Дармостук В. В. Знахідки рослин та лишайників, занесених до Червоної книги України // Поширення раритетних видів біоти України, том 2 / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 27, Т. 2. – Чернівці: Друк Арт, 2023. – С. 253–258.
86. Тімошенко В. А. Тварини під охороною Червоної книги України, Резолюції 6 Бернської конвенції та переліку видів тварин і рослин, які підлягають особливій охороні на території Харківської області на території НПП «Гомільшанські ліси» (Харківська обл.) // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні / Київ; Чернівці: Друк Арт, 2024. – С. 429-431. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 38).
87. Тімошенко В. А., Тімошенкова В. В. Рідкісні види хребетних в НПП «Гомільшанські ліси» та околицях м. Змієва // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 328.
88. Тімошенко В. Багаторічна динаміка угруповань ссавців НПП «Гомільшанські ліси» (2015-2022 рр.) // Novitates Theriologicae (Наукове фахове видання Національного науково-природничого музею НАН України та Українського теріологічного товариства), - 2024. - № 27. С 138 — 145.
89. Тімошенко В. Поселення бабака степового (*Marmota marmota*) поблизу Національного природного парку «Гомільшанські ліси» // Novitates Theriologicae (Наукове фахове видання Національного науково-природничого музею НАН України та Українського теріологічного товариства), – 2022. – том 13. С 116-120.
90. Тімошенко В. Тварини під охороною Червоної книги України, Резолюції 6 Бернської конвенції та переліку видів тварин і рослин, які підлягають особливій охороні на території Харківської області // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні. – «Друк Арт» 2024. – № 38. С. 429-431.
91. Тімошенкова В. В. Деякі відомості про розповсюдження видів рослин, включених до Червоної книги України, на території Харківської і Луганської областей // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред.

- А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 345–352. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
92. Тимошенко В. В. Знахідки созологічно цінних видів рослин у НПП «Гомільшанські ліси» та на прилеглий території // Поширення раритетного біорізноманіття в Україні. – Київ; Чернівці: Друк Арт, 2024. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 38). С. 432–436.
93. Тимошенко В.В. Результати інвентаризації флори національного природного парку «Гомільшанські ліси» (2018-2022 рр.) // Традиції заповідної справи, сучасні проблеми збереження та повоєнного відновлення територій природно-заповідного фонду: збірка наукових праць за матеріалами всеукраїнського круглого столу, присвяченого 160-й річниці із дня народження Фрідріха Фальц-Фейна / за ред. В.В. Шаповала – Чернівці: Друк Арт, 2023. – Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 32. – С. 191-194.
94. Токарський В.А., Атемасова Т.А., Горелова Л.М. Національний природний парк «Дворічанський» та інші природні території Харківської області, що охороняються. – Харків, 2004. – С. 14-25.
95. Тупіков А. І. Знахідки видів рослин, занесених до Червоної книги України, в Харківській та Донецькій областях // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 376–381. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
96. Федорченко І. М., Філатова О. В. Вивчення рідкісної фітобіоти крейдових схилів околиць м. Дворічна Харківської області. Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України (до 115-річниці М. І. Гавриленка). Матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. Полтава: АСМІ, 2004. С.279–280.
97. Філатова О. В. Гонтова Т. М., Руденко В. П. Репрезентативність рідкісної фітобіоти на заповідних та перспективних для заповідання територіях Зачепилівського району Харківщини / Біологія та валеологія, вип. 21. 2019. С. 36-45.
98. Філатова О. В. Збереження раритетного фіторізноманіття в ботанічних заказниках Харківщини. Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного парку. Матеріали наукової конференції (2-5 вересня 2010 р., смт. Шацьк). Львів: СПОЛОМ, 2010. С. 101–103.
99. Філатова О. В. Збереження рідкісної фітобіоти в околицях с. Кицівка Печенізького району Харківської області. У зб.: Матеріали XIV з'їзду Українського ботанічного товариства (Київ, 25–26 квітня 2017 р.). Київ, 2017. С. 136.
100. Філатова О. В. Охорона раритетної фітобіоти в мережі природно-заповідного фонду Шевченківського району Харківської області // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна Серія «Біологія», вип. 28, 2017 р. С. 206-212.

101. Філатова О. В. Охорона раритетної фітобіоти в мережі природно-заповідного фонду Шевченківського району Харківської області. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Біологія», вип. 28, 2017 р. С. 206-212.
102. Філатова О. В. Раритетна флора на крейдяних субстратах територій природно-заповідного фонду Харківщини. У зб.: Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин: матер. II Міжнародної наукової конференції (Умань, 9–12 жовтня 2012 р.). Київ, 2012. С. 181–183.
103. Філатова О. В. Раритетне фіторізноманіття територій природно-заповідного фонду та перспективних для заповідання в Близнюківському районі (Харківська обл.) Біологія і валеологія. Збірник наукових праць. Харків: ХНПУ, 2007. С. 123-131.
104. Філатова О. В. Рідкісна фітобіота заповідних територій Дергачівського та Золочівського районів Харківської області / Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Біологія». Вип. 32. Харків: ХДУ, 2019. С. 38-44.
105. Філатова О. В. Рідкісна фітобіота заповідних територій Зачепилівського району Харківської області. Природнична наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (20-22 вересня 2019 р., м. Харків). Харків : ХНПУ, 2019. С. 178–190.
106. Філатова О. В. Фітосозологічна репрезентативність водно-болотних угідь Харківської області. У зб.: Заповідники Криму. Біорізноманіття та охорона природи в Азово-Чорноморському регіоні. Матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (24-26 жовтня 2013 м. Сімферополь). Сімферополь, 2013. С. 264–270.
107. Філатова О. В. Флоросозологічна репрезентативність екологічної мережі Харківщини. Каразінські природознавчі студії. Матер. Міжнар. наук. конф. присвяченої 100-річчю від дня народження професорів Харківського університету, видатних ботаніків – Олександрі Михайлівни Матвієнко та Юрія Миколайовича Прокудіна, 1-4 лютого 2011р. Харків: ХДУ, 2011. С. 75–77.
108. Філатова О. В. Флоросозологічна цінність ентомологічних заказників Харківщини. Ботаніка та мікологія: проблеми і перспективи на 2011–2020 роки. Мат. Всеукр. наук. конф. К.: Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного, 2011. С. 149–151.
109. Філатова О. В. Флоросозологічна цінність малих за площею територій природно-заповідного фонду Харківщини. У зб.: Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження глобальної стратегії збереження рослин: матеріали III Міжнародної наукової конференції (Львів, 4–7 червня 2014 р.). Львів, 2014. С. 248–250.
110. Філатова О. В. Червона книга нова – проблеми старі. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Рослинний світ у Червоній книзі України: впровадження Глобальної стратегії збереження рослин» (11 – 15 жовтня 2010 р., Київ, Україна Донецьк, 2009). Київ, 2010. С. 48-49.

111. Філатова О. В. Щодо доцільності збільшення площі наявних заповідних об'єктів Харківщини. Матеріали наукової конференції «Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку», 10–13 вересня 2015 р. Львів : СПОЛОМ, 2015. С. 110–111.
112. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Ентомологічні заказники – резервати збереження фіторізноманіття в агроландшафтах Харківщини. Розвиток сільських територій на засадах екологічності, енергонезалежності й енергоефективності. Мат. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 11 листопада 2021). Полтава : Полтавський державний аграрний університет, 2021. С. 40-42.
113. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Збереження раритетної фітобіоти у ПЗФ Красноградського району Харківщини. У зб.: Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій: матер. наукової конференції (Шацьк, 11–18 вересня 2016 р.). Шацьк, 2016. С. 95–97.
114. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Охорона раритетної фітобіоти в мережі природно-заповідного фонду Шевченківського району Харківської області. У зб.: Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства: матер. міжвузівської наукової конференції (Умань, 23–24 квітня 2009 р.). Умань: УДАУ, 2009. С. 108–110.
115. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Перспективи охорони фіторізноманіття на заповідних територіях Нововодолазького району Харківської області. У зб.: Природоохоронні території в минулому, сучасному й майбутньому світі (до 130-річчя створення «Пам'ятки Пеняцької» – першої природоохоронної території у Європі): матер. II Міжнародної наукової конференції (Львів–Броди–Паняки, 26–27 жовтня 2016 р.). Львів: Ліга-Прес, 2016. С. 238–240.
116. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Природно-заповідний фонд Коломацького району Харківщини та його ботанічна цінність. У зб.: Природнична наука й освіта: сучасний стан і перспективи розвитку: матер. Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 22–24 вересня 2017 р.). Харків: ХНПУ, 2017. С. 51–52.
117. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Природно-заповідний фонд Краснокутського району Харківщини та його флористична цінність. У зб.: Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку та інших природоохоронних територій: матеріали наукової конференції (Шацьк, 7–10 вересня 2017 р.). Львів: СПОЛОМ, 2017. С. 116–117.
118. Філатова О. В., Гайдріх І. М. Раритетна флора найбільш цінних водно-болотних угідь Харківської області. Матеріали XIII з'їзду Українського ботанічного товариства (Львів, 19-23 вересня 2011 р.). Львів, 2011. С. 141.
119. Філатова О. В., Денисова О. С. Природні види *Iris* на Харківщині: in situ (природно-заповідний фонд) та ex situ (ботанічний сад ХДПУ ім. Г.С. Сковороди). У зб.: VI-ий відкритий з'їзд фітобіологів Причорномор'я. Херсон: ХДУ, 2015. С. 133–135.

120. Філатова О. В., Клімов О. В. Збереження фіторізноманіття Придонецького природного регіону екомережі України. Значення та перспективи стаціонарних досліджень для збереження фіторізноманіття / Мат. міжн. наук. конф., присв. 50-річчю функціонування високогірного біологічного стаціонару „Пожежевська”. Львів, 2008. С. 14–16.
121. Філатова О. В., Клімов О. В. Мережа територій природно-заповідного фонду Харкова. У зб.: Шляхи оптимізації природно-заповідного фонду міст України у період формування локальних екомереж: матер. Всеукраїнського науково-практичного семінару (Київ, 14–15 лютого 2012 р.). Полтава: Дивосвіт, 2013. С. 9–13.
122. Філатова О. В., Клімов О. В. Раритетне фіторізноманіття запроектованого національного природного парку «Слобожанський». Екологія: наука, освіта, природоохоронна діяльність. Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: Наук. Світ, 2007. С. 68–69.
123. Філатова О. В., Клімов О. В. Фітосозологічна цінність ценозів запроектованого Слобожанського національного природного парку. Заповідна справа в Україні. 2008. Т. 14, вип. 2 С. 50–54.
124. Філатова О. В., Клімов О. В., Тверетінова В. В. Ботанічна характеристика запроектованого Національного природного парку “Гомільшанські ліси”. Біологія та валеологія. Вип. 3. Харків; ХДПУ, 2000. – С.51-58.
125. Філатова О. В., Корзун Н. М. Вивчення сучасного стану степової фітобіоти об’єктів ПЗФ Ізюмського району Харківської області та визначення можливостей розширення заповідних територій. Природничий альманах. Біологічні науки, випуск 14. Збірник наукових праць Херсон, ПП Вишемирський, 2010 р. С. 180–186.
126. Філатова О. В., Корзун Н. М. Збереження рідкісної степової фітобіоти на об’єктах ПЗФ Ізюмського району Харківської області. Збірник матеріалів міжвузівської наукової конференції «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства», 23-24 квітня 2009р. Умань: УДАУ, 2009. С. 110–111.
127. Філатова О. В., Надточій Г. С. Збереження рідкісних лікарських видів Orchidaceae на території м. Харків. Теоретичні та практичні аспекти дослідження лікарських рослин: матеріали IV Міжнародної науково-практичної internet-конференції. Харків, 2020. С. 261.
128. Філатова О. В., Надточій Г. С. Рідкісні рослини природних комплексів урбанізованих ландшафтів м. Харків. Рослини та урбанізація: Матер. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 1 лютого 2023 р.). Дніпро, 2023. С. 46 – 49.
129. Філатова О. В., Надточій Г. С., Вовк О. Г. Знахідки регіонально рідкісних видів рослин у лісостеповій зоні Харківської області // Сучасні дослідження раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 44. – Київ; Чернівці, 2025. – С. 424 – 467.

130. Філатова О. В., Надточій Г. С., Вовк О. Г. Знахідки регіонально рідкісних видів рослин у степовій зоні Харківської області // Сучасні дослідження раритетного біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 44. – Київ; Чернівці, 2025. – С. 468–495.
131. Філатова О. В., Надточій Г. С., Вовк О. Г. Знахідки рослин Червоної книги України у Степовій зоні Харківської області. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Т. 1. Київ–Чернівці: Друк Арт, 2019. С. 384–390. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
132. Філатова О. В., Надточій Г. С., Вовк О. Г. Знахідки рослин, занесених до Червоної книги України, в Лісостеповій зоні Харківської області. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Т. 1. Київ–Чернівці: Друк Арт, 2019. С. 391–416. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
133. Філатова О. В., Надточій Г. С., Вовк О. Г. Знахідки рослин, занесених до Червоної книги України, на Харківщині. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Київ–Чернівці: Друк Арт, 2019. С. 417–425. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
134. Філатова О. В., Надточій Г. С., Гайдріх І. М. Перспективи і ботанічна обґрунтованість збільшення площі ПЗФ Харківщини. У зб.: Рідкісні рослини і гриби України та прилеглих території: реалізація природоохоронних стратегій: матеріали IV Міжнародної наукової конференції (Київ, 16–20 травня 2016 р.). Київ, 2016. С. 152–155.
135. Філатова О. В., Саїдахметова Н. Б., Клімов О. В. Національний природний парк «Слобожанський». У кн.: Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.2. Національні природні парки. Київ: Фітосоціоцентр, 2012. С. 486–495.
136. Філатова О. В., Тверетінова В. В., Клімов О. В. Сучасний стан ботанічних заказників Харківщини. Екологія Харківщини: стан, проблеми, перспективи. Тези доповідей науково-практичної конференції. Харків, 2000. С. 82–83.
137. Філатова О. В., Тверетінова В. В., Улановський М. С. Ботанічна характеристика «Ізюмської луки», (майбутнього регіонального ландшафтного парку Харківщини). Фальцфейнівські читання. Зб. наук. праць. Херсон: Терра, 2001. С. 193–194.
138. Філатова О. В., Тверетінова В. В., Улановський М. С. Рідкісні рослинні угруповання в різних типах лісу на Харківщині. Концепція розвитку лісової типології в Україні в контексті лісової освіти і підвищення продуктивності лісових насаджень. Тези допов. Міжнар. наук. конф.: Харків, 15-19 травня, 2000 р. Харків, 2000. С. 200–202.
139. Філатова О. В., Тверетінова В. В., Улановський М. С. Фітосозологічна характеристика «Ізюмської луки». Матеріали 11 з'їзду Українського ботанічного товариства. Харків, 2001. С. 405–406.

140. Філатова О.В., Клімов О. В. Збереження квазіпралісів в НПП «Гомільшанські ліси». Охорона та раціональне використання природних ресурсів Українських Карпат: Тези доп. регіон. наук.-практ. конф., присв. 25-річчю біобазис УжНУ в с. Колочава та пам'яті її фундатора В.Ю. Штаєра (23-25 травня 2008р.). Ужгород, 2008. С. 114–115.
141. Чаплигіна А. Б., Савинська Н. О. Гніздування малої мухоловки в національному природному парку «Гомільшанські ліси» (Харківська область) // Заповідна справа в Україні, 2011. Т. 17. Вип. 1–2. С.57–62.
142. Чаплигіна А. Б., Савинська Н. О. Особливості гніздування мухоловки сірої (*Muscicapa striata*) в рекреаційній зоні НПП «Гомільшанські ліси» (Харківська область) // Сборник научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. Бранта, 2012. Вып.15. С. 35–45.
143. Червона книга Харківської області. Тваринний світ / За ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової. Гол. ред. В. А. Токарський – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 472 с.
144. Яцюк Є. О. Знахідки рослин, занесених до Червоної книги України, в межах Харківської області // Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). – Т. 1 / наук. ред. А. А. Куземко. – Київ – Чернівці: Друк Арт, 2019. – С. 475–477. – (Серія: «Conservation Biology in Ukraine»; вип. 11).
145. Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA) Agreement Text and Annexes As amended at the 8 th Session of the Meeting of the Parties to AEWA 26 - 30 September 2022, Budapest, Hungary. URL: https://www.unep-ewa.org/sites/default/files/instrument/aewa_agreement_text_2023-2025_mop8.pdf
146. Appendices I and II of the Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (CMS) (as amended by the Conference of the Parties in 1985, 1988, 1991, 1994, 1997, 1999, 2002, 2005, 2008, 2011, 2014, 2017 and 2020). Effective: 22 May 2020. URL: https://sibmoz.gov.mz/content/uploads/2008/12/appendices-1-e-2_CMS.pdf
147. Banik M. V., Nadtochiy A. S., Vergeles Y. I. The status of the Greylag Goose *Anser anser* breeding population in the Kharkiv region, Ukraine // *Vogelwelt*. – 2008. – Bd. 129. – S. 360–362.
148. Banik M. V., Ateasov A. A., Ateasova T. A., Nadtochiy A. S., Konovalenko S. V. Main spring stopover sites of migrating geese in the Kharkiv region, North-eastern Ukraine // *Vogelwelt*. – 2008. – Bd. 129. – S. 195-200.
149. Bilz, M., Kell, S.P., Maxted, N. and Lansdown, R.V. 2011. European Red List of Vascular Plants. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://www.academia.edu/6040995/European_Red_List_of_Vascular_Plants
150. Birdlife International. (2015). European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://www.academia.edu/20175148/Red_List_Bird_Life_publication_WEB

151. CONVENTION ON INTERNATIONAL TRADE IN ENDANGERED SPECIES OF WILD FAUNA AND FLORA. Appendices I, II and III valid from 21 May 2023/ URL: <https://cites.org/sites/default/files/eng/app/2023/E-Appendices-2023-05-21.pdf>
152. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats Appendix I – STRICTLY PROTECTED FLORA SPECIES. URL: <https://rm.coe.int/1680304354>
153. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Appendix II – STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES. URL: <https://rm.coe.int/1680304355>
154. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Appendix III – STRICTLY PROTECTED FAUNA SPECIES. URL: <https://rm.coe.int/168097eb57>
155. Cox, N.A. and Temple, H.J. (comp.). (2009). European Red List of Reptiles. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/RL-4-004.pdf>
156. Freyhof, J. and Brooks, E. (2011). European Red List of Freshwater Fishes. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://www.researchgate.net/publication/271210975_European_Red_List_of_Freshwater_Fishes
157. Temple, H.J. and Cox, N.A. (2009). European Red List of Amphibians. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/RL-4-001.pdf>
158. Temple, H.J. and Terry, A. (Compilers). 2007. The Status and Distribution of European Mammals. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. viii + 48pp, 210 x 297 mm. <https://portals.iucn.org/library/sites/library/files/documents/RL-4-013.pdf>
159. Van Swaay, C., Cuttelod, A., Collins, S., Maes, D., López Munguira, M., Šašić, M., Settele, J., Verovnik, R., Verstrael, T., Warren, M., Wiemers, M. and Wynhof, I. 2010. European Red List of Butterflies Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/RL-4-011.pdf>
160. Van Swaay, C., Cuttelod, A., Collins, S., Maes, D., López Munguira, M., Šašić, M., Settele, J., Verovnik, R., Verstrael, T., Warren, M., Wiemers, M. and Wynhof, I. (2010). European Red List of Butterflies. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://portals.iucn.org/library/efiles/documents/RL-4-011.pdf>

ДОДАТКИ

**Переліки видів рослин і тварин, що потребують особливої охорони
в Харківській області**

Додаток 1

Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території Харківської області

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
Відділ ПЛАУНОПОДІБНІ – LYCOPODIOPHYTA								
1.	Зелениця сплюснута (дифазіаструм сплюснутий)	<i>Diphasiastrum complanatum</i> (L.) Holub	+					
2.	Плаунець заплавний (лікоподієлла заплавна)	<i>Lycopodiella inundata</i> (L.) Holub	+					
3.	Плаун річний	<i>Lycopodium annotinum</i> L.	+					
4.	Плаун булавовидний	<i>Lycopodium clavatum</i> L.			+			
Відділ ПАПОРОТЕПОДІБНІ – POLYPODIOPHYTA								
Клас ПАПОРОТЕВИДНІ – POLYPODIOPSIDA								
5.	Хвоць великий	<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.			+			
6.	Хвоць галузистий	<i>Equisetum ramosissimum</i> Deaf.			+			
7.	Хвоць зимуючий	<i>Equisetum hyemale</i> L.			+			
8.	Хвоць лісовий	<i>Equisetum sylvaticum</i> L.			+			
9.	Хвоць лучний	<i>Equisetum pratense</i> L.			+			
10.	Гронянка півмісяцева	<i>Botrychium lunaria</i> (L.) Sw.	+					
11.	Гронянка багатороздільна	<i>Botrychium multifidum</i> (S.G.Gmel.) Rupr.	+					
12.	Гронянка віргінська (г. романолиста)	<i>Botrychium virginianum</i> (L.) Sw. s.l. (incl. <i>B. anthemoides</i> C.Presl, <i>Botrypus anthemoides</i> (C.Presl))	+					
13.	Вужачка звичайна	<i>Ophioglossum vulgatum</i> L.			+			
14.	Сальвінія плаваюча	<i>Salvinia natans</i> (L.) All.		+	+			
15.	Пухирник ломкий	<i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh.			+			
16.	Голокучник дубовий	<i>Gymnocarpium dryopteris</i> (L.) Newman			+			
17.	Теліптерис болотний	<i>Thelypteris palustris</i> Schott			+			
18.	Страусове перо звичайне	<i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod.			+			
19.	Безщитник жіночий	<i>Athyrium filix-femina</i> (L.) Roth			+			
20.	Щитник гребінчастий	<i>Dryopteris cristata</i> (L.) A. Gray			+			
21.	Щитник шартрський	<i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H.P. Fuchs			+			
22.	Щитник чоловічий	<i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott			+			
23.	Багаторядник шипуватий	<i>Polystichum aculeatum</i> (L.) Roth			+			
24.	Багатоніжка звичайна	<i>Polypodium vulgare</i> L.			+			
Відділ ГОЛОНАСІННІ – PINOPHYTA								
25.	Яловець звичайний	<i>Juniperus communis</i> L.			+			
Відділ ГНЕТОПОДІБНІ – GNETOPHYTA								
26.	Ефедра двоколоскова	<i>Ephedra distachya</i> L.			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
Відділ ПОКРИТОНАСІННИ – MAGNOLIOPHYTA (ANGIOSPERMAE)								
27.	Образки болотні	<i>Calla palustris</i> L.			+			
28.	Рясочка безкоренева (Вольфія безкоренева)	<i>Wolffia arrhiza</i> (L.) Horkel ex Wimm.			+			
29.	Валіснерія спіральна	<i>Vallisneria spiralis</i> L.			+			
30.	Водяний різак звичайний	<i>Stratiotes aloides</i> L.			+			
31.	Каулінія мала	<i>Najas minor</i> All. (<i>Caulinia minor</i> (All.) Coss. et Germ.)			+			
32.	Рдесник сарматський	<i>Potamogeton sarmaticus</i> Maemets			+			
33.	Рдесник туполистий	<i>Potamogeton obtusifolius</i> Mert. et Koch			+			
34.	Рдесник червонуватий	<i>Potamogeton rutilus</i> Wolfg.			+			
35.	Вороняче око звичайне	<i>Paris quadrifolia</i> L.			+			
36.	Чемериця Лобелієва	<i>Veratrum lobelianum</i> Bernh.			+			
37.	Чемериця чорна	<i>Veratrum nigrum</i> L.			+			
38.	Цибуля савранська	<i>Allium savranicum</i> (Nyman) Besser ex Oxner (<i>A. saxatile</i> auct. non M.Bieb.)	+					
39.	Цибуля ведмежа (черемша)	<i>Allium ursinum</i> L. (<i>A. ucrainicum</i> (Kleopow & Oxner) Bordz.; <i>A. ursinum</i> L. subsp. <i>ucrainicum</i> Kleopow & Oxner)	+					
40.	Цибуля жовтіюча	<i>Allium flavescens</i> Bess.			+			
41.	Цибуля оманна	<i>Allium decipiens</i> Fisch. tx Schult. et Schult. fil.			+			
42.	Пізньоцвіт різнобарвний (брандушка різнобарвна)	<i>Colchicum versicolor</i> Ker Gawl. (<i>Bulbocodium versicolor</i> (Ker Gawl.) Spreng., <i>Colchicum bulbocodium</i> Ker Gawl. subsp. <i>Versicolor</i> (Ker Gawl.) K. Perss.)	+					
43.	Белевалія сарматська	<i>Bellevalia speciosa</i> Woronow ex Grossh. (<i>Bellevalia sarmatica</i> (Georgi) Woronow)			+			
44.	Веснівка дволиста	<i>Maianthemum bifolium</i> (L.) F.W.Schmidt			+			
45.	Гадюча цибулька занедбана	<i>Muscari neglectum</i> Guss.			+			
46.	Гіацинтік блідий	<i>Hyacinthella leucophaea</i> (K. Koch) Schur			+			
47.	Проліска дволиста	<i>Scilla bifolia</i> L.			+			
48.	Рястка Буше	<i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch.	+					
49.	Рястка Гуссона	<i>Ornithogalum gussonei</i> Ten.			+			
50.	Шафран сітчастий	<i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams	+					
51.	Косарики черепитчасті	<i>Gladiolus imbricatus</i> L.	+					

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
52.	Косарики тонкі	<i>Gladiolus tenuis</i> M. Bieb.	+					
53.	Півники рогаті	<i>Iris furcata</i> M. Bieb. (<i>I. hungarica</i> auct. non Waldst. et. Kit. p.p.)	+					
54.	Півники борові	<i>Iris pineticola</i> Klokov (<i>Iris arenaria</i> Waldst. & Kit.)	+					
55.	Півники сибірські	<i>Iris sibirica</i> L.	+					
56.	Півники карликові	<i>Iris pumila</i> L.			+			
57.	Півники солончакові	<i>Iris halophila</i> Pall.			+			
58.	Рябчик шаховий	<i>Fritillaria meleagris</i> L.	+					
59.	Рябчик малий	<i>Fritillaria meleagroides</i> Patr. ex Schult. et Schult.f.	+					
60.	Рябчик руський	<i>Fritillaria ruthenica</i> Wikstr.	+					
61.	Лілія лісова	<i>Lilium martagon</i> L.	+					
62.	Зірочки борові	<i>Gagea pusilla</i> (F.W.Schmidt) Sweet (<i>Gagea pineticola</i> Klokov)					+	
63.	Тюльпан дібровний	<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov & Zoz (~ <i>T. biebersteiniana</i> Schult.f. s.l.)	+					
64.	Плодоріжка блощицна (зозулинець блощичний)	<i>Anacamptis coriophora</i> (L.) R.M. Bateman, Pridgeon & M.W. Chase s.l. (<i>Orchis coriophora</i> L., incl. <i>Orchis nervulosa</i> Sakalo)	+			+		
65.	Плодоріжка рідкоkwіткова (зозулинець рідкоkwітковий)	<i>Anacamptis laxiflora</i> (Lam.) R.M. Bateman, Pridgeon & M.W. Chase (<i>Orchis laxiflora</i> Lam.)	+			+		
66.	Плодоріжка салепова (зозулинець салеповий)	<i>Anacamptis morio</i> (L.) R.M. Bateman, Pridgeon & M.W. Chase s.l. (<i>Orchis morio</i> L., incl. <i>Anacamptis caucasica</i> (K.Koch) F.M.Vázquez)	+			+		
67.	Плодоріжка болотна (зозулинець болотний)	<i>Anacamptis palustris</i> (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon & M.W. Chase (<i>Orchis palustris</i> Jacq.)	+			+		
68.	Зозульки м'ясочервоні (пальчатокорінник м'ясочервоний)	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soy (<i>Orchis incarnata</i> L.)	+			+		
69.	Зозульки пляmistі (пальчатокорінник пляmistий)	<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soy (<i>Orchis maculata</i> L.)	+			+		
70.	Зозульки травневі (пальчатокорінник травневий)	<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) P.F.Hunt & Summerhayes (<i>Orchis majalis</i> Rchb.)	+			+		
71.	Коручка темно-червона	<i>Epipactis atrorubens</i> (Hoffm. ex Bernh.) Besser	+			+		

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
72.	Коручка чемерникоподібна (к. широколиста)	<i>Epipactis helleborine</i> (L.) Crantz s.l.	+			+		
73.	Коручка болотна	<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	+			+		
74.	М'якух болотний (хаммарбія болотна)	<i>Hammarbya paludosa</i> (L.) O.Kuntze	+			+		
75.	Гніздівка звичайна	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich.	+			+		
76.	Зозулині сльози яйцелисті, гніздівка яйцелиста	<i>Neottia ovata</i> (L.) Bluff & Fingerh. (<i>Listera ovata</i> (L.) R.Br.)	+			+		
77.	Зозулинець шоломоносний	<i>Orchis militaris</i> L. s.l. (incl. <i>Orchis militaris</i> L. subsp. <i>stevenii</i> (Rchb.f.) B.Baumann, H.Baumann, R.Lorenz & Ruedi Peter, <i>O. stevenii</i> Rchb.)	+			+		
78.	Любка дволиста	<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	+			+		
79.	Любка зеленоквіткова	<i>Platanthera chlorantha</i> (Cust.) Rchb.	+			+		
80.	Пирій ковилолистий	<i>Elytrigia stipifolia</i> (Czern. ex Nevski) Nevski	+				+	+
81.	Костриця крейдова	<i>Festuca cretacea</i> T.Pop. et Proskor.	+					
82.	Келерія Талієва	<i>Koeleria talievii</i> Lavrenko	+					
83.	Ковила дніпровська	<i>Stipa borysthena</i> Klovov ex Prokudin	+					
84.	Ковила волосиста	<i>Stipa capillata</i> L.	+					
85.	Ковила пухнастолиста	<i>Stipa dasyphylla</i> (Czern. ex Lindem.) Trautv.	+					
86.	Ковила відокремлена	<i>Stipa disjuncta</i> Klovov (~ <i>S. pennata</i> s.l.)	+					
87.	Ковила Лессінга	<i>Stipa lessingiana</i> Trin. et Rupr.	+					
88.	Ковила пірчаста	<i>Stipa pennata</i> L.	+					
89.	Ковила найкрасивіша	<i>Stipa pulcherrima</i> K.Koch (<i>S. grafiana</i> Steven)	+					
90.	Ковила вузьколиста	<i>Stipa tirsia</i> Steven	+					
91.	Лепешняк очеретяний	<i>Glyceria arundinacea</i> Kunth			+			
92.	Бородач звичайний	<i>Botriochloa ischaetum</i> (L.) Keng			+			
93.	Пахуча трава звичайна	<i>Anthoxanthum odoratum</i> L.			+			
94.	Трясучка середня	<i>Briza media</i> L.			+			
95.	Тонконіг розсунутий	<i>Poa remota</i> Forsell.			+			
96.	Перлівка трансільванська	<i>Melica transsilvanica</i> Schur			+			
97.	Осока житня	<i>Carex secalina</i> Willd. ex Wahlenb.	+	+				
98.	Осока несправжньоосмикавцева	<i>Carex pseudocyperus</i> L.			+			
99.	Осока низька	<i>Carex humilis</i> Leys.			+			
100.	Осока пухнатоплода	<i>Carex lasiocarpa</i> Ehrh.			+			
101.	Осока багнова	<i>Carex limosa</i> L.			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
102.	Пухівка вузьколиста	<i>Eriophorum angustifolium</i> Honck.			+			
103.	Пухівка піхвова	<i>Eriophorum vaginatum</i> L.			+			
104.	Пухівка широколиста	<i>Eriophorum latifolium</i> Hoppe			+			
105.	Дзьобонасінник білий (Ринхоспора біла)	<i>Rhynchospora alba</i> (L.) Vahl			+			
106.	Їжача голівка плавуча (Їжача голівка маленька)	<i>Sparganium natans</i> L. <i>Sparganium minimum</i> Wallr.			+			
107.	Рогіз Ляксманна	<i>Typha laxmannii</i> Lepech.			+			
108.	Глечики жовті	<i>Nuphar lutea</i> (L.) Smith			+			
109.	Латаття біле	<i>Nymphaea alba</i> L.			+			
110.	Латаття сніжно-біле	<i>Nymphaea candida</i> J. et C. Presl			+			
111.	Кушир донський	<i>Ceratophyllum tanaiticum</i> Sapjeg.					+	
112.	Горицвіт весняний	<i>Adonis vernalis</i> L.	+			+		
113.	Горицвіт волзький	<i>Adonis wolgensis</i> Steven	+					
114.	Сон розкритий	<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill. s.l. (<i>P. latifolia</i> Rupr.)	+	+				
115.	Сон лучний (с. чорніючий, с. богемський)	<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. s.l. (incl. <i>P. bohemia</i> (Scalycky) Tzvelev, <i>P. nigricans</i> Stoerck, <i>P. ucrainica</i> (Ugr.) Wissjul., <i>P. donetzica</i> Kotov)	+					
116.	Аконіт дібровний	<i>Aconitum anthora</i> L. (<i>Aconitum nemorosum</i> Bieb. ex Reichenb.)			+			
117.	Аконіт шерстистовустиий	<i>Aconitum lasiostomum</i> Reichenb.			+			
118.	Анемона лісова	<i>Anemone sylvestris</i> L.			+			
119.	Водяний жовтець фенхелевидний	<i>Ranunculus circinatus</i> Sibth. (<i>Batrachium foeniculaceum</i> (Gilib.) V. Krecz.)			+			
120.	Воронець колосистий	<i>Actaea spicata</i> L.			+			
121.	Дельфіній руський	<i>Delphinium rossicum</i> Litv. (<i>D. cuneatum</i> auct. non Steven ex DC.)	+					
122.	Дельфіній клиновидний	<i>Delphinium cuneatum</i> Stev. ex DC.			+			
123.	Жовтець ілрійський	<i>Ranunculus illyricus</i> L.			+			
124.	Жовтець язиколистий	<i>Ranunculus lingua</i> L.			+			
125.	Ломиніс несправжньовогнистий	<i>Clematis pseudoflammula</i> Schmalh. ex Lipsky			+			
126.	Ломиніс прямий	<i>Clematis recta</i> L.			+			
127.	Ломиніс цілолистий	<i>Clematis integrifolia</i> L.			+			
128.	Купальниця європейська	<i>Trollius europaeus</i> L.			+			
129.	Рутвиця блискуча	<i>Thalictrum lucidum</i> L.			+			
130.	Ряст Маршалла	<i>Corydalis cava</i> subsp. <i>marschalliana</i> (Willd.) Hayek			+			
131.	Ряст проміжний	<i>Corydalis intermedia</i> (L.) Mérat			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
132.	Граб звичайний	<i>Carpinus betulus</i> L.			+			
133.	Верба вушката	<i>Salix aurita</i> L.			+			
134.	Гвоздика стиснуточашечна	<i>Dianthus stenocalyx</i> Juz.			+			
135.	Смілка крейдова	<i>Silene cretacea</i> Fisch. ex Spreng	+	+			+	+
136.	Смілка приземкувата	<i>Silene supina</i> Bieb.			+			
137.	Гірчак зміїний	<i>Persicaria bistorta</i> Samp. (<i>Polygonum bistorta</i> L.)			+			
138.	Гоніолімон татарський	<i>Goniolimon tataricum</i> (L.) Boiss.			+			
139.	Кермек донецький	<i>Limonium donetzicum</i> Klok.			+			
140.	Кермек широколистий	<i>Limonium platyphyllum</i> Eincz.			+			
141.	Півонія тонколиста	<i>Paeonia tenuifolia</i> L.	+	+				
142.	Звіробій стрункий	<i>Hypericum elegans</i> Steph.			+			
143.	Фіалка Лавренка	<i>Viola lavrenkoana</i> Klokov					+	
144.	Сонянка сива (сонцєцвіт сивий)	<i>Helianthemum canum</i> (L.) Hornem. s.l. (incl. <i>H. cretaceum</i> (Rupr.) Juz., <i>H. cretophilum</i> Klok. et Dobrocz.)	+					
145.	Сонянка звичайна (сонцєцвіт звичайний)	<i>Helianthemum nummularium</i> (L.) Mill.			+			
146.	Сонянка крейдяна (сонцєцвіт крейдяний)	<i>Helianthemum cretaceum</i> (Rupr.) Juz. ex Dobrocz.			+			
147.	Одонтарена голоніжкова, бурачок голоніжковий	<i>Odontarrhena gymnopoda</i> (P.A. Smirn.) D.A. German (<i>Alyssum gymnopodum</i> P.A. Smirn., <i>Alyssum tortuosum</i> Waldst. & Kit. subsp. <i>cretaceum</i> Kotov, <i>Odontarrhena tortuosa</i> subsp. <i>cretacea</i> (Kotov) Španiel, Al-Shehbaz & Marhold	+				+	+
148.	Бурячок ленський	<i>Alyssum lenense</i> Adam			+			
149.	Вечорниця сумні	<i>Hesperis tristis</i> L.			+			
150.	Жовтушник Талієва (жовтушниця Талієва, сиренія Талієва)	<i>Erysimum talievii</i> Klokov (<i>Syrenia talijevii</i> Klokov)	+				+	
151.	Жовтушник український	<i>Erysimum ucranicum</i> J. Gay.	+				+	
152.	Жовтушник лісовий	<i>Erysimum sylvaticum</i> Bieb.			+			
153.	Левкой запашний	<i>Matthiola fragrans</i> Bunge	+					
154.	Зубниця бульбиста	<i>Cardamine bulbifera</i> Crantz (<i>Dentaria bulbifera</i> L.)			+			
155.	Зубниця п'ятилиста	<i>Cardamine quinquefolia</i> (M.Bieb.) Benth. & Hook.f. ex Schmalh. (<i>Dentaria quinquefolia</i> Bieb.)			+			
156.	Катран шорсткий	<i>Crambe aspera</i> M. Bieb.	+					
157.	Катран татарський	<i>Crambe tatarica</i> Sebeok	+					
158.	Катран понтійський	<i>Crambe pontica</i> Stev. ex Rupr.			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
159.	Катран Буша	<i>Crambe aspera</i> M. Bieb. (<i>C. buschii</i> O. E. Schulz. Stank.)					+	
160.	Дворятник крейдовий	<i>Diplotaxis cretacea</i> Kotov	+					
161.	Рогачка крейдяна	<i>Brassica elongata</i> Ehrh. (<i>Erucastrum cretaceum</i> Kotov)			+			
162.	Верес звичайний	<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hull			+			
163.	Журавлина болотна	<i>Vaccinium oxycoccos</i> L. (<i>Oxycoccus palustris</i> Pers.)			+			
164.	Брусниця звичайна	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> L.			+			
165.	Чорниця звичайна	<i>Vaccinium myrtillus</i> L.			+			
166.	Грушанка зеленоцвіта	<i>Pyrola chlorantha</i> Sw.			+			
167.	Грушанка круглолиста	<i>Pyrola rotundifolia</i> L.			+			
168.	Грушанка мала	<i>Pyrola minor</i> L.			+			
169.	Зимолоубка зонтична	<i>Chimaphila umbellata</i> (L.) W. Barton			+			
170.	Ортилія однобока	<i>Orthilia secunda</i> (L.) House			+			
171.	Переломник Козо-Полянського	<i>Androsace villosa</i> subsp. <i>koso-poljanskii</i> (Ovcz.) Fed. (<i>Androsace koso-poljanskii</i> Ovcz.)	+				+	
172.	Молочка приморська	<i>Lysimachia maritima</i> (L.) Galasso, Banfi & Soldano (<i>Glaux maritima</i> L.)			+			
173.	Одинарник європейський	<i>Trientalis europaea</i> L.			+			
174.	Первоцвіт весняний, або справжній	<i>Primula veris</i> L.			+			
175.	Вербозілля китицецвіте (Кизляк китицецвітій)	<i>Naumburgia thyrsoiflora</i> (L.) Rchb.			+			
176.	Плавунник болотний	<i>Hottonia palustris</i> L.			+			
177.	Вовче лико Софії	<i>Daphne sophia</i> Kalen.	+				+	+
178.	Смородина чорна	<i>Ribes nigrum</i> L.			+			
179.	Молодило руське	<i>Sempervivum ruthenicum</i> Schnittsp. & C.B.Lehm.			+			
180.	Жовтяниця черговолиста	<i>Chrysosplenium alternifolium</i> L.			+			
181.	Білозір болотний	<i>Parnassia palustris</i> L.			+			
182.	Росичка довголиста	<i>Drosera longifolia</i> L.	+					
183.	Росичка круглолиста	<i>Drosera rotundifolia</i> L.			+			
184.	Вишня кущова	<i>Prunus cerasus</i> L. (<i>Cerasus fruticosa</i> Pall.)			+			
185.	Вовче тіло болотне	<i>Comarum palustre</i> L.			+			
186.	Глід п'ятистовпчиковий	<i>Crataegus pentagyna</i> Waldst. et Kit.			+			
187.	Глід український	<i>Crataegus ucrainica</i> Pojark. (<i>Crataegus meyeri</i> Pojark.)					+	
188.	Гравілат річковий	<i>Geum rivale</i> L.			+			
189.	Костяниця	<i>Rubus saxatilis</i> L.			+			
190.	Мигдаль степовий, бобчук	<i>Prunus tenella</i> Batsch (<i>Amygdalus nana</i> L.)			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
191.	Перстач прямостоячий	<i>Potentilla erecta</i> (L.) Raeusch.			+			
192.	Родовик лікарський	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.			+			
193.	Таволга зарубчаста	<i>Spiraea crenata</i> L.			+			
194.	Черешня	<i>Prunus avium</i> (L.) L. (<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench)			+			
195.	Родовик малий (Чорноголовник родовиковий)	<i>Sanguisorba minor</i> Scop. (<i>Poterium sanguisorba</i> L.)			+			
196.	Астрагал шерстистоквітковий	<i>Astragalus dasyanthus</i> Pall.	+				+	+
197.	Астрагал Геннінга	<i>Astragalus henningii</i> (Steven) Boriss. (incl. <i>A. novoascanicus</i> Klokov)	+				+	+
198.	Астрагал донський	<i>Astragalus tanaiticus</i> K.Koch	+	+			+	+
199.	Астрагал білостеблій	<i>Astragalus albicaulis</i> DC.			+			
200.	Астрагал блідий	<i>Astragalus pallescens</i> Bieb.			+			
201.	Астрагал крейдололюбний	<i>Astragalus cornutus</i> Pall. (<i>Astragalus cretophilus</i> Klok.)			+			
202.	Астрагал піщаний	<i>Astragalus arenarius</i> L.			+			
203.	Астрагал пухнастоквітковий	<i>Astragalus exscapus</i> L. (<i>Astragalus pubiflorus</i> DC.)			+			
204.	Астрагал український	<i>Astragalus ucrainicus</i> M.Pop. et Klok.			+			
205.	Чина ряба	<i>Lathyrus venetus</i> (Mill.) Wohlf.	+					
206.	Сокироносиця струнка (в'язіль стрункий)	<i>Securigera elegans</i> (Pančić) Lassen (<i>Coronilla elegans</i> Pančić)	+					
207.	Змієголовник Рюйша	<i>Dracocephalum ruyschiana</i> L.	+	+				
208.	Гісоп крейдовий	<i>Hyssopus cretaceus</i> Dubjan.	+				+	
209.	Шоломниця крейдова	<i>Scutellaria cretica</i> Juz.	+					
210.	Заяча конюшина багатоліста	<i>Anthyllis vulneraria</i> L. (<i>Anthyllis macrocephala</i> Wend.)			+			
211.	Солодушка великоквітова	<i>Hedysarum grandiflorum</i> Pall.			+			
212.	Водопериця черговоквітова	<i>Myriophyllum alterniflorum</i> DC.			+			
213.	Скүмпія звичайна	<i>Cotinus coggygia</i> Scop.			+			
214.	Льон австрійський	<i>Linum austriacum</i> L.			+			
215.	Льон жовтий	<i>Linum flavum</i> L.			+			
216.	Льон український	<i>Linum ucrainicum</i> Czern.			+			
217.	Льон Черняєва	<i>Linum czernjaevii</i> Klok.			+			
218.	Льон шорсткий	<i>Linum hirsutum</i> L.			+			
219.	Китятки крейдяні	<i>Polygala nicaeensis</i> Risso ex W.D.J.Koch (<i>Polygala cretacea</i> Kotov)			+			
220.	Палімбія тургайська	<i>Palimbia turgaica</i> Lipsky ex Woronow	+					

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
221.	Тринія багатостеблова	<i>Trinia multicaulis</i> Schischk.			+			
222.	Цикута отруйна	<i>Cicuta virosa</i> L.			+			
223.	Калина звичайна	<i>Viburnum opulus</i> L.			+			
224.	Валеріана блискуча	<i>Valeriana wolgensis</i> Kazak. (<i>Valeriana nitida</i> Kreyer)			+			
225.	Валеріана бульбиста	<i>Valeriana tuberosa</i> L.			+			
226.	Валеріана донська	<i>Valeriana tanaitica</i> Worosch.			+			
227.	Валеріана лікарська	<i>Valeriana officinalis</i> L.			+			
228.	Валеріана пагононосна	<i>Valeriana stolonifera</i> Czern.			+			
229.	Валеріана російська	<i>Valeriana rossica</i> P.Smirn.			+			
230.	Черсак щетинистий	<i>Dipsacus strigosus</i> Willd. ex Roem. et Schult.			+			
231.	Барвінок малий	<i>Vinca minor</i> L.			+			
232.	Барвінок трав'янистий	<i>Vinca herbacea</i> Waldst. et Kit.			+			
233.	Ластовень виткий	<i>Vincetoxicum scandens</i> Somm. et Levier			+			
234.	Ластовень російський	<i>Vincetoxicum rossicum</i> (Kleop.) Barbar.			+			
235.	Золототисячник гарний	<i>Centaurium pulchellum</i> (Sw.) Druce			+			
236.	Тирлич хрещатий	<i>Gentiana cruciata</i> L.			+			
237.	Тирличничок язичковий	<i>Gentianella lingulata</i> (Agardh) Pntchard			+			
238.	Бобівник трилистий	<i>Menyanthes trifoliata</i> L.			+			
239.	Маренка сіроплода	<i>Cynanchica tephrocarpa</i> (Czern. ex Popov & Chrshan.) P.Caputo & Del Guacchio (<i>Asperula tephrocarpa</i> Czern. Ex M.Pop. et Chrshan.)			+			
240.	Підмаренник запашний	<i>Galium odoratum</i> (L.) Scop.			+			
241.	Синюха голуба	<i>Polemonium caeruleum</i> L.			+			
242.	Березка лінійнолиста	<i>Convolvulus lineatus</i> L.			+			
243.	Громовик донський	<i>Onosma tanaitica</i> Klokov	+					
244.	Громовик несправжньоокрасильний	<i>Onosma tinctoria</i> M.Bieb. (<i>Onosma pseudotinctoria</i> Klok.)			+			
245.	Живокіст кримський	<i>Symphytum tauricum</i> Willd.			+			
246.	Синяк плямистий	<i>Pontechium maculatum</i> (L.) Böhle & Hilger (<i>Echium maculatum</i> L.)			+			
247.	Горобейниця пурпурово-синя (егоніхон фіолетово-голубий)	<i>Aegonychon purpureocaeruleum</i> (L.) Holub			+			
248.	Ранник крейдовий	<i>Scrophularia cretacea</i> Fisch. ex Spreng.	+				+	+
249.	Ранник весняний	<i>Scrophularia vernalis</i> L.	+					
250.	Льонок крейдовий	<i>Linaria cretacea</i> Fisch. ex Spreng.	+					
251.	Вероніка сива	<i>Veronica incana</i> L.			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
252.	Шолудивник болотний	<i>Pedicularis palustris</i> L.			+			
253.	Шолудивник Кауфмана	<i>Pedicularis kaufmannii</i> Pinzg.			+			
254.	Шолудивник пухнастоколюсий	<i>Pedicularis dasystachys</i> Schrenk			+			
255.	Петрів хрест лускатий	<i>Lathraea squamaria</i> L.			+			
256.	Пухирник середній	<i>Utricularia intermedia</i> Hayne	+					
257.	Пухирник малий	<i>Utricularia minor</i> L.	+					
258.	Пухирник звичайний	<i>Utricularia vulgaris</i> L.			+			
259.	Самосил білоповстистий	<i>Teucrium polium</i> L.			+			
260.	Горлянка Лаксмана	<i>Ajuga laxmannii</i> (Murray) Benth.			+			
261.	Суховершки великоквіткові	<i>Prunella grandiflora</i> (L.) Scholl.			+			
262.	Чебрець вапняковий	<i>Thymus calcareus</i> Klok. et Shost.			+			
263.	Шавлія австрійська	<i>Salvia austriaca</i> Jacq.			+			
264.	Шавлія ефіопська	<i>Salvia aethiopsis</i> L.			+			
265.	Шавлія лучна	<i>Salvia pratensis</i> L.			+			
266.	Шавлія поникла	<i>Salvia nutans</i> L.			+			
267.	Шоломниця списолиста	<i>Scutellaria hastifolia</i> L.			+			
268.	Дзвінець крейдовий	<i>Rhinanthus cretaceus</i> Vassilcz. (<i>R. serotinus</i> (Schumh.) Oborny subsp. <i>cretaceus</i> (Vassilcz.) Soy)	+				+	
269.	Аденофора лілієлиста	<i>Adenophora lilifolia</i> (L.) A. DC.			+			
270.	Синьоцвіт сивуватий (азинеума сірвата)	<i>Asyneuma canescens</i> (Waldst. & Kit.) Griseb. & Schenk			+			
271.	Дзвоники алтайські	<i>Campanula stevenii</i> M.Bieb. (<i>Campanula altaica</i> Ledeb.)			+			
272.	Дзвоники персиколісті	<i>Campanula persicifolia</i> L.			+			
273.	Дзвоники кропиволисті	<i>Campanula trachelium</i> L.			+			
274.	Волошка донецька	<i>Centaurea donetzica</i> Klokov	+				+	
275.	Волошка вугільна	<i>Psephellus carbonatus</i> (Klokov) Greuter (<i>Centaurea carbonata</i> Klok.)			+			
276.	Волошка російська	<i>Rhaponticoides ruthenica</i> (Lam.) M.V.Agab. & Greuter (<i>Centaurea ruthenica</i> Lam.)			+			
277.	Наголоватки волошкові	<i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Rchb.		+				
278.	Жовтозілля дніпровське	<i>Senecio borysthenticus</i> (DC.) Andr. ex Czern.					+	
279.	Козельці українські	<i>Tragopogon ucrainicus</i> Artemcz.					+	
280.	Козельці донецькі	<i>Tragopogon donetzicus</i> Artemcz. (<i>Tragopogon tanaiticus</i> Artemczuk)	+					
281.	Головатень російський	<i>Echinops ritro</i> L.			+			
282.	Грудниця звичайна	<i>Galatella linosyris</i> (L.) Rchb.fil. (<i>Crinitaria linosyris</i> (L.) Less.)			+			
283.	Оман мечолистий	<i>Inula ensifolia</i> L.			+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
284.	Осот різнолистий	<i>Cirsium heterophyllum</i> (L.) Hill	+					
285.	Осот їстівний	<i>Cirsium esculentum</i> (Stev.) G.A.Mey.			+			
286.	Полин суцільнобілий	<i>Artemisia hololeuca</i> M.Bieb. ex Besser	+				+	+
287.	Полин пониклий	<i>Artemisia nutans</i> Willd.			+			
288.	Полин солянковидний	<i>Artemisia salsoloides</i> Willd.			+			
289.	Полин Черняєва	<i>Artemisia tschernieviana</i> Bess.			+			
290.	Медовий осот солонцевий (рапонтикум серпієвидний)	<i>Leuzea altaica</i> Link (<i>Rhaponticum serratuloides</i> (Georgi) Bobr.)			+			
291.	Пижмо щиткове (маруна щиткова)	<i>Tanacetum corymbosum</i> (L.) Sch.Bip.			+			
292.	Котячі лапки дводомні	<i>Antennaria dioica</i> (L.) Gaertn.			+			
293.	Солонцева волошка звичайна (хартолепіс середній)	<i>Centaurea glastifolia</i> L. (<i>Chartolepis glastifolia</i>)			+			
ВОДОРОСТІ								
Відділ ЧЕРВОНІ ВОДОРОСТІ – RHODOPHYTA								
294.	Батрахоспермум драглистий	<i>Batrachospermum gelatinosum</i> (L.) DC	+					
295.	Торея найрозгалуженіша	<i>Thorea ramosissima</i> Bory	+					
Відділ ЗЕЛЕНІ ВОДОРОСТІ – CHLOROPHYTA								
296.	Псевдопедіаструм Каврайського	<i>Pseudopediastrum kawraiskyi</i> (Schmidle) E.Hegewald (<i>Pediastrum kawraiskyi</i> Schmidle)	+					
297.	Едогоній косопоровий різновид донський	<i>Oedogonium plagiostomum</i> Wittr. ex Hirn var. <i>tanaiticum</i> Y.V. Roll	+					
Відділ СТРЕПТОФІТОВІ ВОДОРОСТІ – STREPTOPHYTA								
298.	Хара Брауна	<i>Chara braunii</i> C.C. Gmellin	+					
299.	Нітела струнка	<i>Nitella gracilis</i> (J.E. Sm.) C. Agardh	+					
300.	Нітелопсіс притуплений	<i>Nitellopsis obtusa</i> (Desv. in Loisel) J. Groves	+					
301.	Бамбузіна Бребіссона	<i>Bambusina brebissonii</i> Kutz. et Kutz.	+					
302.	Роя англійська	<i>Roya anglica</i> G.S. West in Hodgetts	+					
ГРИБИ								
Відділ СУМЧАСТІ ГРИБИ – ASCOMYCOTA								
303.	Кладонія зірчаста	<i>Cladonia stellaris</i> (Opiz.) Pouzar & Vezda	+					
304.	Зморшок товстоногий	<i>Morchella crassipes</i> (Vent.) Pers	+					
Відділ БАЗИДІЄВІ ГРИБИ – BASIDIOMYCOTA								
305.	Боровик бронзовий	<i>Boletus aereus</i> Bull.	+					
306.	Клаваріадельф товчачиковий	<i>Clavariadelphus pistillaris</i> (Fr.) Donk	+					

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська						
307.	Міріостома шийкова (м. дірчаста, м. стрижневидна)	<i>Myriostoma coliforme</i> (With.: Pers.) Corda	+					
308.	Грифола листувата	<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.: Fr.) Gray	+					
309.	Герицій коралоподібний	<i>Hericium coralloides</i> (Fr.) Gray	+					
310.	Мутин собачий	<i>Mutinus caninus</i> (Huds.) Fr.	+					
311.	Пізоліт безкореневий	<i>Pisolithus arrhizus</i> (Scop.: Pers.) S. Rauschert	+					
312.	Трутовик зонтичний	<i>Polyporus umbellatus</i> (Pers.) Fr. (<i>Grifola umbellata</i> (Pers.) Pilát)	+					
313.	Білопавутинник бульбистий	<i>Leucocortinarius bulbiger</i> (Alb. & Schwein.: Fr.) Singer	+					
			107	8	198	17	22	9

Додаток 2

Перелік видів тварин, що охороняються на території Харківської області

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
Тип ГУБКИ – PORIFERA											
Клас ЗВИЧАЙНІ ГУБКИ – DEMOSPONGIAE											
Ряд Гаплосклериди – Harposclerida											
1.	Бодяга ставкова	<i>Spongilla lacustris</i> (Linnaeus, 1759)		+							
2.	Бодяга річкова	<i>Ephydatia fluviatilis</i> (Linnaeus, 1759)		+							
Тип МОХУВАТКИ – BRYOZOA											
Клас ПОКРИТОРОТІ – PHYLACTOLAEMATA											
Ряд Плюмателіди – Plumatellida											
3.	Мохуватка гребінчаста	<i>Cristatella mucedo</i> (Cuvier, 1798)		+							
4.	Мохуватка клубчаста	<i>Plumatella fungosa</i> (Pallas, 1768)		+							
5.	Мохуватка повзуча	<i>Plumatella repens</i> (Linnaeus, 1758)		+							
Тип ЖАЛКІ – CNIDARIA											
Клас ГІДРОЗОЇ – HYDROZOA											
Ряд Антоатекати – Anthoathecata											
6.	Гідра довгостебла	<i>Pelmatohydra oligactis</i> (Pallas, 1766)		+							
7.	Гідра зелена	<i>Chlorohydra viridissima</i> (Pallas, 1766)		+							
Тип КІЛЬЧАСТІ ЧЕРВИ – ANNELIDA											
Клас П'ЯВКИ – HIRUDINIDA											
Ряд Безхоботні п'явки – Arhynchobdellida											
8.	П'явунка черепащача	<i>Placobdella costata</i> (Fr. Müller, 1846)		+							
9.	П'явка медична	<i>Hirudo medicinalis</i> Linnaeus, 1758	+		+	+					+
10.	П'явка аптечна	<i>Hirudo verbana</i> Carena, 1820	+								
11.	Псевдотрохета п'ятикільчаста	<i>Fadejewobdella quinqueannulata</i> (Lukin, 1929)	+								
Тип МОЛЮСКИ – MOLLUSCA											
Клас ЧЕРЕВОНОГІ – GASTROPODA											
Ряд Нерітоїди – Neritoida											

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
27.	Хіроцефал Жадіна	<i>Chirocephalus shadini</i> (Smirnov, 1928)		+							
28.	Стрептоцефал грізноногий	<i>Streptocephalus torvicornis</i> (Waga, 1842)		+							
Ряд Щитні — Notostraca											
29.	Щитень весняний	<i>Lepidurus apus</i> (Linnaeus, 1758)		+							
30.	Щитень літній	<i>Triops cancriformis</i> Bosc, 1801		+							
Ряд Двочерепашкові – Diplostraca											
31.	Лінкей короткохвостий	<i>Lynceus brachyurus</i> Müller, 1776		+							
32.	Цизікус чотирихвостий	<i>Syzicus tetracerus</i> (Krynicky, 1830)	+								
Клас ЩЕЛЕПОНОГІ – MAXILLOPODA											
Ряд Каланоїди – Calanoidea											
33.	Гемідіаптом Рилова	<i>Hemidiaptomus rylovi</i> Charin, 1928	+								
34.	Гемідіаптом угорський	<i>Hemidiaptomus hungaricus</i> Kiefer, 1933		+							
Підтип ХЕЛІЦЕРОВІ – CHELICERATA											
Клас ПАВУКОПОДІБНІ – ARACHNIDA											
Ряд Павуки – Araneae											
35.	Ерезус чорний	<i>Eresus kollari</i> Rossi, 1846		+							
36.	Мустелікоза половинчаста	<i>Mustelicoso dimidiata</i> (Thorell, 1875)		+							
37.	Гнафоза кримська	<i>Gnaphosa taurica</i> Thorell, 1875		+							
38.	Гнафоза жалобна	<i>Gnaphosa lugubris</i> (C. L. Koch, 1839)		+							
39.	Кзістікус монгольський	<i>Xysticus mongolicus</i> Schenkel, 1863		+							
40.	Ленус прикрашений	<i>Yllenus vittatus</i> Thorell, 1875		+							
Підтип ШЕСТИНОГІ – HEXAPODA											
Клас КОМАХИ – INSECTA											
Ряд Бабки – Odonata											
41.	Лютка дрібнозубчаста	<i>Chalcolestes parvidens</i> (Artobolevsky, 1929)		+							

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
58.	Фімата красипес	<i>Phymata crassipes</i> (Fabricius, 1775)		+							
59.	Яла овальна	<i>Jalla dumosa</i> (Linnaeus, 1758)	+								+
60.	Вільпіанус підмаренників	<i>Vilpianus galii</i> (Wolff, 1802)		+							
61.	Менакарус піщаний	<i>Menaccarus (Oploscelis) arenicola</i> (Scholtz, 1847)		+							
62.	Диродерес щитовидний	<i>Dyroderes umbraculatus</i> (Fabricius, 1775)		+							
63.	Пікромерус двозубчастий	<i>Picromerus bidens</i> (Linnaeus, 1758)		+							
64.	Пінтеус звичайний	<i>Pinthaeus sanguinipes</i> (Fabricius, 1781)		+							
65.	Троїлюс крилоплечий	<i>Troilus luridus</i> (Fabricius, 1775)		+							
Ряд Твердокрилі – Coleoptera											
66.	Стрибун приморський	<i>Cicindela maritima</i> Dejean, 1822		+							
67.	Стрибун Зальберга	<i>Cicindela sahlbergi</i> Fischer, 1824		+							
68.	Омогліміус Гермара	<i>Omoglymmius germari</i> (Ganglbauer, 1891)		+							
69.	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758)	+							+	+
70.	Турун Щеглова	<i>Carabus stscheglowi</i> (Mannerheim, 1827)	+								
71.	Турун сибірський	<i>Carabus sibiricus haeres</i> Fischer von Waldheim, 1823		+							
72.	Турун золотисто-облямований	<i>Carabus aurolimbatus</i> Dejean, 1829		+							
73.	Плавунчик Захаренка	<i>Haliphus zacharenkoi</i> Gramma et Prisny, 1973		+							
74.	Вертячка сутінкова	<i>Orectochilus villosus</i> (Müller F. O., 1776)		+							
75.	Карапузик великий	<i>Pachylister inaequalis</i> (Olivier, 1789)		+							
76.	Мертвоїд похмурий	<i>Silpha tristis</i> Illiger, 1798		+							

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
77.	Стафілін волохатий	<i>Emus hirtus</i> (Linnaeus, 1758)	+								
78.	Восковик-пістряк мінливий	<i>Gnorimus variabilis</i> (Linnaeus, 1758)		+						+	
79.	Жук-самітник	<i>Osmoderma barnabita</i> (Motschulsky, 1845)	+		+					+	+
80.	Бронзівка велика зелена	<i>Protaetia aeruginosa</i> (Drury, 1770)		+							
81.	Жук-олень, рогач звичайний	<i>Lucanus cervus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+						
82.	Езалос скарабеоїдес	<i>Aesalus scarabaeoides</i> (Panzer, 1794)		+							
83.	Акмеодера несправжня	<i>Acmaeodera degener</i> Scopoli, 1763		+							
84.	Евритірея дубова	<i>Eurythyrea quercus</i> Herbst, 1780	+								
85.	Златка коренева мідна	<i>Sphenoptera cuprina</i> Motschulsky, 1860		+							
86.	Діцерка амфібія	<i>Dicerca amphibia</i> Marseul, 1865		+							
87.	Златка Форманека	<i>Phaenops formaneki formaneki</i> Jakobson, 1913		+							
88.	Золотиста в'язова златка	<i>Anthaxia senicula senicula</i> (Schrank, 1789)		+							
89.	Златка Тюрка	<i>Anthaxia tuerki</i> Ganglbauer, 1886		+							
90.	Вогневоочеревцева соснова златка	<i>Chrysobothris igniventris</i> Reitter, 1895		+							
91.	Дрокова вузькотіла златка	<i>Agrilus antiquus</i> Mulsant et Rey, 1863		+							
92.	Гострокрила вузькотіла златка	<i>Agrilus guerini</i> Lacordaire, 1835		+							
93.	Мідна вузькотіла златка	<i>Agrilus mendax</i> Mannerheim, 1837		+							
94.	Ізоріпіс мелязоїдес	<i>Isorhipis melasoides</i> (Laporte de Castelnaud, 1835)		+							
95.	Ковалик дібровний	<i>Lacon querceus</i> (Herbst, 1784)		+							

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
96.	Світляк звичайний	<i>Lampyrus noctiluca</i> (Linnaeus, 1767)		+							
97.	Каптурник мінливий	<i>Lichenophanes varius</i> (Illiger, 1801)		+						+	
98.	Дерместоїдес червоногрудий	<i>Dermestoides sanguinicollis</i> (Fabricius, 1787)		+							
99.	Шкіроїд сажисто-чорний	<i>Dermestes (Montandonia) fuliginosus</i> Rossi, 1792		+							
100.	Плоскотілка червона	<i>Cucujus cinnabarinus</i> (Scopoli, 1763)	+		+					+	+
101.	Комбоцерус гладкий	<i>Combocerus glaber</i> (Schalkwyk, 1783)		+							
102.	Грибовик видовжений	<i>Triplax elongata</i> Lacordaire, 1842		+							
103.	Грибовик чорноголовий	<i>Triplax melanocephala</i> (Lacordaire, 1804)		+							
104.	Пліснявоїд зубчастогрудий	<i>Dapsa denticollis</i> (Germar et Kaulfuss, 1816)		+							
105.	Сонечко облямоване	<i>Coccinula sinuatomarginata</i> (Faldermann, 1837)		+							
106.	Сонечко вісімнадцятикрапкове	<i>Myrrha octodecimguttata</i> (Linnaeus, 1758)		+							
107.	Сонечко двадцятиплямисте	<i>Sospita vigintiguttata</i> (Linnaeus, 1758)		+							
108.	Грибоїд десятикрапковий	<i>Mycetophagus decempunctatus</i> Fabricius, 1801		+							
109.	Грибоїд тополевий	<i>Mycetophagus (Philomyces) populi</i> Fabricius, 1798		+							
110.	Тінелюб бородатий	<i>Melandrya barbata</i> (Fabricius, 1787)		+							
111.	Тінелюб витончений	<i>Phryganophilus auritus</i> Motschulsky, 1845		+							
112.	Тінелюб чотириплямистий	<i>Dircaea quadriguttata</i> (Paykull, 1798)		+							

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
113.	Тінелюб дубовий	<i>Hypulus quercinus</i> (Quensel, 1790)		+							
114.	Метекус парадоксальний	<i>Metoecus paradoxus</i> (Linnaeus, 1760)		+							
115.	Псевдоцістела вусачеподібна	<i>Pseudocistela ceramboides</i> (Linnaeus, 1761)		+							
116.	Вусач-тесляр	<i>Ergates faber</i> (Linnaeus, 1767)		+							
117.	Акімерус Шеффера	<i>Akimerus schaefferi</i> (Laicharting, 1784)		+							
118.	Коротконадкрил великий	<i>Necydalis major</i> Linnaeus, 1758		+							
119.	Вусач мускусний	<i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	+								
120.	Вусач-червонокрил Келлера	<i>Purpuricenus kaehleri</i> (Linnaeus, 1758)	+								
121.	Вусач альпійський	<i>Rosalia alpina</i> (Linnaeus, 1758)	+		+					+	+
122.	Плосковусач бронзовий	<i>Callidium aeneum</i> (DeGeer, 1775)		+							
123.	Кліт тропічний	<i>Clytus tropicus</i> (Panzer, 1795)		+							+
124.	Вусач-товстун вербовий	<i>Lamia textor</i> (Linnaeus, 1758)		+							
125.	Коренеїд елегантний	<i>Dorcadion elegans</i> Kraatz, 1873		+							
126.	Вусач земляний хрестоносець (Коренеїд хрестоносець)	<i>Dorcadion equestre</i> (Laxmann, 1770)	+								
127.	Скрипун ільмовий	<i>Saperda punctata</i> (Linnaeus, 1767)		+							
128.	Агапантія Кірбі	<i>Saperda punctata</i> (Linnaeus, 1767)		+							
129.	Апсіс білосмужковий	<i>Apsis albolineata</i> (Fabricius, 1792)		+							
130.	Баріпеїтес Лебедева	<i>Barypeithes lebedevi</i> Roubal, 1926		+							
131.	Довгоносик гострокрилий	<i>Euidosomus acuminatus</i> (Boheman, 1840)		+							

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
237.	Рибець звичайний	<i>Vimba vimba</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
238.	Синець звичайний	<i>Ballerus ballerus</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
239.	Білоочка	<i>Ballerus sapa</i> (Pallas, 1814)		+	+						
240.	Бистрянка російська	<i>Alburnoides rossicus</i> Berg, 1924	+		+						
241.	Вівсянка	<i>Leucaspius delineatus</i> Heckel, 1843			+						
242.	Білизна звичайна	<i>Leuciscus aspilus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
243.	Підуст волзький	<i>Chondrostoma variable</i> Jakovlev, 1870	+								
244.	В'язь звичайний	<i>Leuciscus idus</i> (Linnaeus, 1758)	+								
245.	Ялець Данилевського	<i>Leuciscus danilewskii</i> (Kessler, 1877)	+								
246.	Вирезуб причорноморський	<i>Rutilus frisii</i> (Nordmann, 1840)	+		+						
247.	Гольян озерний	<i>Eupallasella percunurus</i> (Pallas, 1814)	+							+	+
248.	Щипавка звичайна	<i>Cobitis taenia</i> Linnaeus, 1758			+						
249.	В'юн звичайний	<i>Misgurnus fossilis</i> (Linnaeus, 1758)			+						
250.	Щипавка північна	<i>Sabanejewia baltica</i> Witkowski, 1994		+	+						
251.	Слиж європейський	<i>Barbatula barbatula</i> (Linnaeus, 1758)		+							
Ряд Сомоподібні – Siluriformes											
252.	Сом звичайний	<i>Silurus glanis</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Тріскоподібні – Gadiformes											
253.	Минь річковий	<i>Lota lota</i> (Linnaeus, 1758)	+								
Ряд Колючкоподібні – Gasterosteiformes											
254.	Колючка південна	<i>Pungitius platygaster</i> (Kessler, 1859)			+						
Ряд Іглицеподібні – Syngnathiformes											
255.	Іглиця пухлощока	<i>Syngnathus abaster</i> Risso, 1826			+						

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
Ряд Окунеподібні – Perciformes											
256.	Судак волзький, Берш	<i>Sander volgensis</i> (Gmelin, 1789)	+		+						
257.	Йорж носар	<i>Gymnocephalus acerinus</i> (Güldenstädt, 1774)	+								
258.	Бичок-бабка	<i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814)			+						
259.	Донський бичок-пуголовок	<i>Benthophilus durrelli</i> Boldyrev et Bogutskaya, 2004		+							
Клас ЗЕМНОВОДНІ – AMPHIBIA											
Ряд Хвостаті земноводні – Caudata											
260.	Тритон гребінчастий	<i>Triturus cristatus</i> (Laurenti, 1768)	+		+						
261.	Тритон звичайний	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)			+						
Ряд Безхвості земноводні – Anura											
262.	Кумка червоночерева	<i>Bombina bombina</i> Linnaeus, 1761			+						
263.	Землянка звичайна	<i>Pelobates fuscus</i> (Laurenti, 1768)			+						
264.	Ропуха зелена	<i>Pseudepidalea viridis</i> (Laurenti, 1768)			+						
265.	Ропуха звичайна	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
266.	Райка деревна	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
267.	Жаба озерна	<i>Pelophylax ridibundus</i> Pallas, 1771			+						
268.	Жаба гостроморда	<i>Rana arvalis</i> (Nilsson, 1842)			+						
269.	Жаба ставкова	<i>Pelophylax lessonae</i> Camerano, 1882		+	+						
270.	Жаба їстівна	<i>Pelophylax esculentus</i> Linnaeus, 1758		+	+						
Клас ПЛАЗУНИ – REPTILIA											
Ряд Черепахи – Testudines											
271.	Болотна черепаха європейська	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)		+	+					+	+
Ряд Ящірки – Sauria											
272.	Ящурка піщана	<i>Eremias arguta</i> (Pallas, 1773)		+	+					+	

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
273.	Ящірка прудка	<i>Lacerta agilis</i> (Linnaeus, 1758)			+						
274.	Ящірка зелена	<i>Lacerta viridis</i> (Laurenti, 1768)	+		+						
275.	Ящірка живородна	<i>Zootoca vivipara</i> (Jacquin, 1787)		+	+						
276.	Веретільниця ламка	<i>Anguis fragilis</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Змії – Serpentes											
277.	Вуж водяний	<i>Natrix tessellata</i> (Laurenti, 1768)			+						
278.	Вуж звичайний	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)			+						
279.	Полоз візерунковий	<i>Elaphe dione</i> (Pallas, 1773)	+		+						
280.	Полоз сарматський, або палласів	<i>Elaphe sauromates</i> (Pallas, 1814)	+		+						
281.	Мідянка звичайна	<i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	+		+						
282.	Гадюка степова	<i>Vipera renardi</i> (Christoph, 1861)	+		+					+	
283.	Гадюка Нікольського	<i>Vipera nikolskii</i> Vedmederja, Grubant & Rudajewa, 1986			+						
Клас ПТАХИ – AVES											
Ряд Гагароподібні – Gaviiformes											
284.	Гагара червоношия	<i>Gavia stellata</i> (Pontoppidan, 1763)			+		+	+			
285.	Гагара чорношия	<i>Gavia arctica</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
Ряд Пірникозоподібні – Podicipediformes											
286.	Пірникоза мала	<i>Podiceps ruficollis</i> (Pallas, 1764)			+			+			
287.	Пірникоза чорношия	<i>Podiceps nigricollis</i> C. L. Brehm, 1831		+				+			
288.	Пірникоза червоношия	<i>Podiceps auritus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
289.	Пірникоза сірощока	<i>Podiceps grisegena</i> (Boddaert, 1783)	+		+		+	+			
290.	Пірникоза велика	<i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)			+			+			
Ряд Пеліканоподібні – Pelecaniformes											

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
291.	Баклан великий	<i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)			+			+			
Ряд Лелекоподібні – Ciconiiformes											
292.	Бугай	<i>Botaurus stellaris</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
293.	Бугайчик	<i>Ixobrychus minnutus</i> (Linnaeus, 1766)			+		+	+			
294.	Квак	<i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus, 1758)		+	+			+			
295.	Чапля жовта	<i>Ardeola ralloides</i> (Scopoli, 1769)	+		+			+			
296.	Чепура велика	<i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
297.	Чепура мала	<i>Egretta garzetta</i> (Linnaeus, 1758)		+	+			+			
298.	Чапля сіра	<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758			+			+			
299.	Чапля руда	<i>Ardea purpurea</i> Linnaeus, 1766		+	+		+	+			
300.	Лелека білий	<i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
301.	Лелека чорний	<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
Ряд Гусеподібні – Anseriformes											
302.	Казарка червоновола	<i>Rufibrenta ruficollis</i> (Pallas, 1769)	+		+	+	+	+		+	+
303.	Гуска сіра	<i>Anser anser</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
304.	Гуска білолоба	<i>Anser albifrons</i> (Scopoli, 1769)			+		+	+			
305.	Гуска мала	<i>Anser erythropus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
306.	Гуменник	<i>Anser fabalis</i> (Latham, 1787)			+		+	+			
307.	Лебідь-шипун	<i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)			+		+	+			
308.	Лебідь-кликун	<i>Cygnus cygnus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
309.	Лебідь малий	<i>Cygnus bewickii</i> Yarrell, 1830	+		+		+	+			
310.	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i> (Pallas, 1764)	+		+		+	+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
311.	Крижень	<i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
312.	Чирянка мала	<i>Anas crecca</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
313.	Нерозень	<i>Anas strepera</i> Linnaeus, 1758	+		+		+	+			
314.	Свищ	<i>Anas penelope</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
315.	Шилохвіст	<i>Anas acuta</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
316.	Чирянка велика	<i>Anas querquedula</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
317.	Широконіска	<i>Anas clypeata</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
318.	Чернь червонодзьоба	<i>Netta rufina</i> (Pallas, 1773)	+		+		+	+			
319.	Попелюх	<i>Aythya ferina</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
320.	Чернь білоока	<i>Aythya nyroca</i> (Guldenstadt, 1770)	+		+		+	+			+
321.	Чернь чубата	<i>Aythya fuligula</i> (Guldenstadt, 1770)			+		+	+			
322.	Чернь морська	<i>Aythya marila</i> L.			+		+	+			
323.	Морянка	<i>Clangula hyemalis</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
324.	Гоголь	<i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
325.	Синьга	<i>Melanitta nigra</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
326.	Турпан	<i>Melanitta fusca</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
327.	Крех малий	<i>Mergus albellus</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
328.	Крех середній	<i>Mergus serrator</i> Linnaeus, 1758	+		+		+	+			
329.	Крех великий	<i>Mergus merganser</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
Ряд Соколоподібні – Falconiformes											
330.	Скопа	<i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+				
331.	Осоїд	<i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)		+	+	+	+			+	

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
332.	Шуліка чорний	<i>Milvus migrans</i> (Boddaert, 1783)	+		+	+	+			+	
333.	Лунь польовий	<i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	+		+	+	+				
334.	Лунь степовий	<i>Circus macrourus</i> (Gmelin, 1771)	+		+	+	+			+	+
335.	Лунь лучний	<i>Circus pygargus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+	+				
336.	Лунь очеретяний	<i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
337.	Яструб великий	<i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
338.	Яструб малий	<i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
339.	Яструб коротконогий	<i>Accipiter brevipes</i> (Severtzov, 1850)	+		+		+				
340.	Зимняк	<i>Buteo lagopus</i> (Pontoppidan, 1763)			+		+				
341.	Канюк степовий	<i>Buteo rufinus</i> (Cretzschmar, 1827)	+		+	+	+			+	
342.	Канюк звичайний	<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
343.	Зміїд	<i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	+		+	+	+				
344.	Орел-карлик	<i>Hieraaetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	+		+	+	+				
345.	Підорлик великий	<i>Aquila clanga</i> Pallas, 1811	+		+	+	+			+	+
346.	Підорлик малий	<i>Aquila pomarina</i> Brehm, 1831	+		+	+	+				
347.	Могильник	<i>Aquila heliaca</i> Savigny, 1809	+		+	+	+				+
348.	Беркут	<i>Aquila chrysaetos</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+	+				
349.	Орлан-білохвіст	<i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+	+				
350.	Балабан	<i>Falco cherrug</i> Gray, 1834	+		+	+	+			+	+
351.	Сапсан	<i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771	+		+	+	+				
352.	Підсоколик великий	<i>Falco subbuteo</i> Linnaeus, 1758		+	+	+	+				

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
353.	Підсоколик малий	<i>Falco columbarius</i> Linnaeus, 1758			+		+				
354.	Кібчик	<i>Falco vespertinus</i> Linnaeus, 1766		+	+	+	+			+	+
355.	Боривітер звичайний	<i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758		+	+	+	+				
Ряд Куроподібні – Galliformes											
356.	Куріпка сіра	<i>Perdix perdix</i> (Linnaeus, 1758)			+						
357.	Перепілка	<i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
Ряд Журавлеподібні – Gruiformes											
358.	Журавель сірий	<i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+	+	+			
359.	Пастушок	<i>Rallus aquaticus</i> Linnaeus, 1758			+			+			
360.	Погонич звичайний	<i>Porzana porzana</i> Linnaeus, 1766		+	+		+	+			
361.	Погонич малий	<i>Porzana parva</i> (Scopoli, 1769)			+		+	+			
362.	Погонич-крихітка	<i>Porzana pusilla</i> (Pallas, 1776)		+	+		+	+			
363.	Деркач	<i>Crex crex</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
364.	Курочка водяна	<i>Gallinula chloropus</i> (Linnaeus, 1758)			+			+			
365.	Лиска	<i>Fulica atra</i> Linnaeus, 1758			+			+			
366.	Дрохва	<i>Otis tarda</i> Linnaeus, 1758	+		+	+	+			+	+
Ряд Сивкоподібні – Charadriiformes											
367.	Сивка морська	<i>Pluvialis squatarola</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
368.	Сивка звичайна	<i>Pluvialis apricaria</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
369.	Пісочник великий	<i>Charadrius hiaticula</i> Linnaeus, 1758	+		+		+	+			
370.	Пісочник малий	<i>Charadrius dubius</i> Scopoli, 1786		+	+		+	+			
371.	Хрустан	<i>Eudromias morinellus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
372.	Чайка	<i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
373.	Крем'яшник	<i>Arenaria interpres</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
374.	Кулик-довгоніг	<i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
375.	Кулик-сорока	<i>Haematopus ostralegus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			
376.	Коловодник лісовий	<i>Tringa ochropus</i> Linnaeus, 1758		+	+		+	+			
377.	Коловодник болотяний	<i>Tringa glareola</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			
378.	Коловодник великий	<i>Tringa nebularia</i> (Gunnerus, 1767)			+		+	+			
379.	Коловодник звичайний	<i>Tringa totanus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
380.	Коловодник чорний	<i>Tringa erythropus</i> (Pallas, 1764)			+		+	+			
381.	Коловодник ставковий	<i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	+		+		+	+			
382.	Набережник	<i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)		+	+		+	+			
383.	Мородунка	<i>Xenus cinereus</i> (Guldenstadt, 1775)			+		+	+			
384.	Плавунець круглодзьобий	<i>Phalaropus lobatus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
385.	Брижач	<i>Philomachus pugnax</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
386.	Побережник малий	<i>Calidris minutus</i> (Leisler, 1812)			+		+	+			
387.	Побережник червоногрудий	<i>Calidris ferruginea</i> (Pontoppidan, 1763)			+		+	+			
388.	Побережник чорногрудий	<i>Calidris alpina</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
389.	Побережник болотяний	<i>Limicola falcinellus</i> (Pontoppidan, 1763)			+		+	+			
390.	Баранець малий	<i>Limnocyptes minimus</i> (Brunnich, 1764)			+		+	+			
391.	Баранець звичайний	<i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
392.	Баранець великий	<i>Gallinago media</i> (Latham, 1787)	+		+		+	+			+
393.	Слуква	<i>Scolopax rusticola</i> Linnaeus, 1758			+		+	+			

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
394.	Кульон великий	<i>Numenius arquata</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			+
395.	Грицик великий	<i>Limosa limosa</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+	+			+
396.	Мартин звичайний	<i>Larus ridibundus</i> Linnaeus, 1766			+			+			
397.	Клуша	<i>Larus fuscus</i> Linnaeus, 1758						+			
398.	Мартин сріблястий	<i>Larus argentatus</i> Pontoppidan, 1763						+			
399.	Мартин жовтоногий	<i>Larus cachinnans</i> Pallas, 1811						+			
400.	Мартин сивий	<i>Larus canus</i> Linnaeus, 1758						+			
401.	Крячок чорний	<i>Chlidonias niger</i> (Linnaeus, 1758)			+		+	+			
402.	Крячок білокрилий	<i>Chlidonias leucopterus</i> (Temminck, 1815)		+	+		+	+			
403.	Крячок білощокий	<i>Chlidonias hybrida</i> (Pallas, 1811)		+	+			+			
404.	Крячок річковий	<i>Sterna hirundo</i> Linnaeus, 1758		+	+		+	+			
405.	Крячок малий	<i>Sterna albifrons</i> Pallas, 1764	+		+		+	+			
Ряд Голубоподібні – Columbiformes											
406.	Голуб-синяк	<i>Columba oenas</i> Linnaeus, 1758	+		+		+				
407.	Горлиця садова	<i>Streptopelia decaocto</i> (Frisvaldszky, 1838)			+						
408.	Горлиця звичайна	<i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
Ряд Зозулеподібні – Cuculiformes											
409.	Зозуля	<i>Cuculus canorus</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Совоподібні – Strigiformes											
410.	Пугач	<i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+					
411.	Сова вухата	<i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
412.	Сова болотяна	<i>Asio flammeus</i> (Pontoppidan, 1763)	+		+	+					
413.	Совка	<i>Otus scops</i> (Linnaeus, 1758)	+		+	+					

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
414.	Сич хатній	<i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769)			+						
415.	Сова сіра	<i>Strix aluco</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Дрімлюгоподібні – Caprimulgiformes											
416.	Дрімлюга	<i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Серпокрильцеподібні – Apodiformes											
417.	Серпокрилець чорний	<i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
Ряд Сиворакшеподібні – Coraciiformes											
418.	Сиворакша	<i>Coracias garrulus</i> Linnaeus, 1758	+		+		+				+
419.	Рибалочка	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)			+						
420.	Бджолоїдка	<i>Merops apiaster</i> Linnaeus, 1758			+		+				
Ряд Одудоподібні – Upuriformes											
421.	Одуд	<i>Upupa epops</i> Linnaeus, 1758			+						
Ряд Дятлоподібні – Piciformes											
422.	Крутиголовка	<i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758			+						
423.	Жовна сива	<i>Picus canus</i> Gmelin, 1788			+						
424.	Жовна чорна	<i>Dryocopus martius</i> (Linnaeus, 1758)			+						
425.	Дятел звичайний	<i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)			+						
426.	Дятел сирійський	<i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)			+						
427.	Дятел середній	<i>Dendrocopos medius</i> (Linnaeus, 1758)			+						
428.	Дятел малий	<i>Dendrocopos minor</i> (Linnaeus, 1758)			+						
Ряд Горобцеподібні – Passeriformes											
429.	Ластівка берегова	<i>Riparia riparia</i> (Linnaeus, 1758)			+						
430.	Ластівка сільська	<i>Hirundo rustica</i> Linnaeus, 1758			+						

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
431.	Ластівка міська	<i>Delichon urbica</i> (Linnaeus, 1758)			+						
432.	Посмітюха	<i>Galerida cristata</i> (Linnaeus, 1758)			+						
433.	Жайворонок малий	<i>Calandrella brachydactyla</i> (Leisler, 1814)		+	+						
434.	Жайворонок степовий	<i>Melanocorypha calandra</i> (Linnaeus, 1766)		+	+						
435.	Жайворонок лісовий	<i>Lullula arborea</i> (Linnaeus, 1758)			+						
436.	Щеврик польовий	<i>Anthus campestris</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
437.	Щеврик лісовий	<i>Anthus trivialis</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
438.	Щеврик лучний	<i>Anthus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
439.	Щеврик червоногрудий	<i>Anthus cervinus</i> (Pallas, 1811)			+		+				
440.	Плиска жовта	<i>Motacilla flava</i> Linnaeus, 1758			+		+				
441.	Плиска жовтоголова	<i>Motacilla citreola</i> Pallas, 1776			+		+				
442.	Плиска біла	<i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758			+		+				
443.	Сорокопуд терновий	<i>Lanius collurio</i> Linnaeus, 1758			+						
444.	Сорокопуд чорнолобий	<i>Lanius minor</i> Gmelin, 1788			+		+				
445.	Сорокопуд сірий	<i>Lanius excubitor</i> Linnaeus, 1758	+		+		+				
446.	Вивільга	<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
447.	Омелюх	<i>Bombycilla garrulus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
448.	Волове очко	<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
449.	Тинівка лісова	<i>Prunella modularis</i> (Linnaeus, 1758)			+						
450.	Кобилочка солов'їна	<i>Locustella luscinioides</i> (Savi, 1824)			+		+				

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
451.	Кобилочка річкова	<i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf, 1810)			+		+				
452.	Кобилочка-цвіркун	<i>Locustella naevia</i> (Boddaert, 1783)			+		+				
453.	Очеретянка лучна	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (L.)			+		+				
454.	Очеретянка індійська	<i>Acrocephalus agricola</i> (Jerdon, 1845)		+	+		+				
455.	Очеретянка садова	<i>Acrocephalus dumetorum</i> Blyth, 1849		+	+		+				
456.	Очеретянка чагарникова	<i>Acrocephalus palustris</i> (Bechstein, 1798)			+		+				
457.	Очеретянка ставкова	<i>Acrocephalus scirpaceus</i> (Hermann, 1804)			+		+				
458.	Очеретянка велика	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
459.	Берестянка звичайна	<i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)			+		+				
460.	Кропив'янка рябогруда	<i>Sylvia nisoria</i> (Bechstein, 1795)			+		+				
461.	Кропив'янка чорноголова	<i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
462.	Кропив'янка садова	<i>Sylvia borin</i> (Boddaert, 1783)			+		+				
463.	Кропив'янка сіра	<i>Sylvia communis</i> Latham, 1787			+		+				
464.	Вівчарик весняний	<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)		+	+		+				
465.	Вівчарик-ковалик	<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)			+		+				
466.	Вівчарик жовтобровий	<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)			+		+				
467.	Вівчарик зелений	<i>Phylloscopus trochiloides</i> (Sundevall, 1837)		+	+		+				
468.	Золотомушка жовточуба	<i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
469.	Мухоловка строката	<i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)		+	+		+				

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
470.	Мухоловка-білошия	<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)			+		+				
471.	Мухоловка мала	<i>Ficedula parva</i> (Bechstein, 1794)			+		+				
472.	Мухоловка сіра	<i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)			+		+				
473.	Трав'янка лучна	<i>Saxicola rubetra</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
474.	Трав'янка чорноголова	<i>Saxicola torquata</i> (Linnaeus, 1766)			+		+				
475.	Кам'янка звичайна	<i>Oenanthe oenanthe</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
476.	Кам'янка попеляста	<i>Oenanthe isabellina</i> (Temminck, 1829)		+	+		+				
477.	Горихвістка звичайна	<i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
478.	Горихвістка чорна	<i>Phoenicurus ochruros</i> (S. G. Gmelin, 1774)			+		+				
479.	Вільшанка	<i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
480.	Соловейко східний	<i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
481.	Синьошийка	<i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
482.	Чикотень	<i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758			+		+				
483.	Дрізд чорний	<i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758			+		+				
484.	Дрізд білобровий	<i>Turdus iliacus</i> Linnaeus, 1766		+	+		+				
485.	Дрізд співочий	<i>Turdus philomelos</i> C. L. Brehm, 1831			+		+				
486.	Дрізд-омелюх	<i>Turdus viscivorus</i> Linnaeus, 1758		+	+		+				
487.	Синиця вусата	<i>Panurus biarmicus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
488.	Синиця довгохвоста	<i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)			+		+				
489.	Ремез	<i>Remiz pendulinus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
490.	Гаїчка болотяна	<i>Parus palustris</i> Linnaeus, 1758			+						

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
491.	Синиця чубата	<i>Parus cristatus</i> Linnaeus, 1758		+	+						
492.	Синиця чорна	<i>Parus ater</i> Linnaeus, 1758			+						
493.	Синиця блакитна	<i>Parus caeruleus</i> Linnaeus, 1758			+						
494.	Синиця велика	<i>Parus major</i> Linnaeus, 1758			+						
495.	Повзик	<i>Sitta europaea</i> Linnaeus, 1758			+						
496.	Підкоришник звичайний	<i>Certhia familiaris</i> Linnaeus, 1758			+						
497.	Горобець польовий	<i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
498.	Зяблик	<i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758			+						
499.	Щедрик	<i>Serinus serinus</i> (Pallas, 1811)			+						
500.	Зеленяк	<i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)			+						
501.	Чиж	<i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)		+	+						
502.	Щиглик	<i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)			+						
503.	Коноплянка	<i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758)			+						
504.	Чечітка	<i>Acanthis flammea</i> (Linnaeus, 1758)			+						
505.	Чечевиця	<i>Carpodacus erythrinus</i> (Pallas, 1770)			+						
506.	Шишкар ялиновий	<i>Loxia curvirostra</i> Linnaeus, 1758			+						
507.	Снігур	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)			+						
508.	Костогриз	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)			+						
509.	Просянка	<i>Emberiza calandra</i> Linnaeus, 1758		+	+						
510.	Вівсянка звичайна	<i>Emberiza citrinella</i> Linnaeus, 1758			+						
511.	Вівсянка очеретяна	<i>Emberiza schoeniclus</i> (Linnaeus, 1758)			+						

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
512.	Вівсянка садова	<i>Emberiza hortulana</i> Linnaeus, 1758			+						
Клас ССАВЦІ – MAMMALIA											
Ряд Комахоїдні – Insectivora											
513.	Їжак європейський	<i>Erinaceus europaeus</i> Linnaeus, 1758			+						
514.	Мідиця мала	<i>Sorex minutus</i> (Linnaeus, 1766)		+	+						
515.	Мідиця звичайна	<i>Sorex araneus</i> Linnaeus, 1758			+						
516.	Рясоніжка велика	<i>Neomys fodiens</i> (Pennant, 1771)			+						
517.	Рясоніжка велика	<i>Neomys fodiens</i> (Pennant, 1771)			+						
518.	Білозубка велика	<i>Crocidura leucodon</i> (Hermann, 1780)	+		+						
519.	Кутора мала	<i>Neomys anomalus</i> (Cabrera, 1907)	+		+						
Ряд Кажани – Chiroptera											
520.	Нічниця Наттерера	<i>Myotis nattereri</i> (Kuhl, 1817)	+		+		+		+		
521.	Нічниця ставкова	<i>Myotis dasycneme</i> (Boie, 1825)	+		+		+		+	+	+
522.	Нічниця Брандта	<i>Myotis brandtii</i> (Eversmann, 1845)	+		+		+		+		
523.	Нічниця водяна	<i>Myotis daubentonii</i> (Kuhl, 1817)	+		+		+		+		
524.	Вухань бурий	<i>Plecotus auritus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+		+		+		
525.	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1774)	+		+		+		+		
526.	Вечірниця мала	<i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1817)	+		+		+		+		
527.	Вечірниця велетенська	<i>Nyctalus lasiopterus</i> (Schreber, 1780)	+		+		+		+	+	+
528.	Нетопир малий	<i>Pipistrellus pipistrellus</i> (Schreber, 1774)	+		+		+		+		
529.	Нетопир пігмей	<i>Pipistrellus pygmaeus</i> (Leach, 1825)	+		+		+		+		
530.	Нетопир білосмугий	<i>Pipistrellus kuhli</i> (Kuhl, 1817)	+		+		+		+		

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	AEWA	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
531.	Нетопир Натузюса	<i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius, 1839)	+		+		+		+		
532.	Лилик двоколірний	<i>Vespertilio murinus</i> Linnaeus, 1758	+		+		+		+		
533.	Кажан пізній	<i>Eptesicus serotinus</i> (Schreber, 1774)	+		+		+		+		
Ряд Зайцеподібні – Lagomorpha											
534.	Заєць сірий	<i>Lepus europaeus</i> Pallas, 1778			+						
535.	Заєць білий	<i>Lepus timidus</i> Linnaeus, 1758	+								
Ряд Гризуни – Rodentia											
536.	Бобер європейський	<i>Castor fiber</i> (Linnaeus, 1758)			+						
537.	Ховрах крапчастий	<i>Spermophilus suslicus</i> (Güldenstädt, 1770)	+		+					+	+
538.	Ховрах малий	<i>Spermophilus pygmaeus</i> (Pallas, 1779)	+								
539.	Бабак степовий	<i>Marmota bobak</i> (Muller, 1776)	+								
540.	Вивірка звичайна	<i>Sciurus vulgaris</i> Linnaeus, 1758			+						
541.	Вовчок сірий	<i>Glis glis</i> (Linnaeus, 1766)			+						
542.	Соня лісова	<i>Dryomys nitedula</i> Pallas, 1778			+						
543.	Тушканчик великий	<i>Allactaga major</i> (Kerr, 1792)	+							+	
544.	Мишівка темна	<i>Sicista severtzovi</i> (Ognev, 1935)	+		+						
545.	Хом'як звичайний	<i>Cricetus cricetus</i> (Linnaeus, 1758)	+		+						+
546.	Хом'ячок сірий	<i>Nothocricetulus migratorius</i> (Pallas, 1773)	+								
547.	Строкатка степова	<i>Lagurus lagurus</i> (Pallas, 1773)	+								
Ряд Хижі – Carnivora											
548.	Вовк	<i>Canis lupus</i> Linnaeus, 1758			+						

№ з/п	Назва виду		Червона книга України	Регіонально рідкісні види	Бернська конвенція	CITES	CMS	АЕВА	EUROBATS	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
	українська	латинська									
549.	Перегузня	<i>Vormela peregusna</i> (Güldenstädt, 1770)	+		+					+	+
550.	Борсук європейський	<i>Meles meles</i> Linnaeus, 1758			+						
551.	Горностай	<i>Mustela erminea</i> (Linnaeus, 1758)	+		+						
552.	Ласиця мала	<i>Mustela nivalis</i> Linnaeus, 1766		+	+						
553.	Норка європейська	<i>Mustela lutreola</i> Linnaeus, 1758	+		+					+	+
554.	Тхір степовий	<i>Mustela eversmanii</i> Lesson, 1827	+		+						
555.	Тхір лісовий	<i>Mustela putorius</i> Linnaeus, 1758	+		+	+					
556.	Куниця лісова	<i>Martes martes</i> Linnaeus, 1758			+						
557.	Куниця кам'яна	<i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777)			+						
558.	Видра річкова	<i>Lutra lutra</i> Linnaeus, 1758	+		+	+				+	+
Ряд Парнокопитні – Artiodactyla											
559.	Олень шляхетний	<i>Cervus elaphus</i> Linnaeus, 1758			+						
560.	Сарна європейська	<i>Capreolus capreolus</i> (Linnaeus, 1758)			+						
561.	Лось європейський	<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758)	+		+						
			176	188	317	25	171	9 3	1 4	44	35

Скорочені позначення: CMS – Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*) (Боннська конвенція); CITES – Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (*The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*); АЕВА – Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (*Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds*); EUROBATS – Угода щодо збереження європейських популяцій рукокрилих (*Agreement on the Conservation of Populations of European Bats*).